

**T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**6502 SAYILI TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUNA GÖRE
TÜKETİCİ KREDİ SÖZLEŞMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**MAHMUT YILMAZ
(Y1412.220010)**

ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

ÖZEL HUKUK BİLİM DALI

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ebru CEYLAN

Aralık 2017

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz Özel Hukuk Anabilim Dalı Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans Programı Y141Z.220010 numaralı öğrencisi **Mahmut YILMAZ**'ın "**6502 SAYILI TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUNA GÖRE TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMESİ**" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 10.10.2017 tarih ve 2017/26 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından **ezberle** ile Tezli Yüksek Lisans tezi olarak **karar** edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi :21/12/2017

1)Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ebru CEYLAN

2) Jüri Üyesi : Prof. Dr. Ömer Adil ATASOY

3) Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Ekrem KURT

Ebru Ceylan
.....
Ömer Adil Atasoy
.....
Ekrem Kurt
.....

Not: Öğrencinin Tez savunmasında **Başanlı** olması halinde bu form **imzalanacaktır**. Aksi halde geçersizdir.

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna Göre Tüketici Kredi Sözleşmesi” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (.../01/2018..)

Mahmut YILMAZ

Aileme,

ÖNSÖZ

Tüketici hukukuna ilişkin mesleki ve akademik anlamda katkısı tartışılmaz olan bu tez çalışmasının oluşumu sürecinde en büyük katkının anlayışı, yönlendirmeler, bilgi ve birikimini paylaşması ile değerli tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Ebru CEYLAN'a ait olduğu şüphesizdir. Bu vesile ile kendisine sonsuz teşekkürlerimi borç bilir, arz ederim.

Öte yandan meşakkatli bu süreçte yanımda olup sabır ile beni destekleyen değerli aileme ve arkadaşlarıma da teşekkürlerimi sunarım.

Ocak, 2018

Mahmut YILMAZ

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	viii
ÖZET.....	ix
ABSTRACT.....	x
1 GİRİŞ.....	1
1.1 Kredi Kavramı ve Türleri	3
1.1.1 Kavram olarak kredi.....	4
1.1.2 Kredi türleri.....	5
1.1.2.1 Nakdi krediler.....	6
1.1.2.2 Gayri nakdi krediler	7
1.1.2.3 Vadesine göre krediler	9
1.2 Tüketici Kredisi Kavramı ve Gelişimi	10
1.2.1 Kavram olarak tüketici kredisi	11
1.2.2 Tüketici kredisinin dünyadaki gelişimi.....	13
1.2.3 Ülkemizde tüketici kredisi ile ilgili düzenlemeler	15
1.3 Tüketici Kredisi Sözleşmesi Kavramı	18
1.4 Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Kredisi Sözleşmesi.....	19
1.4.1 Borçlar hukuku anlamında tüketici kredisi sözleşmesi.....	21
1.4.2 Tüketici hukuku alanında tüketici kredisi sözleşmesi.....	22
2 TÜKETİCİ KREDİSİ TÜR VE UNSURLARI.....	25
2.1 Tüketici Kredisinin Türleri.....	25
2.1.1 Basit taksitli satış	26
2.1.2 Ferdi krediler	30
2.1.2.1 Serbest tüketici kredileri	30
2.1.2.2 Bağlı tüketici kredileri.....	31
2.1.3 Kredi kartları	35
2.1.4 Finansal kiralama	38
2.2 Tüketici Kredisi Sözleşmesinin Unsurları.....	38
2.2.1 Sözleşmenin tarafları.....	38
2.2.2 Tüketici kredi sözleşmesinin konusu	39
2.2.3 Tüketici kredisi sözleşmesinin amacı.....	40
3 . KREDİ SÖZLEŞMESİNİN KURULMASI, SONLANMASI VE HUKUKİ SONUÇLARI.....	43
3.1 Tüketici Kredi Sözleşmesi.....	43
3.1.1 Genel olarak	43
3.1.2 Hukuki niteliği	44
3.1.3 Kredi sözleşmesinin kurulması	45
3.1.3.1 Sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğü	45
3.1.3.2 Sözleşmenin şekli.....	47
3.1.3.3 Sözleşme koşullarının tüketici aleyhinde değiştirilememesi	50

3.1.3.4	Tüketicinin cayma hakkı	51
3.1.4	Kredi sözleşmesinin ifası süreci	53
3.1.4.1	Sözleşmeye konu kredinin alacaklısına verilmesi	53
3.1.4.2	Kredi ile ilgili sigorta yaptırılması	54
3.1.4.3	Faiz oranı ve uygulanması esasları	55
3.1.4.4	Erken ödeme durumunda faiz indirimi	58
3.1.5	Sözleşmenin sona ermesi ve hükümleri	60
3.1.5.1	Sözleşmenin kredi veren tarafından sona erdirilmesi	61
3.1.5.2	Sözleşmenin Sonlanmasında Erken Ödeme İndirimi, Tazminat ve Tasfiye	67
3.1.5.3	Sözleşmenin Tüketici Tarafından Sona Erdirilmesi	70
4	. SONUÇ	73
	KAYNAKLAR	77
	ÖZGEÇMİŞ	80

KISALTMALAR

E.	: Esas
HD	: Hukuk Dairesi
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İBD	: İctihadı Birleştirme Dergisi
İİK	: İcra İflas Kanunu
İMK	: İsviçre Medeni Kanunu
K.	: Karar
m.	: Madde
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TKHK	: Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
s.	: Sayfa
YKD	: Yargı Kararları Dergisi

6502 SAYILI TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUNA GÖRE TÜKETİCİ KREDİ SÖZLEŞMESİ

ÖZET

Tüketicinin korunması, Hukuk otoritesinin Anayasal haklara dayalı olarak tüketiciye karşı yerine getirdiği yükümlerden birisi olmakla birlikte AB uyum sürecinin getirdiği gerekliliklerden bir başkası olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda Türkiye’de 4077 Sayılı eski Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’a gelinceye kadar ki süreçte yapılmış yasal düzenlemeler kredi verenler lehine işlemekle birlikte tüketicinin bu süreçteki mağduriyetini giderecek sağlıklı bir yasal uygulama da söz konusu olmamıştır. 4077 Sayılı Kanun ile yapılan düzenlemeler, tüketicinin korunması noktasında eksikler ihtiva etmekle birlikte yine mağduriyetler söz konusu olmuş ve bu anlamda yapılan değişiklikler ile birlikte 2013 yılında 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kabul edilerek 2014 yılında yürürlüğe konulmuştur.

Yeni Kanun, temelinde tüketicinin korunması ilkesiyle hareket etmenin yanı sıra eTKHK’da yer alan eksiklerin giderilmesini de sağlayabilmiştir. Bu doğrultuda eski kanunda yer bulamayan konular ele alınmış ve belirsizlikler giderilmeye çalışılmıştır. Tüketici kredileri konusunda yeni kanunda yapılan yenilikler tüketici lehinde olmakla birlikte kredi verene göre daha bilgisiz olan tüketicinin bu eksikliğini de muhafaza eder niteliktedir. Tüketici kredilerinde faiz konusu, sözleşme içeriğinin tüketici aleyhinde değiştirilemeyeceği, cayma hakkında süre ve sonuçlara ilişkin düzenlemeler gibi birçok hususun ele alındığı yeni kanun ile birlikte tüketici hakları daha çok savunulmuş ve hukuki olarak tüketicinin hakları muhafaza altına alınmıştır. Bu noktada uygulamada görülen eksikler ise kredi verenin keyfi uygulamalarda bulunabileceği (sözleşmede yer alması gereken temerrüt faiz oranı gibi) durumlardır. Bu hususun sağlanabilmesi için ise tüketicinin daha sağlıklı ve net bir biçimde bilgilendirilmesi kaçınılmaz gerekliliktir.

Anahtar Kelimeler: *Tüketici, Kredi, Tüketici Kredisi, Tüketici Kredi Sözleşmesi.*

CONSUMER CREDIT AGREEMENT ACCORDING TO THE PROTECTION OF CONSUMER LAW NUMBER 6502

ABSTRACT

The protection of consumers is one of the obligations that the legal authority imposes on the consumer based on constitutional rights, as well as the opposition to the requirements imposed by the EU harmonization process. In this sense, legal regulations in the process up to the Law No. 4077 on the Protection of the Consumer in Turkey did not provide a healthy legal practice for the lenders in favor of the consumer. Regulations made with Law No. 4077 included deficiencies in the point of protection of the consumer but they were also subject to grievances and with the amendments made in this meaning, the Law on Protection of Consumer No 6502 was accepted in 2013 and put into force in 2014.

The new law, on the basis of acting on the principle of protection of the consumer as well as the elimination of deficiencies in the ECTSC. In this direction, the subjects that are not found in the old blood have been discussed and the ambiguities have been tried to be solved. Innovations made in the new blood on consumer loans are in favor of the consumer, but they also maintain this lack of consumers who are more ignorant than the lenders. Consumer rights have been further advocated and the consumer's rights have been legally protected, including the interest rate on consumer loans, the fact that the contract content can not be changed against the consumer, and the regulations concerning the time and consequences of the cancellation are addressed. The shortcomings in practice at this point are the circumstances in which the lender can be found in arbitrary practices (such as default interest rate that should be included in the contract). In order to achieve this, it is inevitable that the consumer is informed in a healthier and clear manner.

Keywords: *Consumer, Loan, Consumer Loan, Consumer Loan Agreement*

1 GİRİŞ

Tüketim ve buna bağlı olarak tüketici kavramları ilk olarak ekonomi disiplininde kullanılmış olmakla birlikte zaman içerisinde bu alandaki gelişmelere bağlı olarak hukuk sistemi içerisinde de ele alınmak zarureti kendini göstermiştir. En sade ifadeyle tüketim, ürün ve hizmetlerin belirli bir pazarda mevcut taleplerle birleşmesi neticesinde ortaya çıkan durum olarak nitelendirilebilecektir (Akipek, 1999). Tüketici kavramına ilişkin oldukça çok tanım bulmak mümkün olmaktadır. Bu tanımlardan birine göre tüketici, “tatmin edilecek ihtiyacı, harcayacak parası ve harcama isteği olan tüm kişi, kurum ve kâr amacı gütmeyen kurumlar” (Çağlar, 2002) şeklinde ifade edilmektedir. Ancak, hukuki bir kavram olarak tüketici iktisadi ve diğer disiplinlerdeki tanımlara nazaran farklılık göstermektedir. Tüketici* kavramı, benzer (müşteri, alıcı, satın alan vb.) ve genel hukuk hükümleriyle korunan diğer kavramlardan ayrı olarak kanun nazarında tanımlı olma zorunluluğunun yanı sıra, hizmet ve mal talebi sergileyen tüketicilerin, örgütlü yapıda ve ekonomik anlamda kendilerinden daha güçlü bir durumda olan satıcı/sağlayıcılar karşısında korunması ihtiyacının varlığından ileri gelmektedir.

6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (TKHK)’nın 3. maddesi (k) bendinde “Tüketici” kavramı tanımlanmaktadır. Hükümün tanımına göre tüketici; “*ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişi*” şeklinde ifade bulunmaktadır. Kanunda yapılan değişiklik öncesinde kanun maddesinde yer alan “özel amaçlar” şeklindeki tanımlama “*ticari veya mesleki olmayan amaçlar*” şeklinde değişiklikle uygulamada yer almış ve bu şekilde

* Türk hukukunda tüketici kavramı ilk olarak, 4077 sayılı mülga TKHK’da tanımlanmıştır. Bu Kanuna göre tüketici, “bir mal veya hizmeti ticari veya mesleki olmayan amaçlarla edinen, kullanan veya yararlanan gerçek ya da tüzel kişiyi” ifade etmekteydi (4077 sayılı TKHK m.3/ 1). Bu dönemde, “edinme”, “kullanma” ve “yararlanma” gibi hukuki ilişkinin bir tarafının, hangi saikle hareket ettiği hususları özellikle vurgulanmıştır. 6502 sayılı Kanun’a göre tüketici kavramı, “*ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişiyi*” ifade eder (TKHK m.3/ 1). Bu Kanunda ise “*ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket etme*” unsuru öne çıkmıştır. Hareket etme kavramı kullanma, yararlanma ve edinme kavramlarından daha muğlak ve soyut bir ifade olduğu söylenebilecektir.

“özel amaçlar” ifadesi açıklığa kavuşturulmuştur. Özel amaç kıstasını tamamlayıcı nitelikte olan (Ceylan, 2015; Kuntalp, 1998; Ozanoğlu, 2001) “nihai olarak kullanan ve tüketen” ifadesi de bu değişiklikle birlikte kaldırılmıştır.

Tüketici gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişi de olabilir. Güçlendirme, tedavi, eğitim, ekonomik destek gibi amaçlar doğrultusunda faaliyet gösteren vakıf, dernek, meslek odaları vb. gibi tüzel kişilikler de tüketici sıfatıyla korunabilirler (Zevkliler, 2004). Ancak, tüzel kişilere yönelik olarak 6502 Sayılı Kanun öncesinde var olan şekli ile ticari işletmeler bakımından konunun tartışmalı bir mahiyette bulunması itibariyle bir görüşe göre (Taşkın, 1997) yapılan işlemin ticari ve özel ayırımına tabi tutulması gerekirken diğer bir görüşte (Arkan, 2004) ticari işletmenin özel işinin olamayacağını ve herhangi bir surette tüketici sayılamayacağını ifade etmekteydi. 6502 Sayılı kanun m.3 “Tanımlar” kenar başlığı altında k bendi ile yapılmış olan nihai düzenlemede tüketici “ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişi” olarak tanımlanmış ve bu tartışmalı durum ortadan kaldırılmıştır. Ancak, yapılan bu yenilik ile birlikte TKHK kapsamında tüzel kişilerin de dahil edilerek tanımın gerçek sadece gerçek kişileri kapsamaması yönü ile “Avrupa Birliği Hukuku”ndan ayrılmaktadır (Tekinalp ve Tekinalp, 2000).

Avrupa Birliği Konseyi tarafından 22 Aralık 1986 tarih ve 87/102 sayı ile çıkarılmış olan yönergede, ticari veya mesleki faaliyetleri dışında kalan amaçları gerçekleştiren gerçek kişilerin tüketici olduğu tespiti ile tüketici kredisi işlemini dolaylı bir biçimde dile getirmiştir (Ceylan, 2015; Gezder, 1998). Daha sonra 16 Eylül 1988 tarihli “Medeni ve Ticari Sahalarda Mahkemelerin Yetkisi ve Mahkeme Kararlarının İcrasına İlişkin Lugano Antlaşması” m.13’de “mesleki veya ticari olmayan işlemin” tüketici işlemi ve bu yönde yapılacak olan sözleşmenin de “tüketici sözleşmesi” olacağı şeklinde tanımlanmaktadır (Ozanoğlu, 2001).

Yukarıda tanımlanan kredi ve tüketici kavramlarını bir araya getiren tüketici kredi sözleşmelerine ilişkin 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile tüketici yararı gözetilerek yapılan düzenlemelerin ortaya konması ve tüketici yararı perspektifinden incelenmesi bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Kanun, 2013 yılında kabul edilmiş ve 2014 yılı itibariyle de

yürürlüğe konmuş olması itibariyle yeni olmakla birlikte bu alanda yapılan araştırma ve yayınların da kısıtlı olduğu görülmüştür. Bu nedenle, yapılan bu tezin literatür açısından kaynak olarak önemi olacaktır. Ayrıca, tüketici kredi sözleşmelerinin günümüzde uygulamada kanunla belirlenen kıstasların uygulanmadığı örneklerle (kredi dosya masrafı) karşılaşmak mümkün olmaktadır. Bu itibarla da kredi sözleşmelerinin tüketiciye tanıdığı hakları ve sorumlulukları ortaya koyması açısından da tüketiciler için rehber niteliği taşıyacak ve önem arz edecektir.

Çalışmanın oluşturulmasında, kavramsal bir gelişme seyrinin olması hedeflenmiş ve bu itibarla birinci bölümde genel olarak kredi kavramı, türleri, tanım olarak tüketici kredileri, tüketici kredi sözleşmesi ve hukuk sistemimizde tüketici kredilerinin genel itibariyle Borçlar Kanunu ve TKHK’da ele alınış biçimlerine yer verilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın ikinci bölümünde ise tüketici kredileri ve unsurlarının etraflıca ortaya konmasına çalışılmış ve araştırma konusu içerisinde yer alan tüketici kredilerine değinilmiştir. Bununla birlikte, bu kredilerin usul şartlarını belirten tüketici kredi sözleşmesinin tanımı, tarafları, konusu gibi sözleşmede bulunması gereken unsurlar tanımlanmıştır.

Araştırmanın son bölümünü oluşturan üçüncü bölümde ise tüketici kredi sözleşmelerinin kurulması, sona ermesi ve sona ermenin hukuki sonuçları ele alınarak tezin tamamının bir bütünlük sergilemesine gayret gösterilmiştir.

Tezde tüketici kredi sözleşmelerinin mahiyeti doğrultusunda tüketicinin korunması ilkesi doğrultusunda, 6502 Sayılı Kanun’un tüketici yararına olan yanları ve 4077 Sayılı mülga kanuna göre mukayesesi ile birlikte uygulamada karşılaşılan ve kanunda aksi ifade edilen durumlar ortaya konarak bunların kanunda ele alınış alış biçimleri ve tüketicinin bu hususlardaki hakları doğrultusunda eleştirel bir sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır.

1.1 Kredi Kavramı ve Türleri

Kredi kavramı köken itibariyle Latince "credere" kelimesinden gelmekle birlikte anlam olarak “saygınlık” şeklinde ifade bulmaktadır (Aras, 1996). Kavramın işaret ettiği saygınlık ve itibar mali anlamda olup, ileri tarihli ödeme vaadi

temelli olan hizmet veya mal şeklinde bir ekonomik emtianın anlaşılan tarihte ödeme vaadinde bulunan (tüketici) kişiye veya kişilere kullandırılması ya da üçüncü bir şahıs nezdinde yararlanabilmesine olanak sağlanması şeklinde tanımlanmaktadır.

Bunun yanı sıra çeşitli disiplinlerde kredi kavramı amaç ve mahiyeti doğrultusunda farklı tanımlar bulmuş; ancak hepsinin temelinde ileri tarihte ödenmek üzere kullanıma sunulan ödünç para veya mal şeklinde bir yaklaşımın olduğu göze çarpmaktadır.

1.1.1 Kavram olarak kredi

Literatür de kredi kavramı farklı birçok tanım bulmaktadır. Genel itibariyle kredi, , “belli bir süre sonra ödemek vaadiyle, mal ve hizmet para cinsinden satın alma gücünün sağlanması veya var olan satın alım gücünün, belli bir süre sonra geri alınmak üzere başka bir kimseye devredilmesidir” ifadesi doğrultusunda tanımlanabilmektedir (Parasız, 2000). Bir diğer tanıma göre ise; “tarafardan birinin diğer tarafa fonlarını karşılık isteyerek veya istemeyerek kiralamaı kabul ettiği finansal veya ticari bir işlemde oluşmaktadır” (Rosenberg, 1982) şeklindedir.

Bankacılıkta yapılan bir başka tanımda ise kredi, hemen kullanılabilir bir malın kullanımının, o malın ileri bir tarihte aynen geri ödenme vaadi ile mübadele edilmesi anlamına gelmektedir. Bu noktada kredinin bankacılıkta yapılan tanımının daha geniş anlamda ifadesi ise; “bankanın yapacağı araştırma neticesinde, gerçek veya tüzel kişilere yasalar, bankanın iç politikaları ve kendi kaynakları da göz önünde bulundurularak teminat karşılığı ve teminatsız olarak para, teminat veya kefalet vermek şeklinde tanınmış olan olanak veya limit” şeklinde kendini göstermektedir (Aras, 1996).

Hukuki olarak yapılan tanım ise kredinin “*kredi veren tarafından, kredi alanın yararına veya onun göstereceği bir teminat karşılığında verilen ve geçici olmakla birlikte belli süre için, belli bir satın alma gücünden vazgeçilmesini gerektiren, bu vazgeçme karşılığında kredi verene faiz sağlayan, maddi bir kazandırma*” olduğu şeklinde bir değerlendirmeye işaret etmektedir. (Akipek, 1999).

Tüm bu yapılan tanımların yanı sıra 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu m.48 hükmüne göre sayma yönetmi ile yapılmış olup somut bir tanıma yer verilmemekle birlikte (Atasoy vd., 2014; Aslan, 2016) kredi;

“Bankalarca verilen nakdi krediler ile teminat mektupları, kontrgarantiler, kefaletler, aval, ciro, kabul gibi gayrinakdi krediler ve bu niteliği haiz taahhütler, satın alınan tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçları, tevdiatta bulunmak suretiyle ya da herhangi bir şekil ve surette verilen ödünçler, varlıkların vadeli satışından doğan alacaklar, vadesi geçmiş nakdi krediler, tahakkuk etmekle birlikte tahsil edilmemiş faizler, gayrinakdi kredilerin nakde tahvil olan bedelleri, ters repo işlemlerinden alacaklar, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeler nedeniyle üstlenilen riskler, ortaklık payları ve Kurulca kredi olarak kabul edilen işlemler izlendikleri hesaba bakılmaksızın bu kanun uygulamasında kredi sayılır.”

şeklindeki tanımı ile en geniş kapsamda ifade edilmekte ve kanunun kredi saydığı hususlar bu kanun maddesi hükmü ile belirtilmektedir.

Türkiye bankalar birliğinin yaptığı kredi tanımı ise; genel olarak bir kimseye ödünç para vermek veya nakit karşılığı alınacak olan bir malın veya hizmetin yerine getirilmesinde garanti vermek, kefalet etmek, karşılık bedelini daha sonra almak suretiyle bir hizmet veya mal vermek şeklinde ifade edilmektedir (http://www.tbb.org.tr/turkce/temel_bankacilik/Ticari%20Krediler.doc 18.05.2017).

Bu genel kredi tanımları içerisinde mahiyeti itibariyle farklılaşan tüketici kredilerinin temelinde de yine ileri bir vadede ödenmek üzere tüketicinin kullanımına sunulan nakit ya da mal bulunmakla birlikte bu kullanım şartları da “Tüketici Kredi Sözleşmesi” ile belirlenmektedir. Genel kredilerden ayrılan ve bu tezin konusunu oluşturan tüketici kredi sözleşmelerinin tanım ve detayları ilerleyen bölümlerde etraflıca ele alınacağından bu başlık altında sadece genel bir ifadeye yer verilmekle yetinilmiştir.

1.1.2 Kredi türleri

Genel itibariyle kredi türleri nakdi ve gayri nakdi krediler olmak üzere iki ana başlık altında toplanmaktadırlar. Bu iki ana başlık altında da verilen kredinin mahiyetine ilişkin olarak alt başlıklar oluşmakta ve bu şekilde bir tür tanımlaması mümkün olmaktadır.

1.1.2.1 Nakdi krediler

Nakdi krediler, komisyon veya faiz karşılığında verilen ödünçler şeklinde nitelendirilmektedir (Parasız, 2000). Başka bir yaklaşımla kredi müşterisine nakit şeklinde verilebilen krediler nakdi krediler olarak tanımlanmaktadır. İşletme disiplini perspektifinden yapılan kredi tanımında ise “ise faaliyet sermayesini finanse etmeye yönelik olan krediler” şeklindeki yaklaşımla birlikte bu kredilerin de nakdi krediler dairesinde olduğu belirtilmektedir. Nakit kredi karşılığında banka, müşterisinden faiz ve kredinin türüne göre faiz ve komisyon almaktadır (Şakar, 2006).

Nakdi krediler bankaların verdiği nakdi kredi türlerinin alt başlığı altında ticari (kurumsal) krediler ve bireysel (tüketici) kredileri başlığı altında incelenebilmektedir. Bu tür krediler müşteriye borçlu cari hesap, spot kredi veya iskonto-iştirah şeklinde kullanılabilmektedir (Ezengin, 2009).

Nakdi krediler genel itibariyle karşımıza, ödünç, sent ve mal avansı kredisi, kıymetli evrakın iştirah veya iskontosu, forfaiting, factoring ve finansal kiralama şeklindeki tanımlarla çıkmaktadır.

Sabit dönerli ödünç kredisi olarak adlandırılan bu türden kredilerde, bankanın vereceği kredi müşteriye defaten ödenmektedir. Kredinin geri ödemesi ise müşteri tarafından yine defaten veya anlaşma üzere taksitler halinde yapılmaktadır. Bu türden kredilere örnek olarak meslek kredileri verilebilecektir. Bununla birlikte kredi kartlarında olduğu gibi dönerli bir biçimde uygulanan krediler de söz konusudur. Kartlardaki kredi işlemi, kredi alanın belirli bir limite kadar aldığı krediyi ödemesi halinde limitinin artırılması şeklinde işleyen bir cari hesap niteliğindedir ve ödünç örneği olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte kredi kartları gibi dönerli bir biçimde işletilen krediler de oldukça geniş kullanım bulmaktadır. Buradaki kredi işlemi, kredi alan belli bir limite kadar aldığı krediyi öderse kredi limiti tekrar yükselmekte ve cari hesap şeklinde çalışmaktadır (Tekinalp, 1998).

Mal ve senet avansı kredisi ise işlem özü itibariyle nakdi ödünçün kıymetli evrak karşılığında güvenceye bağlanması olarak ifade edilebilmektedir. Genellikle kısa vadeli olan bu kredi türünde kredi karşılığı olmak kaydıyla

kıymetli evrak rehin edilip müşterinin krediyi geri ödemesi ile evrak üzerindeki rehin kaldırılmaktadır (Tekinalp, 1998).

Kıymetli evrakın iştirai veya iskontosu ise henüz vadesi gelmemiş ticari senetlere vadeye kadar işleyecek olan faiz ve hizmet karşılığında komisyon indirimine gidilmek yoluyla bakiye kalan kısmının kredi alana ödenmesi şeklinde işleyen bir kredi işlemi olarak tanımlanmaktadır.

Yatırım malı veya hizmet ihracından kaynaklanan alacaklar banka tarafından, uzun vadeli olarak satın alınması görünümündeki forfaiting, beş yıl veya daha az vadelerde söz konusu olabilen bir kredi türüdür. Kredi veren tarafından alacağın tahsil edilememesi durumunda kredi veren, bunu temlik eden kredi alana rücu ettiremeyecektir (Tekinalp, 1998).

Factoring ise veren taraf olan kuruluşun, müşterisinin borçlusu olan üçüncü şahıs karşısında mal teslimi veya hizmet ediminin ifasından kaynaklı alacaklarını, bedelini tahsil tarihinden önce peşin ödemek suretiyle alacağın tahsil edilememesi riskini ve müşteri borcunun tahsilini üstlenme şeklinde işletilmektedir. Bu durumda müşteri, borcun takibi, ihtar, icra gibi işlemleri factoring şirketine ücreti mukabili devretmiş olacak ve şirket te bu borcu satın almış olacaktır. Factoring aslında forfaiting işlemine benzemekle beraber farklı yanları vardır. Factoring bir ile altı ay arasında kısa vadeli işlemler için kullanılmasına karşın forfaiting beş ile altı yıllık uzun vadeli işlemlerde uygulanmaktadır (Kocaman, 1992).

Bir diğer nakdi kredi türü olan finansal kiralamaya (leasing) ilişkin uygulama esaslar 3226 sayılı “Finansal Kiralama Kanunu” ile düzenlenmiştir. Finansal kiralama, belirli bir süreye bağlı olarak kiracı ile kiralayan arasında yapılan bir sözleşme ile kiracının belirlediği bir malın kiralayan tarafından üreticiden satın alınması itibariyle mülkiyeti kiralayanda olan bu malın kiracıya kira mukabili kullanılması ve sözleşme bitiminde belirlenmiş bir bedel mukabilinde mülkiyetin kiracıya bırakıldığı işlem olarak tanımlamak mümkün olacaktır (Tekinalp, 1998).

1.1.2.2 Gayri nakdi krediler

Yurtiçi veya yurtdışında yerleşik tüzel kişiler nam ve hesabına bir malın teslimi, bir işin ifası veya bir borcun zamanında ödenmesi gibi durumlara söz konusu

olan yükümün yerine getirilemediği durumlarda belirli bir tutar için kayıtsız şartsız ödeneceği yönünde taahhüt verilmek suretiyle oluşan kredi uygulamalarını kapsamaktadır. Bu tür kredilerde ödünç para verilmesi, yani bankadan nakit çıkışı söz konusu olmayıp bir garanti verilmesi durumu vardır (Takan, 2001). Bankalar Kanunu gayri nakdi kredileri tanımlamamakla birlikte, nelerin gayri nakdi kredi olduğunu tek tek sayma yolu ile belirtmiştir. Buna göre, banka tarafından verilen teminat mektubu, kabul ve ciro gibi muameleler, kanunda ifade sınırlandırılmadan, gayri nakdi kredi olarak kabul edilmektedir (Akipek, 1999).

Teminat mektubu kredisi, Garanti kredisi, Kefalet kredisi, Aval kredisi ve Akreditif olarak çeşitlendirilen bu krediler genel itibariyle ticari krediler olup bireysel krediler dışında değerlendirilmektedirler.

Teminat mektubu kredisi, banka tarafından bir kişinin borcunun temini amaçlı olarak kişi nam ve hesabına bankaca verilen bir kredi türü olarak tanımlanmaktadır. Teminat mektubu kredisinde garantör bankanın muhatabı, garantiyi alan taraf olmaktadır. Uygulamada genel olarak banka mektubu muhataba lehdara verilmek kaydıyla teslim demekle birlikte lehdarın mektubu aldığı an itibariyle de teminat mektubu ilişkisi kurulmuş sayılmaktadır. Teminat mektubunun hukuki mahiyeti Yargıtay kararlarında da belirgin bir biçimde kendini göstermekte ve bir garanti sözleşmesi niteliğinde olduğu kabul görmektedir *. Garanti sözleşmesi niteliğinde değerlendirilmesi, teminat mektubunun üçüncü şahsın eylemini taahhüt özelliği taşımasından kaynaklıdır (Takan, 2001).

Garanti edenin garanti verdiği kişi için belli bir ekonomik hedefe ulaşmasını veya bu ekonomik durumun devamlılığının sağlanmasını taahhüt ettiği şekliyle kendini gösteren garanti kredisinde taahhüt edilen durumun aksinin meydana gelmesi durumunda garanti edenin bu durumdan kaynaklı sorumluluğu yüklenmekte ve bu itibarla da tek taraflı bir borç sözleşmesi görünümündedir (Tekinalp, 1998).

* Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 28.2.1990 T., 1990/6-1 E., 1190/141 K., (YKD. C. XVI, S.5, Mayıs 1990)

Kefalet kredisi ise kefalette kefil olan banka, müşterisinin alacaklısına karşı borcun ödeneceğini tek taraflı olarak taahhüt etmektedir. Kefil olan bankanın borcu bir para borcudur. Bu nedenle para ile ölçülebilen tüm borçlara bankalar kefil olabilir (Akipek, 1999).

Aval kredisinde banka bono veya poliçeye şerh koymak kaydıyla nakit ödeme yapılmamasına rağmen sorumluluğu üzerine almaktadır. Bir anlamda ticareti senetler için kefalet kabul edilebilecek olan aval kredisinde kefaletten farklı olarak aval veren bağımsız olarak borçtan sorumlu olmaktadır. Kefalette ise asıl borçtan kaynaklı olarak fer'i nitelikte bir borcun varlığı söz konusudur (Kocaman, 1992).

Bir diğer kredi türü olan akreditif, genellikle uluslararası ticarete kullanılan bir ödeme biçimi olup bankanın müşterisi nam ve hesabına belirli belgeler karşılığında, vadesi belli ve muayyen bir miktarın üçüncü tarafa ödenmesi konusunda emre hazır bulundurulmasına dair bankaya verilmiş olan vekalet karşılığı bankanın düzenlediği bir kredi biçimidir (Ekici, 1995). Akreditif ilişkisinde genellikle dört taraf vardır. Bunlar, borçlu-amir, açan banka, muhabir yani akreditifin açıldığı banka ve lehdar yani akreditif alacaklısıdır (Tekinalp, 1998).

1.1.2.3 Vadesine göre krediler

Vade kavramı bankacılıkta kısa orta ve uzun şeklinde ifade bulmakla birlikte kredilerde vade de benzer şekilde ifade edilmektedir.

Kısa vadeli krediler, vadesiz veya vadeleri 1-18 ay aralığında olan kredilere, kısa vadeli krediler adı verilmektedir (Parasız, 2000). Kısa vadeli kredilerin nakdi ya da gayri nakdi kredi şeklinde verilmesi mümkün olmaktadır. Ancak kısa vadeli krediler, daha çok ticaretin finansmanında kullanıldığından, nakdi kredi şeklinde verilmesi olağan ve daha yaygın bir uygulamadır (Tekinalp, 1998). Kısa vadeli krediler kendi kendini likide eden ve uzun vadeli kredilere göre daha az risk taşıması ve maliyetinin daha düşük olması nedeniyle de uygulamada daha fazla yer almaktadır. Cari hesap kredisi, çek veya senet karşılığı kredi ve bireysel (tüketici) veya kurumsal krediler bu tür kredilere örnek olarak gösterilebilmektedir (Güney, 2007).

Orta vadeli krediler ise vadeleri 18 ay ile 5 yıl arasında olan krediler orta vadeli krediler olarak adlandırılmaktadır (Parasız, 2000). Orta vadeli krediler

genellikle sermaye yapısı zayıf ve likidite sıkıntısı çeken, kredi kurumlarından borçlanmak için yeterli kredi değerliliğine sahip olmayan küçük ve orta boy işletmeler tarafından kullanılmaktadır (Akipek, 1999). Ayrıca gerçek kişilere de bireysel (tüketici) kredi türleri içinde beyaz eşya, otomobil vs ihtiyaçlar için kullanılmaktadır (Şakar, 2006).

Uzun vade tanımı 5 yıldan daha fazla süreli vadeyi ifade etmekle birlikte vadeleri 5 yıldan daha fazla olan krediler uzun vadeli krediler olarak adlandırılmaktadır (Parasız, 2000). Uzun vadeli krediler genellikle sanayinin ve kalkınmanın finansmanında kullanılmakta, dolayısıyla yatırıma hizmet etmektedir. Bu kredilerin nakdi veya gayri nakdi kredi şeklinde verilmesi de mümkün olmaktadır (Akipek, 1999).

Uzun vadeli kredilerde riskin daha yüksek olması alınacak teminatların, kısa vadeli kredilere oranla daha yüksek olmasına neden olmaktadır. Ayrıca kullanılan miktar ve uygulanan faiz oranları kısa ve orta vadeli kredilere göre daha yüksektir. Bireysel (tüketici) kredi türleri içinde bu tür kredilere daha çok konut kredileri ve evlilik kredileri örnek olarak gösterilebilmektedir (Güney, 2007).

1.2 Tüketici Kredisi Kavramı ve Gelişimi

Bankacılık ve finans alanında kredilerin verildiği alan ve mahiyetine göre değerlendirildiğinden yukarıda bahsedilmiştir. Bu doğrultuda, tüketici kredisi kavramının kapsamını oluşturan krediler, 7.11.2013 Tarih ve 6502 sayılı “Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun”un 31 ve 84’üncü maddeleri doğrultusunda hazırlanmış olan ve uygulamada temel belirleyici niteliği taşıyan 22.05.2015 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanmış olan, tüketici kredisi sözleşmelerinde usul ve uygulama esaslarını belirleyen 22.11.2015 tarihli **“Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği” m.2** içeriğinde zikredilmiştir..

Madde içeriğinden hareketle tüketici kredileri kapsamında sayılan krediler *“faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında, ödemenin üç aydan daha uzun süre ertelenmesini veya benzer şekilde taksitle ödeme imkanını sağlayan kredi kartı sözleşmeleri de dahil olmak üzere her türlü tüketici kredisi...”* şeklinde genel bir

biçimde ifade edilmektedir. Diğer taraftan, konut finansmanı sözleşmeleri* ile otuz gün içinde geri ödeme zorunluluğu taşıyan kredili mevduat hesapları, çek teminat mektubu gibi gayri nakdi kredi sözleşmeleri tüketici kredi sözleşmeleri kapsamına alınmamış ve yönetmeliği uygulamasının dışında tutulmuşlardır.

1.2.1 Kavram olarak tüketici kredisi

Tüketici kredisi kavramının açıklamasından önce tüketici kavramının tanımlanması yerinde olacaktır. Tüketici, “bir mal veya hizmeti ticari veya mesleki olmayan amaçlarla edinen, kullanan veya yararlanan gerçek veya tüzel kişi”ye denilmektedir (Reisoğlu, 2012).

Bununla birlikte doktrinde çeşitli ayrımlarda farklı tanımlamalar yapılmış; Ozanoğlu (2001) tüketiciyi “...hukuki ilişkiye girerken özel bir amaç takip eden, yani mala yada hizmet elde ederken kişisel, ailevi veya özel kullanıma özgü bir amaç taşıya kişi” şeklinde nitelendirmiştir. Aslan (2014) ise “sözleşmelerin alalade iki tarafından bir olmadığını, tüketicinin çeşitli nedenlerle sözleşmelerde iradesinin serbestçe oluşturamayan ve çeşitli şekillerde iradesi sakatlanan ve bunun farkında olmayan taraf” şeklinde önceki ve yeni kanun ifadelerinden bağımsız bir tanımlamada bulunmuş, tüketicinin konumu ve mahiyetine değinmek suretiyle tüketici tanımı yapmıştır. Kadioğlu (2005) “ malı nihai olarak kullanan, tüketen, satın aldığı malın satılmasını amaçlamayan kişi” şeklindeki tanımı ile tüketicinin ticari amaçla değil yalnızca tüketim amacıyla hareket eden kişi olabileceğini ifade etmiştir. Diğer taraftan benzer şekilde bir tanım yapan Zevkliler (2001) tüketiciyi “mal veya hizmetleri tüketim amacıyla edinen kişiler” şeklinde tanımlamakta ve Poroy (1978)’de tüketicinin tüketim eylemini detaylandırmak suretiyle “...dayanıklı yada dayanıksız tüketim mallarını satın alan hem de kendisine çeşitli hizmetler sunulan, kredi kullanılan, yapılan reklamların tesirinde kalan kişi” olarak nitelendirmektedir.

Doktrinde yapılan bu tanımların hepsinin ortak noktasında tüketicinin “tüketmek” amaçlı hareket eden kişi olduğu ve ticari bir gaye gütmeyeceği işaret

* Konut finansmanı kredileri 4077 Sayılı Mülga TKHK’da tüketici kredileri başlığı altında ele alınmaktayken bu durum yürürlükteki 6502 sayılı Kanun’da değiştirilmiş ve ayrı bir başlık altında ele alınmak suretiyle tüketici kredilerinden ayrı muamele gösterilmiştir.

edilmekle birlikte tanımlardaki farklı detaylarda da statüsü, kanun karşısındaki durumu ve sözleşmedeki taraf olarak niteliği vurgulanmaya çalışılmaktadır. Netice itibariyle tüketici tüketmek eylemini gerçekleştirmek için satıcı/sağlayıcı ile ilişki içerisine giren ve bu tüketim için kaynak oluşturma çabasında olan kişidir. Kaynak oluşturma noktasında tüketici ya öz kaynaklarını kullanacak ya da yabancı kaynak temin etmek suretiyle tüketim harcamalarını karşılama yoluna gidecektir. Burada yabancı kaynak olarak ifade edilen iktisadi terimin karşılığı tüketici kredisi olmaktadır. Doktrinde tüketici kredisine ilişkin yapılan tanımlar da tüketici tanımından hareketle şekillenmekte ve tüketim amacına yönelik olarak yapılan bu temin işleminin türlü yaklaşımlar ve temin edilenin niteliğine bağlı olarak ifade edilmesine çalışılmaktadır.

Yukarıdaki tanımlardan hareketle özet olarak tüketici kredisi, ticari amaçlar dışında, dayanıklı mal ve hizmet alımı veya tüketicinin ihtiyaçlarını yarınki gelirleri ile ödeme fırsatı veren kredi türü olarak tanımlanmaktadır denilebilir. Bu kredi türü tüketim amacına yönelik olduğu ve tüketiciler tarafından kullanıldığı için tüketici kredisi olarak adlandırılmaktadır (Amadi, 2012). Daha genel bir ifade ile herhangi bir malın veya hizmetin satın alınmasına bağlı olarak veya olmayarak ticari amaçlar dışında kullanılmak ve sonradan belirli şartlarda geri ödenmek üzere verilen krediler olarak tanımlanmaktadır (Yetim, 1997).

Takan (2001) ise tüketici kredisini tanımlarken üretim, talep ve yatırım hususlarına işaret ederek tüketici kredisini geleceğe yönelik üretim ve dolaylı olarak da geleceğe yönelik yatırım yönüyle değerlendirmekte, bu değerlendirmenin neticesinde de geleceğe yönelik istihdam oluşturu bir araç olarak nitelendirmektedir. Beraberinde, geleceğe yönelik ekonomik planlara dahil etmek suretiyle tüketici kredilerini sosyal ve ekonomik anlamıyla irdelemektedir.

Başka bir tanımlamaya göre, bankalar aracılığıyla tüketicilere ticari amaçlar dışında kullanılmak üzere konut, taşıt veya herhangi bir mal ve hizmet alımının finansmanına yönelik olarak kamu veya özel sektör kuruluşlarında ücretli olarak çalışan veya emekli olmuş düzenli gelir elde edenler ile serbest meslek mensuplarına başlangıçta belirlenen faiz oranlarına göre bir ödeme planı içinde

geri ödenmek üzere verilen kredilere tüketici kredisi denilmektedir (Şakar, 2006).

Gelişmiş ülkelerin tüketici kredisi kanunları ve Avrupa Birliği'nin tüketici kredisi direktifi ise tüketici kredilerini, herhangi bir hizmetin veya malın satın alınması maksadıyla ve ticari amaçlardan bağımsız olarak kullanılmak suretiyle gerçek veya tüzel kişilere ekonomik durumları da dikkate alınmak suretiyle bankalar veya finans kuruluşları aracılığıyla avans, ödünç, veya mali kaynak şeklinde ve belirlenmiş kurallar doğrultusunda geri ödeme kaydı altında verilen krediler olarak nitelendirmiştir (Akipek, 1999).

Tüketici kredileri bireylere tüketim işlerini kolaylaştırmak için sunulan bir kredi türünden oluşmaktadır. Bu kredi türü, ileriki bir zamanda ödenmek kaydıyla şahsi veya ailevi tüketim için mal veya hizmet alımında kullanılmak üzere verilmektedir (İmren, 1994).

Netice itibariyle tüketici kredisi, kanunun tüketici olarak tanıdığı kişi veya kurumların tüketim işlemini gerçekleştirmek için yine kanunun kredi kuruluşu olarak nitelendirdiği kimselerden ihtiyacına mukabil doğrudan nakit veya harcamaya ilişkin ödeme şeklinde faiz mukabili alacağı, geri ödeme zorunluluğu bulunan ve taraflara borç doğuran iki taraflı bir sözleşme olarak özetlenebilecektir. Tarafları bağlayıcı olan bu alış-veriş ilişkisi bir sözleşme çerçevesinde gerçekleşmekte ve tüketici kredisinin esaslarını, kural, kaide, sorumluluk ve müeyyidelerini içeren bu sözleşme tüketici kredisi sözleşmesi olarak kanun tarafından zikredilmektedir.

1.2.2 Tüketici kredisinin dünyadaki gelişimi

Tüketici kredilerinin ekonomik hayata girişi başlangıcının 19'uncu yüzyıla dayandığı görülmektedir. En eski borçlanma türlerinden biri olan tüketici kredileri Amerika'da ve Avrupa ülkelerinde 1950'lerde yaygınlaşmaya başlarken, Türkiye'de ise 1980'lerin sonlarında yaygınlık kazanmıştır (Güney, 2007). Bu perspektiften, tüketici kredilerinin tarihsel gelişimini, Dünya ve Türkiye ayrımında ele almak yerinde olacaktır.

Temelleri, 19'uncu yüzyıla dayanan bu uygulamanın başlangıcında satıcı veya finans kuruluşunun tüketiciye kredi açmasının yerine tüketicinin bu taraflara kredi açması söz konusuydu. Günümüzdeki anlamı ile tüketici kredilerinin

kullanılmaya ve yaygınlaşmaya başlanması ise 20'inci yüzyılın başlarından itibaren ABD'de hayata geçirilmiş ve o dönemde gelişmekte olan modern üretim yöntemleri ile birlikte yükselen arza karşılık talep oluşturulması ihtiyacı doğrultusunda taksitli satışlar mekanizması ile birlikte doğmuştur. Aynı dönemde farklılaşan ve gelişen ekonomik yaklaşımlar, taksitli satışları bir refah ekonomisi için temel dayanaklardan bir olarak nitelendirmiş ve bu yaklaşım da günümüz kredilerinin temelini atmıştır (Beares, 2001).

İlk resmi tüketici kredisi ise Amerika'da Arthur J. Morris adlı bir avukat tarafından kurulan "Fidelity Loan and Trust Company" adlı kuruluştaki gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra 1910 yılında hizmet vermeye başlamasıyla birlikte başlamıştır. Bu kuruluş National City Bank of New York'un bundan itibaren hayata geçirdiği kredi uygulamalarına temel teşkil etmiş ve ilk olarak 1928'de Wall Street'de bireysel kredi uygulamasını hayata geçirmiştir (İmren, 1994).

ABD'de ticari bankaların tüketici kredisi uygulamasına geçişi sürecinde 1928'de National City of New York kendi bünyesinde "kişisel borç departmanı" nı kurmak suretiyle bireysel kredi vermeye ve bu departman aracılığıyla da bu kredileri takip etmeye başlamıştır. Ancak bankanın verdiği bu kredilere ilişkin uygulamada ortaya çıkan sorunlar nedeniyle bir dönem Amerikan bankacılık hizmetleri dışında bırakılmıştır. Zamanla değişen ekonomik koşulların yanında sosyal yapıda yaşanan gelişmelerle birlikte bankacılık uygulamalarında değişimlerin oluşmasına ihtiyaç duyulmuş ve bu nedenle bankacılık sektöründe tüketici kredisi vermenin gerekliliği ve önemi anlaşılır olmuştur (İmren, 1994).

Avrupa ülkelerinde tüketici kredileri ise ilk kez İngiltere'de 1938'lerde ortaya çıkmış ancak 1950'li yıllardan sonra dayanıklı tüketim malları için gündeme gelen finansman ihtiyacı ile birlikte yaygınlık kazanmıştır. Daha sonra benzer uygulamalar Fransa, Batı Almanya ve İtalya gibi diğer Avrupa ülkelerinde görülmüştür (İbicioğlu, 2011). Bu gelişmelerden sonra 1960'larda uygulanan taksitli satış sisteminin yerine tüketici piyasalarına giren banka kredileri güncellik kazanmıştır. Böylelikle bankalar, tüketiciyi finanse etmeye başlamakla birlikte tüketici kredisi uygulamaları bu yıllar itibarıyla başlamış ve zamanla yaygınlık kazanmıştır (Bakkal ve Aysan, 2011).

1.2.3 Ülkemizde tüketici kredisi ile ilgili düzenlemeler

Türkiye’de tüketici kredileri konusunda geçmişte uzun yıllar boyunca yasal düzenlemelerden uzak bir dönemin varlığı ve bu dönemdeki uygulamaların ise Bankalar Birliği tarafından yayınlanan kurallar ve bankaların kendilerine göre oluşturdukları standartlar doğrultusunda tüketici kredilerinin uygulama bulduğu görülmektedir. Bu durum, tek taraflı korumayı kaçınılmaz kılmış ve yasal boşluğun doğurduğu mağduriyetin odağında da tüketiciler yer almıştır. Tüketici kredileri için yasal düzenlemeler öncesinde yaşanan sorunların çözümünde ise Borçlar Kanunu’nun genel hükümleri uygulanmakta ve bu noktada Kanun’un 19 ve 20’nci maddelerine dayalı olarak sözleşme özgürlüğünün kısıtlanması suretiyle tüketici mağduriyetine geçici bir çözüm oluşturulması amaçlanmaktaydı. Öte yandan Medeni Kanun’un 2’nci maddesiyle düzenlenmiş olan dürüstlük ilkesi de tüketici kredisi uzlaşmalarında bu sözleşmelere hakim müdahalesine* dayanağı olarak kullanılmaktaydı (İnağ, 1990).

Ülkemizde, ilk olarak Hazine Müsteşarlığı tarafından çıkarılan “Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik”** ile, bağlı kredilerin ne şekilde verileceği düzenleme altına alınmıştır.

Ancak tüketici kredisi alanında ilk yasal düzenleme, 1995 tarihli Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun olmuştur. TKHK 10. maddesi tüketici kredileri hakkında hükümler getirmektedir. Yine ülkemizde, ekonomik krizler sonrası ortaya çıkan çok yüksek tüketici kredisi temerrüt faizlerini engellemek ve

* Hukuk sistemimizde hakim müdahalesi; sistemin sözleşme serbestisi prensibini benimsemesi itibarıyla temelde tarafların sözleşme gerekliliklerini yerine getirmemeleri halinde yaptırım olarak yine taraflarca konulmuş olan kurallar uygulanacaktır. Ancak tarafların bu durum için belirledikleri veya kararlaştırdıkları müeyyideler olmaması halinde hakim yapılan sözleşmeye kanun hükümleri ve sözleşmeye ilişkin yedek hukuk kuralları dairesinde müdahale edebilmektedir. *“Uygulanacak bir hukuk kuralının olmaması halinde ise M.K m.l’deki hukukun uygulanmasına ilişkin sırayı takip ederek uyumsuzluğu çözüme bağlar. Diğer taraftan tarafların yaptıkları sözleşme kanunun emredici bir hükmüne aykırı olabilir ve hakim bu nedenle sözleşmeyi yada sözleşmedeki bir hükmü iptal ederek tarafları iradesine müdahalede bulunabilir. Yine tarafların yaptıkları sözleşmedeki ifadeler açık olmadığından yorumlanmaya muhtaç olabilir. Hakim de sözleşmenin yorumlanmasına ilişkin kurallara uygun olarak tarafların iradesini objektif olarak yorumlar ve bu şekilde tarafların iradesine müdahalede bulunmuş olur. Ancak bütün bu müdahaleler teknik anlamda hakim tarafından sözleşmeye müdahale olmayıp, kanun hükümlerinin bir olaya uygulanmasından ibarettir. Bu tür müdahalelere hakim sözleşmeye geniş anlamda müdahalesi denilmektedir.”* hakim müdahalesi konusunda geniş bilgi için bkz. (Kaplan, 1987)

** 10 Ekim 2006 tarih ve 26315 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır

tüketiciyi kredi sözleşmelerinde korumak amacıyla 1995 tarihli TKHK'da 2003 yılında, 4822 sayılı Kanunla kapsamlı değişiklikler yapılmıştır.

Türkiye'de bankaların tüketici kredisine yönelmeleri 1980'lerin sonları itibari ile gündeme gelmiştir. 1988'de açıklanan ekonomik paket ile birlikte artan faiz oranları, firmaların kendi öz kaynaklarına yönelmesine ve ticari kredi talebinin azalmasına yol açarken bankaların elinde atıl fonların oluşmasına neden olmuştur. Yeni arayışlar içine giren bankalar tüketici kredileri yoluyla fon fazlalıklarını plase ederek risklerini dağıtmayı ve karlılıklarını arttırmayı amaçlamışlardır. Türkiye'de tüketici kredisi yaygınlaşmadan önce tüketicilerin kredi bankalar mevduata uygulayacakları faiz oranlarını kendileri belirlemişlerdir. Bankaların bu karardan sonra mevduata yüksek faiz uygulamaları, müşterilerine enflasyon üzerinde gelir sağlamasına neden olmuştur. Bankalarda mevduatı olan müşteriler için bu durum olumlu sonuçlara neden olsa da sanayici ve tüccarlar için olumsuz sonuçlara neden olmuştur. Diğer yandan döviz kurlarındaki artışın enflasyon oranının altında gerçekleşmesi ve yabancı kaynaklı döviz kredisi bulabilme imkânının oluşması da Türk lirasına olan kredi talebini azaltmasında etkili olmuştur. Mevduat ve yabancı kaynaklı kredi olanaklarının artması özellikle çok şubeli bankalar da fon fazlasının oluşmasına neden olmuştur. Krediyeye dönüştürülemeyen fazla fon, bankaları yeni plasman alanları aramaya yönlendirmiştir (İmren, 1994: 70). Bankalar, birikmiş ihtiyaçları satıcı şirketler tarafından karşılanmıştır (İnağ, 1990).

Türkiye'de tüketicilerin tüketim alışkanlıklarını geliştirmeye yönelik girişimler taksitli satışlar ile başlamaktadır. 1986 yılında çıkarılan tebliğ ile TC Merkez Bankası Türkiye'deki taksitli satışları yasal bir düzenlemeye tabi tutmuştur. Bankaların tüketici kredilerini olumlu karşılamaya başlaması 1988 yılının ikinci yarısına rastlamaktadır. 17 Ekim 1988 tarihli Merkez Bankası kararı ile bankaların mevduata uyguladıkları faiz o güne kadar var olan Merkez Bankası denetimi kaldırılmıştır (İmren, 1994).

1988 yılında alınan Merkez Bankası kararları ile olan fon fazlasını yeniden ekonomik sistemde harekete geçirmek için girdikleri plasman alanı arayışları neticesinde tüketici kredilerini hayata geçirmişlerdir ve böylelikle mali aracı kuruluşlar yönlerini tüketicilere çevirmişlerdir (Söğütçü, 2011).

Türkiye'de 1988 yılında tüketici kredisi uygulamasını başlatan ilk banka Yapı Kredi olmuş, 1992 yılı sonlarında da 18 bankanın daha kredi uygulamasını başlattığı görülmüştür. Bu bankalar, Akbank, Demirbank, Denizbank, Dışbank, Emlakbank, Esbank, Garanti Bankası, Halkbank, İş Bankası, Koç Amerikan Bank, Milli Aydın Bankası, Osmanlı Bankası, Pamukbank, Türk Ticaret Bankası, Şekerbank, TC. Ziraat Bankası, Vakıfbank ile Yapı ve Kredi Bankasından oluşmaktadır. Bankalar tarafından tüketici kredisi uygulanmaya başlayınca tüketici kredilerine olan talep artmıştır (Bakkal ve Aysan, 2011).

Bu gelişmelerden sonra 2000'li yıllara gelindiğinde bazı yıllarda tüketici kredilerinde çok ciddi artışlar yaşanmıştır. Özellikle 2001 krizi ile birlikte baskı altında olan tüketim harcamaları, ekonomide oluşan iyimser beklentiler, faiz oranlarındaki düşüş, enflasyon oranının yavaşlaması tüketici kredilerinin artmasında en önemli nedenler arasında sayılmaktadır (İbicioğlu, 2011).

Bu noktadan sonraki gelişim seyrinde ise tüketici kredilerinde çeşitlilik ve farklı uygulamalarla daha cazip hale getirme çabalarının yanı sıra farklı faiz indirimleri ile müşteri edinme çabalarının varlığı görülmektedir. Halen günümüzde bile bu türden müşteri çekici uygulamalar devam etmekte; bankalar müşterilerine gelişen teknoloji nimetlerinin yardımı ile sürekli olarak kredi teklifleri sunabilmektedirler. Bu noktada yaşanan gelişmeler, tüketici kredilerindeki önceki dönem uygulamalarında meydana gelen tüketici taraflı sorunlar, kanun koyucuyu harekete geçirmiş ve nihayetinde 2013 yılında kabul edilen 6502 sayılı TKHK ile tüketicilerin kredilerden yararlanırken zarar görmemelerini sağlayıcı mahiyette yasal uygulamalar hayata geçirilmiştir. Yapılan yeni düzenlemeler ile birlikte sistem hem tüketicinin korunmasını sağlamakta hem de ekonomik yapının sağlıklı bir biçimde nakit devinimini devam ettirmesini kolaylaştırmaktadır. Bunun temelinde de, bankaya veya kredi sağlayana nazaran daha az bilgiye ve ilgili eğitim düzeyine sahip olan tüketicinin mağdur olmasını engelleyecek nitelikte tüketici kredi sözleşmelerinin düzenlenmesini sağlayacak hükümlerin yürürlüğe sokulması yatmaktadır.

1.3 Tüketici Kredisi Sözleşmesi Kavramı

6502 sayılı TKHK m. 22/1 uyarınca “*Tüketici kredisi sözleşmesi, kredi verenin tüketiciye faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında ödemenin ertelenmesi ödünç veya benzeri finansman şekilleri aracılığıyla kredi verdiği veya kredi vermeyi taahhüt ettiği sözleşmeyi ifade eder*” Bu tanımdan da hemen anlaşılacağı gibi tüketici kredisi farklı şekillerde karşımıza çıkabilmektedir. Bunların hangileri olduğunun ve ne tür istisnalar uygulandığının doğru tespiti ve istisnaların gereği gibi yorumlanması için öncelikle AB Tüketici Yönergesi’ndeki durumu kısaca açıklamakta fayda vardır. Bu yönerge Türk hukukundaki düzenlemelerin temelini oluşturmakta ve dolayısıyla yorumlanmasında da asli başvuru kaynağını teşkil etmektedir.

2013 tarihli yeni TKHK m. 22, eski TKHK m. 10 ile mukayese edildiğinde, AB hukuku ile tam uyum içindedir. Zira eski TKHK m. 10 (1) tüketici kredisini “*tüketicilerin bir mal veya hizmet edinmek amacıyla kredi verenden nakit olarak aldıkları kredi*” şeklinde tanımlamıştı. Bu şekliyle sadece nakit ödemeleri esas alması, benzer finansman metotlarını kapsam dışı bırakması ve bir mal veya hizmet edinmek amacını ön plana alması itibariyle eski TKHK m. 10, Yönerge m. 2’de belirlenen uygulama alanını fazlasıyla daraltmaktaydı. Yeni düzenleme ile artık uygulamada ortaya çıkabilecek her türlü kredi ilişkisi bu madde kapsamında ele alınabilecektir. Bir sınırlı sayım söz konusu değildir (Atamer, 2010).

Nitekim TKHK m. 22(2)’de kredi kartı sözleşmelerinin de tüketici kredisi sayılabileceği açıkça ifade edilmiştir. Diğer yandan Tüketici Kredisi Yönetmeliği m. 2 kredili mevduat hesabı, taksitli nakit avans kredileri gibi özel türleri de anmaktadır. Son olarak katılım bankaları tarafından sağlanan finansman yöntemlerinin de bu Yönetmelik altında ele alınacağı saptanmıştır (TKY m. 2(6)). Aşağıda bu farklı finansman türleri üzerinde kısaca durulacaktır. Ancak şimdiden ifade edilmelidir ki bu türler şu anda uygulamada yaygın olanlardır. İleride farklı, yeni kredi sözleşmesi türlerinin ortaya çıkması mümkündür. Bu konuda saptamada bulunurken ayırıcı unsur olarak bakılması gereken hep aynı iki husustur: Bunlardan birincisi tüketiciye belirli bir süre için

bir fon sağlanması ve ikincisi de o fonun daha sonra belirli bir karşılıkla (menfaatle) beraber kredi verene geri ödenecek olması.

1.4 Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Kredisi Sözleşmesi

Doktrinde yer alan görüşler doğrultusunda, bir kredinin tüketici kredisi sayılıp sayılmamasında, tarafların krediyi ismen tanımlama şeklinin, kullanım amacının ve niteliğinin önemi olduğu görülmektedir. Nitekim bu yönde yapılan bir işlemin tüketici kredisi sayılmasında en önemli unsur, işlemin bir tarafında tüketici sıfatını haiz bir kişinin bulunmasıdır. Bu nedenle işlemin bir tarafında tüketici varsa, taraflar arasında akdedilen sözleşmedeki nitelendirme dikkate alınmayacaktır. Bu işlemin tarafı olan tüketici gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişi de olabilir. Ancak, yapılan işlemde kişinin ticari veya mesleki amaçlarla hareket etmemesi gerekir. Bu nedenle örnek olarak konut finansmanı kredilerinde finansman kuruluş ile tüketici arasında akdedilecek olan konut edinme amaçlı kredi sözleşmelerinde ayırt edici ölçüt, sağlanan kredinin mesleki veya ticari amaçlı olmaması ve sözleşmenin diğer tarafında tüketici sıfatına sahip bir kişinin yer almasıdır (Çabri, 2010).

Tüketici kredileri kural olarak bütün banka ve diğer finans kurumları tarafından verilebilmektedir. Ancak tüketicilerin konut edinmeleri amacıyla kurulan kredi sözleşmelerinde kredi veren taraf kavramı sınırlandırılmıştır. Kredi veren kavramı, "mevzuatı gereği tüketicilere kredi vermeye yetkili olan gerçek veya tüzel kişiyi" ifade eder (TKHK m.3/f.1). Mevzuat gereği tüketicilere kredi vermeye yetkili kılınan kuruluşlar, başta bankalar olmak üzere finansal kiralama şirketleri ve finansman kuruluşlarıdır.

Konut finansmanı kuruluşları "konut finansmanı kapsamında doğrudan tüketiciye kredi kullandıran ya da finansal kiralama yapan bankalar ile *"Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu"* tarafından konut finansmanı faaliyetinde bulunması uygun görülen finansal kiralama şirketleri ve finansman şirketleridir" şeklinde belirginleştirilmiştir (Ser. P.K. m.57/f.2)*.

Kredi veren tüzel kişiler, kalkınma ve yatırım bankaları dâhil bankalardır (Gümüş, 2014). Banka, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m.3'e hükmünce, "banka adı altında Türkiye'de kurulan kuruluşlar ve yurtdışında kurulan bankaların Türkiye'deki şubelerini" ifade eder. Burada, kanun hükmünce yetkili sayılmayan ve mevzuat kapsamında bulunmayan kuruluşların kredi vermesi halinde bu kuruluşların açık kanun hükmü gereğince kanunun öngördüğü düzenleme ve korumalardan yararlanmaları düşünülemeyecektir. Ülkemizde bu türden kuruluşlara örnek olarak tefecilik adı altında kredi veren kişi ve kurumlar gösterilebilecektir. Bu kişi ve kuruluşlar, kredi verdikleri kimselerle yaptıkları sözleşmeler doğrultusunda sorumluluk ve haklara sahip olabilecekleri gibi yapılan bu sözleşmelerin TKHK bağlamında bir geçerlilik arz etmemelerinin yanı sıra tüketici açısından mahiyetleri de tartışmaya açık görünmekle birlikte tüketicinin bu türden sözleşmelerle kanun korumasından mahrum kalacağı da açıktır.

Diğer taraftan Türk Hukuk Sistemi'nde TKHK ve BK arasında, tüketici kredi sözleşmelerinin düzenlenmesi noktasında bir ilişkinin varlığını ileri sürmek yanlış bir tespit olmayacaktır. 6502 Sayılı TKHK ve Tüketici Kredileri Yönetmeliğinin, BK'ya nazaran daha sonra yürürlüğe giren özel kanun ve yönetmelik oldukları dikkate alındığında; kural olarak sonraki özel kanun hükümlerinin öncelikli uygulama bulacağı, ancak bu hükümler arasında bir düzenleme olmaması halinde BK hükümlerinin tamamlayıcı olarak devreye gireceğini belirtmek mümkündür (Ünlütepe, 2014); Gümüş, 2014) Nitekim TKHK'nın ilgili maddelerinin kaleme alınması sırasında yeni kabul edilmiş BK hükümleri ile çelişkiye düşmeyecek şekilde düzenlemelerin revize edildiği

* Aynı kavram TKHK m.3/f.1'de, "konut finansmanı kapsamında doğrudan tüketiciye kredi kullandıran ya da finansal kiralama yapan bankalar ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından konut finansmanı faaliyetinde bulunması uygun görülen finansal kiralama şirketleri ve finansman şirketlerini" şeklinde düzenleme bulmaktadır. Finansal kiralama ve finansman şirketlerine ilişkin usul ve esaslar ise 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu hükümleri ile düzenlenmiştir.

açıktır ve öte yandan TKHK m. 83'de "bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde genel hükümler uygulanır" demek suretiyle bu yaklaşım teyit edilmiştir (Atamer, 2016).

Yukarıda izaha çalışılan literatür ışığında Türk Hukuk Sisteminde tüketici kredilerinin genel itibariyle Borçlar Hukuk ve Tüketici Hukuku alanında ele alınmasının yeterli ve açıklayıcı olacağı kanaatine varılmıştır..

1.4.1 Borçlar hukuku anlamında tüketici kredisi sözleşmesi

Tüketici kredi sözleşmeleri görünümü itibariyle tüketim ödünç (karz) sözleşmesi niteliğinde değerlendirilmektedir. Nitekim bu sözleşmelerde taraflardan birinin diğerine geri almak kaydıyla verdiği şey'in tüketilebilir mahiyette olması ve geri verme koşullarının da taraflar arasında sözleşme çerçevesinde belirlenmesi esastır.

Bu itibarla, Türk Borçlar Kanunu m. 386'da "...ödünç verenin, bir miktar parayı ya da tüketilebilen bir şeyi ödünç alana devretmeyi, ödünç alanın da aynı nitelik ve miktarda şeyi geri vermeyi üstlendiği sözleşme..." tüketim ödünç (karz) sözleşmesi olarak tanımlanmaktadır.

Tüketim ödünç sözleşmesi kapsamında tarafların anlaşmaları yeterli sayıldığı ve sözleşmeye konu para yahut tüketilebilen şeyin ayrıca ödünç alana devri gerekmediğinden, bu sözleşmeler rızai sözleşme niteliğindedirler. Bununla birlikte ödünç alanın ödünç konusu şeyi geri verme borcu, ödünç konusu şeyin tesliminden sonra doğduğundan eksik iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerden* biri söz konusudur (Aral ve Ayrancı, 2012).

Tüketim ödünç sözleşmesinde ödünç veren taraf para ya da başka misli yani ölçülebilen, tartılabilen şeylerin mülkiyetinin ödünç alana devredilmesini yükümlenir. Kullandırma amacı güden kira ve kullanma ödünç sözleşmelerinin aksine, görüldüğü üzere tüketim ödünçünde nesnenin mülkiyeti karşı tarafa devredilmektedir. Çünkü tüketim ödünçünde şeyden yararlanmak ancak o şeyin

* Banka kredi işlemleri kural olarak cari hesap şeklinde işletilmelerine karşın, bazı hallerde uzun ve orta vadeli kredilerde tek bir kredi ilişkisi kurulmakta ve kredinin taksitlerle ödenmesi üzerine anlaşılmaktadır. Bu hallerde banka tarafından paranın mülkiyeti bir seferde müşteriye geçirilmekte müşteri de almış olduğu ödünç bir defa yahut taksitler halinde geri ödemektedir. Müşteri ödünç karşılığında mutlaka faiz ödeyecektir ve bu faiz bir edim niteliğini taşıyacağı için kredi sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme haline gelecektir, (Tuncel Yazoğlu, 2013).

tüketilmesi ile olanaklıdır. Bu nedenle tüketim öduncünde tüketilen şeyin aynen iadesi söz konusu olamaz. Sözleşmenin doğası gereği birinin yerine, diğerinin, benzerinin verilmesi olanaklı olan şeyler ancak bu sözleşmenin konusunu oluşturabilirler. Yasa genel olarak bunları para ve misli nesnelere olarak belirlemiştir. Tüketim öduncünde, ödünç alınan şeyden yararlanma şeyin tüketimi ile olanaklı olduğundan, doğal olarak ödünç alan taraf, nitelik ve miktarda eşit aynı türden diğer şeyleri iade edecektir. Ödünç alanın bu borcu, doğrudan doğruya sözleşmeden doğan bir borç olmayıp, sözleşme gereğince karşı tarafa teslim edilmesi gereken, tüketim Öduncüne konu olan şeyin yerine getirilmesinden doğan bir borçtur. Bu nedenle kuşkusuz iade borcu, sözleşme ile taahhüt edilenle değil, fiilen teslim edilenle sınırlıdır. Tüketim öduncünde, ödünç alanın faiz biçiminde bir karşı edimde bulunması sözleşmenin niteliği gereği değildir. Ancak Borçlar Yasası sözleşmeyi düzenlerken "hükümleri" başlığı altında faize ilişkin düzenlemeler yapmıştır (Erzurumluoğlu, 2013).

Öte yandan tüketim öduncü sözleşmesi adi (ticari olmayan) ve ticari tüketim öduncü olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Adi tüketim öduncü sözleşmesi söz konusu olduğunda; TBK m. 387/1 uyarınca, taraflar ayrıca kararlaştırmadığı müddetçe faiz istenemeyecektir. Bir diğer ifade ile işbu sözleşme kural olarak ivazsızdır. Bununla birlikte Türk Borçlar Kanunu m. 387/2'ye göre ticari tüketim öduncü sözleşmesinde taraflarca kararlaştırılmamış olsa bile faiz istenmesi mümkündür. O halde ticari tüketim öduncü sözleşmesi daima ivazlı olarak akdedilmektedir (Akıntürk ve Ateş-Kahraman, 2012). Bu itibarla, tüketim öduncü sözleşmesinin faiz olup olmaması yönüyle tüketici kredi sözleşmelerinden ayrılabilenliğini söylemek mümkündür. Öte yandan, tüketim öduncü sözleşmesinde faizin varlığı halinde tüketici kredi sözleşmeleri ile benzer nitelikte olduğu söylenebilecektir.

Tüketici hukuku, özü itibariyle kendine özgü sözleşmeler ihtiva eden bir hukuk dalı olmasının yanı sıra bu sözleşmelerin temelinde yer alan düzenlemeler Borçlar Hukuku hükümlerinde de karşılık bulmaktadır.

1.4.2 Tüketici hukuku alanında tüketici kredisi sözleşmesi

4077 sayılı Kanun'un gerek ilk halinde gerekse de 4822 sayılı kanunla değişikliğe uğramış olan halinde tüketici kredi sözleşmelerine ilişkin bir tanıma

yer verilmemiştir. Tüketici kredisi sözleşmesi için eTKHK'un uygulamada olduğu dönemde yürürlükte olan yürürlükte olan Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği ile yürürlükten kalkan "Tüketici Kredisinde Erken Ödeme İndirimi ve Kredinin Yıllık Maliyet Oranını Hesaplama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik"^{*} yapılmış olan tanım ile 4077 sayılı Kanun'un 10. maddesinde tüketici kredileri için verilmiş olan tanım paralellik içermekteydi^{**}. eTKHK m. 10 hükmünde tüketici kredileri, "*tüketicinin bir mal veya hizmet edinmek için kredi verenden nakit olarak aldıkları kredi*" şeklinde tanımlanırken, Bahsi geçen eski yönetmeliğin 4/a maddesinde tüketici kredisi sözleşmeleri, "*kredi veren ile tüketici arasında bir mal ya da hizmet edinmek amacıyla kredi verenden nakit olarak alınan krediye ilişkin sözleşme*" şeklinde tanımlanmaktaydı^{***}. Tanımlar arasındaki bu yakınlık ve benzerliğinde bir neticesi olarak Yargıtay'ın tüketici kredisi kavramını tüketici kredisi sözleşmelerini de kapsayan bir üst başlık olarak kabul ettiğini^{iv}, tüketici kredisi sözleşmeleri kavramı yerine eTKHK m.10. ifadesinde yer alan tüketici kredisi kavramından hareketle uyumsuzluğa uygulanacak hükümleri tespit ettiği görülmektedir (Karakocalı ve Kurşun, 2015).

Ayrıca 22 Aralık 1986 tarihli Avrupa Birliği Direktifi'nde (87/102/EEC) tüketici kredisi sözleşmesi, bir kredi verenin, bir tüketiciye ödemenin geriye bırakılması, ödünç verilmesi veya başka benzeri mali destek verilmesini taahhüt ettiği ya da taahhüt etmeyi vaat ettiği bir anlaşmadır şeklinde tanımlanmıştır^v. Doktrinde tüketici kredi sözleşmelerinin tanımıyla ilgili görüş birliği bulunmamasına rağmen tüketici kredisi, "*ticari amaçlar dışında bir mal veya hizmet satın alınması amacıyla banka veya finans kurumları tarafından, ödünç,*

* R.G.: 25186-1.8.2003.

** 4077 sayılı kanunun ilk halinde tüketici kredilerine yönelik bir tanım verilmemiştir. Bununla birlikte doktrinde 10. maddede yer alan diğer ifadelerden hareketle tüketici kredileri," bir mal veya hizmetin tedarik edilmesi amacıyla ve ticari amaçlar dışında işlemek kaydıyla gerçek veya tüzel kişilere bunlara duyulan kişisel güven, gelir ve mal varlıkları nazara alınarak; banka veya diğer finansman kurumlarınca, önceden belirlenen koşullar çerçevesinde taksitlerle geri ödenmek üzere verilen krediler" şeklinde tanımlanmaktaydı. Daha ayrıntılı bilgi için, bkz. (Akipek 1999; Arkan 1995; M.Çeker; 1995)

*** Çeşitli ülkelerde tüketici kredisi sözleşmelerine yönelik verilen tanımların birbirlerine yakın tanımlar oldukları görülür. Bu tanımlar için bkz.: (Gezder, 1998)

iv Yargıtay. II.HD T.17.12.2001, 2001/9065 E., 2001/9636 K.; Yargıtay. 11. HD 18.11.2002 T., 2002/5848 E., 2002/10535 K. (Karakocalı ve Kurşun, 2015).

v Tüketici kredilerine ilişkin AB hukukundaki düzenlemeler ile 4077 Sayılı Kanun hükümlerinin karşılaştırılmasına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Ergun Özsunay. "*AB Hukukunda Tüketici Kredileri*", (www.iku.edu .Erişim Tarihi:14.04.2017.)

avans ya da mali yardım şeklinde, önceden belirlenen koşullarla geri ödenmek için verilen kredi” olarak tanımlanmaktadır (Akipek, 1999).

6502 Sayılı TKHK m.22 hükmünde tüketici kredi sözleşmesi “*Tüketici kredisi sözleşmesi, kredi verenin tüketiciye faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında ödemenin ertelenmesi, ödünç veya benzeri finansman şekilleri aracılığıyla kredi verdiği veya kredi vermeyi taahhüt ettiği sözleşmeyi ifade eder*” şeklinde tanımlanmaktadır.

6502 sayılı Kanun'un tüketici kredileri bakımından ilk farklılığı tüketici kredilerinin kapsamını oldukça geniş tutmasıdır. Zira tüketicinin mal veya hizmet edinmek için kredi talep edip etmediğinin önemi yoktur ve sadece nakit krediler değil ödemenin ertelenmesi, ödünç verilmesi ve benzeri araçlarla verilen her türlü kredi tüketici kredisi olarak kabul edilecektir. O halde herhangi bir kredi sağlama aracı ile ve tüketicinin krediye ihtiyaç duyma amacı önemli olmaksızın taraflardan birinin kredi veren diğerinin tüketici olduğu her türlü kredi sözleşmesi tüketici kredisi sözleşmesidir. Kredi veren TKHK m.3/ğ hükmünde "Mevzuatı gereği tüketicilere kredi vermeye yetkili olan gerçek veya tüzel kişi" olarak tanımlanmıştır. Kredi alanın tüketici olmaması halinde ise doğal olarak TKHK m.22-31 hükümleri uygulanmayacaktır. O halde TKHK m.22-31 hükümlerinin uygulanabilmesi için kredi sözleşmesinin tüketici işlemi olması gerekir. Nitekim ticari krediler tüketici kredisi olarak kabul edilemeyecektir**.

** Aynı yönde bkz. Yargıtay. 11. HD E.2001/9014 K. 2002/1181 T.12/2/2002; Yargıtay. 11. HD. 17/12/2001 T., 2001/9065 E., 2001/9636 K.; Yargıtay. 11. HD 21/1/2002 T., 2001/8035 E., 2002/325 K.(Erzurumluoğlu, 2013; <http://emsal.yargitay.gov.tr>)

2 TÜKETİCİ KREDİSİ TÜR VE UNSURLARI

2.1 Tüketici Kredisinin Türleri

2013 tarihli yeni TKHK m. 22, eski TKHK m. 10 ile mukayese edildiğinde, AB hukuku ile tam uyum içindedir (Ceylan, 2015). Zira eski TKHK m. 10 (1) tüketici kredisini "*tüketicilerin bir mal veya hizmet edinmek amacıyla kredi verenden nakit olarak aldıkları kredi*" şeklinde tanımlamıştı. Bu şekliyle sadece nakit ödemeleri esas alması, benzer finansman metotlarını kapsam dışı bırakması ve bir mal veya hizmet edinmek amacını ön plana alması itibariyle eski TKHK m. 10, Yönerge m. 2'de belirlenen uygulama alanını fazlasıyla daraltmaktaydı. Yeni düzenleme ile artık uygulamada ortaya çıkabilecek her türlü kredi ilişkisi bu madde kapsamında ele alınabilecektir. Bir sınırlı sayım söz konusu değildir (Atamer, 2010).

Nitekim TKHK m.22/2'de kredi kartı sözleşmelerinin de tüketici kredisi sayılabileceği açıkça ifade edilmiştir. Diğer yandan Tüketici Kredisi Yönetmeliği, kredili mevduat hesabı, taksitli nakit avans kredileri gibi özel türleri de anmaktadır. Son olarak katılım bankaları tarafından sağlanan finansman yöntemlerinin de bu Yönetmelik altında ele alınacağı saptanmıştır (TKY m.2/6). Aşağıda bu farklı finansman türleri üzerinde kısaca durulacaktır. Ancak şimdiden ifade edilmelidir ki bu türler şu anda uygulamada yaygın olanlardır. İleride farklı, yeni kredi sözleşmesi türlerinin ortaya çıkması mümkündür. Bu konuda saptamada bulunurken ayırıcı unsur olarak bakılması gereken hep aynı iki husustur (Karakocalı ve Kurşun, 2015):

- i. tüketiciye belirli bir süre için bir fon sağlanması ve
- ii. fonun daha sonra belirli bir karşılıkla (menfaatle) beraber kredi verene geri ödenecek olması.

Bu bölümde ele alınacak olan bütün tüketici kredisi sözleşmelerini akdetmeye Türk hukuku uyarınca izin verilmiş olan kurumlar öncelikle mevduat

bankalarıdır.* Ancak katılım bankalarının ve finansman şirketlerinin bazı uygulamalarının da tüketici kredisi kavramı kapsamında ele alınması mümkündür. Öncelikle klasik kredi türleri açıklandıktan sonra bu özel uygulamalara değinilmesi uygun görülmüştür.

2.1.1 Basit taksitli satış

Basit taksitli satışlar 6502 Sayılı TKHK'da m.17-21 aralığında düzenlenmiştir. Bu düzenleme, TBK'da düzenlenmiş olan şekliyle değerlendirildiğinde satıcının bir malın mülkiyetini ve zilyetliğini devretmeyi alıcının da satış bedelini ödemeyi üstlendiği sözleşmedir (TBK m.207/f.1). Satış sözleşmesinde kural TBK m.207/f.2 uyarınca alıcı ve satıcının borçlarını aynı anda ifa etmesidir**. Bu durum doğrudan satış temsil etmekle birlikte istisnası olarak satıcının malı teslim etmesinden sonra alıcının malın değerini belirli aralıklarla ve parça parça ödemesi de taksitli satış ifade edecektir.

TBK m.253/f-1'e göre taksitle satış sözleşmesi "*satılan taşınırı alıcıya satış bedelinin ödenmesinden önce teslim etmeyi, alıcının da satış bedelini kısım kısım ödemeyi üstlendikleri satıştır.*" TKHK m.17/f-1 hükmünde ise taksitle satış sözleşmesi "*satıcı veya sağlayıcının malın teslimi veya hizmetin ifasını üstlendiği, tüketicinin de bedeli kısım kısım ödediği sözleşmeler*" şeklinde tanımlanmaktadır. TKHK hükümlerinde taksitle satış sözleşmesine ilişkin iki temel farklılık göze çarpmaktadır. Bunlardan ilki satış bedelinin ödenmesinden önce malın teslimi unsuru üzerine durulmamış olmasıdır. O halde TKHK için önemli olan tüketicinin satış bedelini kısım kısım ödemesidir. İkinci olarak TBK hükümlerine göre taksitle satış sözleşmesinin konusu yalnızca taşınırlar olabilirken; TKHK hükümlerine göre mal veya hizmet olabilir¹⁸⁵. Yukarıda da ifade edildiği üzere mal, taşınır-taşınmaz (konut veya tatil amaçlı) mal ile gayri maddi malları kapsarken hizmet, mal dışında kalan her türlü edimdir. O halde TKHK hükümlerinin taksitle satış sözleşmesinin uygulama alanını geniş tuttuğu sonucuna ulaşılabilir (Karakocalı ve Kurşun, 2015).

* Kalkınma ve Yatırım Bankacılığının asıl hedef kitlesi tacirlerdir. Ancak akdettikleri kredi sözleşmesi türleri burada aktarılanların aynısıdır.

** TBK m.207/f.2 hükmü esas itibarıyla TBK m.97 hükmündeki genel prensibin tekrarı niteliğindedir. Yargıtay aynı anda ifa yükümlülüğünden hareket ederek satış bedelinin ödenmesinin malın teslim edildiğine; malın teslim edilmesinin satış bedelinin ödendiğine karine teşkil ettiği kanaatinde (Gümüş, 2013). Yargıtay. 13.HD 22.09.2011 T., E.2011/13353 E., 2011/12995 K. (<http://emsal.yargitay.gov.tr>)

Tüketici işlemi niteliğindeki taksitle satış sözleşmesi tüketicinin bedeli kısım kısım ödediği her türlü satış sözleşmesidir. TBK hükümlerinden farklı olarak malın, bedelin tamamı ödenmeden teslim edilmesi şartı aranmamıştır. TBK hükümlerinden bir başka farklılık taksitle satışın konusu sadece taşınır mallar değil her türlü mal veya hizmet olabilir. Kira süresinin sonunda malın mülkiyetinin kiracıya geçeceğinin kararlaştırıldığı finansal kiralama sözleşmeleri de TKHK m. 17-21 hükmüne tabidir. Zira bu tip finansal kiralama sözleşmesi de satış sözleşmesindeki gibi malın zilyetliğinin ve mülkiyetinin nakli amacı gütmekte ve taksitle satış sözleşmesinde olduğu gibi bedel taksitlerle ödenmektedir. Taksitle satış sözleşmesi yazılı şekle tabi tutulmuş ve zorunlu içeriği de yönetmelikle belirlenmiştir.

Yazılı şekilde düzenlenecek sözleşme TKHK m.41/f.1 hükmüne uygun olarak en az 12 punto büyüklüğünde; açık, sade ve anlaşılabilir olmalıdır. Şekle aykırılığın yaptırımı bakımından TKHK m.17/3, TBK m.12 hükmünden ayrılarak sadece tüketicinin ileri sürebileceği ve sadece tüketici lehine re'sen nazara alınabilecek kesin hükümsüzlüğü kabul etmiştir. Tüketicinin taksit ödeme borcu kıymetli evraka bağlanacaksa TKHK m.41/5 uyarınca her taksit için ayrı ayrı olacak şekilde nama yazılı senet alınmalıdır. Aksi halde söz konusu senetler tüketici için geçersiz olur. Tüketici henüz vadesi gelmemiş bir veya birden fazla taksiti ya da borcun tamamını ödeyebilir ve alacaklı buna engel olamayacağı gibi faiz ve komisyon indirimini yapmakla da yükümlüdür. Satıcı/sağlayıcının henüz ödenmemiş taksit bedellerinin tamamını muaccel kılabilmesi için evvela bu hakkım saklı tutmuş ve kendi edimlerini tamamen ifa etmiş olması gerekir. Tüketicinin kalan borcun en az onda birini teşkil eden ve birbirini izleyen en az iki taksiti veyahut kalan borcun en az dörtte birini teşkil eden taksiti ödemede temerrüde düşmüş olması gerekir (Atamer, 2016).

Son olarak satıcı/sağlayıcı en az 30 gün süre vererek muacceliyet ihbarında bulunmalıdır. Tüketicinin sözleşme ile bağlılıktan kurtulmasının yegâne yolu cayma hakkıdır. Cayma hakkı; konusu hizmet olan sözleşmelerde sözleşmenin kurulduğu günden, konusu mal olan sözleşmelerde malın teslim edildiği günden itibaren hiçbir cezai şart veya sair ücret ödeme yükümlülüğü olmaksızın 7 gün içinde satıcı/sağlayıcıya yöneltmekle (göndermekle) kullanılabilir. Konusu hizmet olan sözleşmelerde tüketicinin rızası dâhilinde hizmetin ifasına

başlanması; konusu mal olan sözleşmelerde malın ilk incelemeler dışında kullanılması ve cayma beyanının satıcı/sağlayıcıya ulaşmasından itibaren 7 gün içinde malın geri gönderilmemesi hallerinde cayma hakkı kullanılamaz ve hukuken kullanılmamış sayılır. Cayma beyanının ilgili tarafa ulaşmasından itibaren 7 gün içinde yapılan ödemeler ve tüketiciyi borç altına sokan her türlü belge tüketiciye ücretsiz olarak iade edilir (Karakocalı ve Kurşun, 2015).

Taksitli satışlarda sözleşmenin kurulmasına ilişkin olarak ihmal edilmemesi gereken bir başka kural da TKHK m.4/f.1 uyarınca sözleşmenin en az 12 punto büyüklüğünde açık, anlaşılabilir ve sade bir dille kaleme alınması zorunluluğudur. Zira söz konusu temel ilke yazılı olarak yapılması zorunlu olan sözleşmeler için mevcuttur. Aynı husus Yönetmelik'in 5'inci maddesinin ilk fıkrasında ifade edilmiştir. Bundan başka söz konusu 5'inci maddenin ilk fıkrasına göre " *Taksitle satış sözleşmesinin yazılı şekilde kurulması ve sözleşmenin bir örneğinin kâğıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye verilmesi zorunludur. Tüketicinin daha sonraki tarihlerde talep etmesi halinde ücret talep edilmeksizin bir defaya mahsus olmak üzere sözleşmenin bir örneği tüketiciye verilir.* "

Sözleşmenin içeriğe ilişkin zorunluluk halleri "Taksitle Satış Sözleşmesi Yönetmeliği" m.6 ile finansal kiralama sözleşmeleri açısından eklenmesi gerekli olan zorunlu içeriği de kapsayacak biçimde iki fıkra olarak düzenlenmiş;

- a) *"Tüketicinin adı, soyadı ve iletişim bilgileri,*
- b) *Satıcı veya sağlayıcının isim, unvan, açık adres, telefon, fax ve e-posta gibi iletişim bilgileri,*
- c) *Sözleşmenin düzenlendiği tarih,*
- ç) *Malın veya hizmetin teslim veya ifa tarihi,*
- d) *Sözleşmeye konu mal veya hizmet,*
- e) *Malın veya hizmetin tüm vergiler dahil Türk Lirası olarak peşin fiyatı,*
- f) *Malın veya hizmetin tüm vergiler dahil Türk Lirası olarak taksitle satış fiyatı,*
- g) *Cayma hakkının varlığı ve bu hakkın hangi sürede ve nasıl kullanılacağı,*
- ğ) *Ödeme planı,*

h) Tüketicinin erken ödemede bulunma hakkı ile satıcı veya sağlayıcı tarafından faiz veya komisyon alınmışsa, ödenen miktara göre faiz ve komisyon indirimi talep etme hakkı,

i) Faiz miktarı, faizin hesaplandığı yıllık oran ve sözleşmede belirlenen faiz oranının %30 fazlasını geçmemek üzere gecikme faiz oranı,

i) Tüketicinin temerrüde düşmesinin hukuki sonuçları,

j) Tüketicilerin uyuşmazlık konusundaki başvurularını tüketici hakem heyetine veya tüketici mahkemesine yapabileceklerine dair bilgi.”

şeklinde sayılan hususlar içerikteki zorunluluklar olarak belirtilmiştir.

Kira süresi sonunda bir malın mülkiyetini edinme zorunluluğunun bulunduğu finansal kiralama sözleşmelerinde, yukarıdaki maddenin birinci fıkrasına ek olarak aşağıdaki bilgilerin de sözleşmede yer alması zorunludur:

a) “Mal sahibinin isim veya unvanı,

b) Mal tüketicinin malvarlığına hemen intikal etmeyecekse, intikali sağlayacak koşullar,

c) Sözleşmede öngörülmüşse, mülkiyetin saklı tutulmasına veya satış bedeli alacağıının devrine ilişkin anlaşma kayıtları,

ç) Tüketici ile bir sigorta sözleşmesi kurulması öngörülmüşse, sigorta sözleşmesine ilişkin bilgi.”

Şekle aykırılığın yaptırımını TBK m,12/f-2 uyarınca kesin hükümsüzlük olsa da TKHK m,17/f.3'e göre "Geçerli bir sözleşme yapmamış olan satıcı veya sağlayıcı, sonradan sözleşmenin geçersizliğini tüketicinin aleyhine olacak şekilde ileri süremez" Bu noktada borçlar hukuku doktrininin esnek hükümsüzlük olarak adlandırdığı bir yaptırım söz konusu olmaktadır. Şekle aykırılığın neden olduğu kesin hükümsüzlüğü sadece tüketici ileri sürebilir ve hâkim de sadece tüketici lehine re'sen nazara alabilir. Satıcı/sağlayıcının hükümsüzlüğü tüketici aleyhine ileri sürememesi tüketicinin her halde hiçbir sınırlamaya tabi olmaksızın hükümsüzlüğü ileri sürebileceği anlamına gelmez. TMK m.2/f-1 uyarınca herkes haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüst davranmakla yükümlü olduğuna göre tüketicinin hükümsüzlüğü ileri sürmesinin sınırı da dürüstlük kuralıdır. Bir başka deyişle

hükümsüzlüğü ileri sürmek hakkın kötüye kullanılması teşkil ediyorsa tüketici hükümsüzlüğü ileri süremeyecektir.

2.1.2 Ferdi krediler

Ferdi yani bireysel krediler, iki temel başlık altında uygulama bulmakta ve bu başlıklar serbest tüketici kredileri ile bağlı tüketici kredileri şeklinde kendini göstermektedir.

Serbest tüketici kredileri, bağlı kredilerden farklı olarak bir malın veya hizmetin temini için olmayıp, kredi alanın başvurusu ile birlikte banka tarafından nakit veya benzeri şekilde kullanılan krediler olarak ifade edilebilecektir. Buna paralel olarak serbest tüketici kredileri doğrudan nakit verilenler ve nakdi kullanıma imkan tanıyan kredili mevduat hesapları şeklinde detaylanmaktadır.

2.1.2.1 Serbest tüketici kredileri

Doğrudan nakit verilen tüketici kredileri

Kuşkusuz kredi sözleşmesi olarak bugün ilk akla gelecek olan tür nakit kredi sözleşmeleridir. Yani tüketicinin bir araba satın almak veya tatile gitmek düşüncesiyle bankaya başvurduğu ve belirli bir miktar paranın doğrudan kendisine ödendiği, kendisinin de daha sonra bu para ile istediği işlemi yaptığı bir kredi verme kurgusu söz konusudur. Bugün "tüketici kredisi", "bireysel ihtiyaç kredisi" "finansman kredisi" "taşıt kredisi" "tatil kredisi" gibi kavramlar altında bankalarca sunulan kredi türü genelde nakit kredi sözleşmelerine ilişkindir. Bu tür kredi sözleşmelerinde sözleşmesel ilişki genelde kalıcı olmayacaktır. Tüketicinin hiç hesabının olmadığı bir bankadan da kredi alması mümkündür. Bu durumda kredinin tümüyle iadesi ile sözleşme ilişkisi bitecektir. Nakit kredi sözleşmesi belirli süreli bir sözleşmedir zira tüketicinin kredi borcunun son taksitinin ödenmesi ile birlikte sözleşmenin son bulması öngörülmüştür. Bu kredi türünde tüketici belirli bir süre için nakit paranın kullanımı karşılığında ödeyeceği bedelin ne kadar olacağını baştan bilmektedir (Atamer, 2016).

Kredili mevduat hesabı

Kredili mevduat hesabı (KMH) veya nakit avans hesabı (*Kontokorrentkredit*), nakit kredi sözleşmesinden farklı olarak belirsiz süreli bir sözleşme ilişkisi

doğurmaktadır.* Bu tür hesaplarda müşterinin bir kredi limiti/marjı vardır ve kendisi ihtiyaç duydukça bu limit kapsamında kalmak kaydıyla kredi kullanabilir. Daha sonra bu kredi borcunu kapattığında sözleşme ilişkisi son bulmamakta; aynı marj üzerinden devam etmektedir (Yener, 2008; Akipek, 1999). Yani taraflardan birisi bu sözleşmeyi fesih yoluyla sonlandırmadığı sürece o kredi marjı da devam etmektedir. Bir bankada hesabı olan müşterilere tanınan bu tür kredi imkânları belirsiz süreli bir ilişki yaratmaktadır. Müşteri istediği aralıklarda ve istediği miktarda yeniden bu hesaptan para çekme imkânını kullanabildiği gibi, parayı nakit olarak çekmeksizin havale yapabilir veya doğrudan banka kartı ile ilgili hesaptan ödeme yaparak bir satın alma işlemi gerçekleştirebilir. Bu tür hesaplar bankalar nezdinde cari hesap sözleşmesi olarak tutulmaktadır.** Müşterinin ilgili hesaptan kredi limiti dâhilinde para kullanması ile birlikte baştan kararlaştırılan sözleşmesel faiz günlük olarak işlemeye başlayacaktır. Daha sonra hesap kesilince, ki bu hesap bildirim cetvelinin düzenlenme tarihinde gerçekleşecektir, müşteri açısından borç muaccel hale gelecek ve son ödeme gününün geçirilmesi ile temerrüt faizi işletilmesi mümkün olacaktır.*** Bu kredi türünde tüketici toplamda ne kadar faiz ödeyeceğini bilmez. Zira belirli bir sürede parayı iade yükümlülüğü yoktur. Geri ödemeyi ne kadar uzun zamana yayarsa o kadar çok faiz ödemesi gerekecektir (Ceylan, 2015; Atamer, 2016).

2.1.2.2 Bağlı tüketici kredileri

Bağlı tüketici kredisinin tipik özelliği, basit taksitle satım sözleşmelerinde satıcı tarafın üstlendiği kredilendirmenin üçüncü yan olan banka veya finans şirketi tarafından üstlenilmesidir*. Başka bir ifadeyle bağlı krediler, kural olarak üç

* KMH sözleşmelerinin kredi sözleşmesi sayılıp sayılmadığı hakkında geniş bilgi için bkz. *B. Baysal*, Tüketici Kredisi, M.M. İnce oğlu (ed.), Yeni Tüketici Hukuku Konferansı, XII Levha, 2015, s. 275 (286-287). Eski TKHK döneminde bu sözleşmelerin kredi sayılmadığına ilişkin Yargıtay kararları için bkz.: Y11HD, 27.10.2015 T., 2015/12111 E., 2015/11119 K, Y13HD, 27.9.2013, E. 2013/20231, K. 2013/23288; Y11HD, 18.9.2013, E. 2013/10790, K. 2013/15951.

** Bu hususta detaylı bilgi için bkz. Reisoğlu, 2012,

*** Ancak şimdiden ifade edilmesi gerekir ki sadece kredi olarak kullanılan ana paraya temerrüt faizi işler, buna karşılık, birikmiş anapara faizine işlemez. Tüketici işlemlerinde faize faiz yürütülmesi yasağının mutlak obuası sonucu bu iki kalemin (anapara ve birikmiş anapara faizi) ayrı hesaplanması gerekir (BKm. 121; m. 388 ve TKHK m. 4(7)). Bu konuda bkz. aşağıda s. 138.

* Bağlı tüketici kredilerinde tüketicinin krediyi satıcıdan almak yerine onun yandaşı olan bankadan aldığı ve bu durumda tüketicinin karşısında olan kişinin yapay ve rastlantısal şekilde ikiye ayrıldığını belirtmekte olup, neredeyse satıcı ve yandaşı olan bankanın BK m.100 anlamında ifa yardımcısı bile sayılabileceklerini ifade edilmektedir (Serozan, 2003).

tarafalı ve hukuki nitelikte bir ilişki oluşturan kredi sözleşmesi yapısını ifade etmektedir. Bahse konu bu u tarafalı ilişkide taraflar tüketicisi, mal satıcısı/hizmet sağlayıcısı ve kredi veren şeklinde dir. Yine kural olarak bu u taraf arasında birbirlerinden hukuki olarak bağımsız en az iki sözleşmenin bulunması esastır. Bunların birisi tüketicisi ile satıcı/sağlayıcı arasında kurulurken diğeri de satıcı/sağlayıcı ile finans sağlayıcı kurum arasında kurulmaktadır. Tüketicisi ile satıcı/sağlayıcı arasındaki sözleşme mal/hizmet temini üzerine kurulurken satıcı/sağlayıcı ile finans tarafı arasında kurulan sözleşme de tüketicinin temin ettiği mal/hizmetin finansal karşılığının teminine yönelik olacaktır. Bu şekilde birbirine bağlı biçimde oluşan u tarafalı ilişki kapsamında kurulacak olan kredi sözleşmeleri de "bağlı kredi sözleşmesi" adıyla anılmaktadır. Bu iki sözleşmeyle birlikte genel olarak uygulamada satıcı sağlayıcı ile finans tarafı arasında bir "ereve sözleşme" uygulamasının varlığı görülmektedir. Bağlı kredi ilişkisinde bulunan bu u tarafın hepsi arasında dolaylı veya doğrudan bir ilişki bulunmakta ve kredi verenle satıcı/sağlayıcı arasındaki ilişki nedeniyle de tüketicisi büyük çoğunlukla belirli bir marka malı veya belli bir hizmeti almaya yönelmektedir (Ozanoğlu, 2001).

Hukuk düzenleri, yapay ve rastlantısal şekilde birbirinden ayrılmış olan sözleşmelerin (Serozan, 2003), hukuken bağımsız olmasına rağmen ekonomik birlik oluşturacak şekilde bir araya gelmesine özel önem atfetmiş ve bu ilişkiyi özel bazı kurullarla düzenleme yoluna gitmiştir. Nitekim kanun koyucular, tketicisiyi belirli tehlikelere karşı korumak için hukuken bağımsız olan bu sözleşmeleri belirli yönlerden birbirine bağlı hale getirmiştir. Böylelikle, söz konusu düzenlemeler kapsamında, içerikleri birbiri ile ilişkili olan ancak farklı tarafları olan birden fazla sözleşmenin, ekonomik birlik teşkil edecek şekilde birbirine bağlanarak belirli koşulların gerçekleşmesi halinde, bir sözleşmede ortaya çıkan hukuki durumların/hakların (Rechtspositionen) diğer sözleşme kapsamında da ileri sürülebilmesi (Atamer, 2016) mümkün hale gelmiştir.

Mülga 4077 sayılı TKHK'da bağlı krediye ilişkin m.10 içeriğinde herhangi bir biçimde ismen dile getirilmediği gibi kanunda bu hususta tanımlayıcı bir yaklaşım da bulunmamaktadır. nceki düzenlemede kredi sözleşmelerine ilişkin maddelerde hangi durumlarda bir tüketicisi kredisinin bağlı kredi sayılacağı ve bu kredi türünün doğuracağı sonuç üzerinden hareketle hüküm kurulması yoluna

gidilmekteydi. 4077 Sayılı Mülga TKHK m.10/5'te "kredi verenin, tüketici kredisini, belirli marka bir mal veya hizmet satın alınması ya da belirli bir satıcı veya sağlayıcı ile yapılacak satış sözleşmesi şartı ile vermesi..." ifadesi ile bağlı kredi ifade edilmiştir. Benzer şekilde yine eTKHK'un m.10/B-9f hükmünde aynı ifade yer almakta madde içeriğinde "bağlı kredi" ya da "bağlı kredi sözleşmesi" şeklinde bir tanımlama yer almamaktadır. Buna karşın mevzuatımızda "bağlı kredi"yi konut finansmanı sözleşmeleri kapsamında tanımlayan ve ismen zikreden bir düzenleme "Değişken Faizi İçeren Konut Finansmanı Sözleşmelerine Dair Tüketicilerin Bilgilendirilmesi Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik"te "Tanımlar" başlıklı 4. maddede yer bulmaktadır. Bu maddeye göre "bağlı kredi"; "belirli bir konutun satın alınması ya da belirli bir satıcı ile yapılacak satış sözleşmesi şartı ile verilen krediyi" ifade etmektedir (Karakocalı ve Kurşun, 2015; Atamer, 2016; Aslan, 2016).

Bağlı kredilere ilişkin olarak AB Hukukunda Tüketici Kredilerine ilişkin 2008/48 sayılı Direktifi'nin "Tanımlar" başlıklı m.3. (n) bendinde "bağlı kredi sözleşmesi" nin tanım bulduğu görülmektedir. Söz konusu madde ifadesine göre; bir kredinin münhasıran belirli/spesifik bir malın satın alınması ya da bir hizmetin sağlanmasını finanse etmek amacıyla verilmesi ve kredi sözleşmesi ile satım/hizmet tedariki sözleşmesinin objektif olarak "ekonomik birlik" oluşturması halinde "bağlı kredi sözleşmesi" söz konusu olacaktır. Böylelikle, Direktifte, bir tüketici kredisinin satım (ya da hizmetin temini) sözleşmesini finanse etmek üzere verilmesi ve söz konusu satım sözleşmesi ile kredi sözleşmesinin ekonomik bir birlik oluşturması halinde "bağlı kredi sözleşmesi" olarak nitelendirileceği belirlenmiştir*. Ekonomik birliğin hangi şartlarda kabul edileceği de maddenin devamında sıralanan koşullara göre belirlenmektedir. AB'nin 87/102 sayılı önceki direktifinde bağlı kredinin kapsamının dar bir biçimde belirlenmesine karşın*, 2008/48 tarihli Direktifte bağlı kredinin tanımının genişletilmesinde Avrupa Topluluğu Adalet Divanı'nın (ATAD) Rampion kararı olarak bilinen kararı etkili olmuştur. Gerçekten, ATAD bu

* Direktifin girişinde yer alan metnin 10. paragrafında, üye ülkelerin hukukundaki tanımların harmonizasyonunun bu Direktifte yer alan tanımların kapsamı ile belirlendiği ifade edilmiştir. Buna karşın bağlı kredi sözleşmeleri bakımından üye ülkelerin daha geniş tanımlar öngörmesinin mümkün olduğu ayrıca belirlenmiştir.

* 2008'de yürürlükten kaldırılan 87/102 Direktifi'nde bağlı kredilere ilişkin düzenleme (m.11) hakkında bilgi için (bkz. Özsunay, 2004.)

kararında 87/102 sayılı Direktifin bağılı kredi sözleşmesine ilişkin 11. maddesini geniş yorumlayarak, bir kredi sözleşmesinin satım sözleşmesine bağılı olduğunun kabul edilebilmesi için mutlaka malın/hizmetin adının, markasının vs. sözleşmede yer almasına gerek olmadığı yönünde karar vermiştir (Atamer, 2016).

4077 sayılı TKHK'da bağılı kredi sözleşmesinin tanımlanabilmesini sağlayacak hususların net olarak belirlenmemiş olmasının getirdiğı sorunlar, 6502 Sayılı yeni TKHK'da bu husus madde başlığı olarak yer bulmuş ve Kanun'un 30'uncu maddesinde "bağılı krediler" başlığı ile bu türden kredilere ilişkin uygulamalar tanımlayıcı ve emredici hükümlerle çözüme kavuşturulmuştur.

Bağılı krediler, tüketicinin bir malın veya hizmetin tedarikine yönelik sözleşmeden doğan ücret ödeme borcunu finanse eden ve işbu sözleşme ile objektif olarak ekonomik birlik oluşturan tüketici kredileridir. Objektif olarak ekonomik birlik ifadesinin içeriğı ise TKHK m.30/f-2 hükmü ile doldurulmuştur. "Satıcı veya sağlayıcının tüketici için krediyi finanse ettiği, üçüncü bir tarafça finanse edilmesi durumunda kredi verenin kredi sözleşmesinin imzalanması veya hazırlanması ile ilgili olarak satıcı veya sağlayıcının hizmetlerinden yararlandığı, belirli bir mal veya hizmetin verilmesinin kredi sözleşmesinde açıkça belirtildiğı hallerden biri mevcutsa ekonomik birlikten ve dolayısıyla bağılı krediden bahsedilecektir" (Atamer, 2016). Bağılı kredinin hukuksal mantığı satıcı/sağlayıcının tüketiciyi çoğı kere arasında anlaşma bulunduğu belli bir kredi verenden kredi almaya yönlendirmesi halinde mal veya hizmet sağlamaya yönelik sözleşme ile kredi sözleşmesi arasında bağlantı kurularak tüketiciyi korumaktır. Bu sebeptir ki TKHK m.30/son hükmüne tüketicinin satıcı/sağlayıcıyı bulduğu ve bedelin de satıcı/sağlayıcı ile arasında sözleşme olmayan kredi veren tarafından karşılandığı krediler bağılı kredi olarak kabul edilmemektedir *.

* Nitekim bu husus Yargıtay 13.Hukuk Dairesi'nin 17.6.2010 tarih, 2009/14602 esas ve 2010/8840 karar numaralı kararında "(...kredi veren kuruluşun verdiğı kredinin bağılı kredi sayılabilmesi için, kredi verenin tüketici kredisini belirli marka, bir mal veya hizmet satın alması ya da belirli bir satıcı veya sağlayıcı ile yapılacak satış sözleşmesi şartı ile vermesi gerekir. Bu koşulları taşımayan tüketici kredisinin bağılı kredi olarak kabulü olanaksızdır. Davalının araç satın almada kullanmak üzere davacı bankadan kredi kullandığı sabittir. Davacı ile davalı arasında yapılan kredi sözleşmesinde satın alınacak malın herhangi bir özelliğı belirtilmediğı gibi, satıcı ismi de belirtilmemiştir. Kredi tutarı davalının hesabına aktarıldıktan sonra onayı ile satıcı firmaya

2.1.3 Kredi kartları

Kredi kartlarına ilişkin olarak 6502 sayılı TKHK'un kartlarını ikinci bölümünde "Tüketici Kredileri" başlığı altında m. 22 hükmünde ve m.31/III hükmünde düzenleme söz konusudur. 4077 sayılı TKHK'dan farklı olarak yeni Kanun'da kredi kartlarına ilişkin ayrı bir madde olmayıp m.10/A ile düzenlenmiş ve bu madde hükmündeki özellikleri taşıyan kredi kartı sözleşmesinin 6502 Sayılı Kanun ile tüketici kredisi sözleşmesi olduğu belirtilmiştir. Böylece tüketici kredisi sözleşmesine ilişkin yapılan düzenlemeler, kredi kartı sözleşmeleri için de uygulanabilir olmuştur (Ceylan, 2015a).

4077 sayılı Kanun'un 10/A maddesinde düzenlenen kredi kartlarının hangi hallerde tüketici kredisi olarak kabul edileceğine ilişkin gerek TKHK m. 22 (2) gerekse Tüketici Kredisi Yönetmeliği m. 2(1) uyarınca kredi kartı sözleşmeleri de kredi sözleşmelerinin bir alt türü olarak kabul edilmektedir. Buna göre "*Kredi kartı sözleşmeleri faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında, ödemenin üç aydan daha uzun süre ertelenmesi veya benzer şekilde taksitle ödeme imkânı sağlanması halinde tüketici kredisi sözleşmesi olarak değerlendirilir*". Kredi kartı kavramı 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu m. 3, e uyarınca "*nakit kullanımı gerekmeksizin mal ve hizmet alımı veya nakit çekme olanağı sağlayan basılı kartı veya fizikî varlığı bulunmayan kart numarası*" olarak tanımlanmıştır. Yani kartın iki tür fonksiyonu olabilmektedir.* Biri kart ile doğrudan nakit çekilmesidir. Bu hallerde bir kredi sözleşmesinin varlığını kabul etmek gerektiği zaten tartışmasızdır. Kredili hesaplara benzer bir durum vardır; tüketici, hesabında olmayan bir parayı limiti kapsamında çekmektedir.

Buna karşılık kredi kartının mal veya hizmet edinmek için nakit yerine ödeme aracı olarak kullanıldığı hallerde bir tüketici kredisinin var olup olmadığı düşünülme gerekir. Bu ihtimalde aslında borç son ödeme tarihine kadar ücretsiz olarak tecil edilmekte ve bu tarihte tüm borç ödendiğinde bir faiz tahsil

havale edilmiştir. Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde, davacı bankanın davalıya kullandığı kredinin bağlı kredi niteliğinde olmadığı anlaşılmaktadır. (...)" denilmek suretiyle ifade edilmiştir. Karar için bkz: Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları. (Ed: H. Tokbaş ve A.S. Kurşun). Aristo Yay., İstanbul, 2017.

* Kredi kartının işleyişi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Y. M. Atamer, Kredi Kartının Üçüncü Kişi Tarafından Hukuka Aykırı Şekilde Kullanılması Halinde Doğan Zararları Kim Taşıyacaktır?, Bilgi Çağında Hukukun Evrimi, Prof. Dr. Ünal Tekinalpe Armağan, cilt I, Beta, 2003, s. 993 (995 vd.). Ayrıca bkz. Ceylan, 2010.

edilmemektedir. Dolayısıyla hem ücretsiz bir tecil olması sebebiyle hem de sürenin 3 ayın altında kalması nedeniyle ilk anda bir tüketici kredisinin varlığı düşünülmecektir. Ancak tüketici borcun tamamını kapamayı tercih etmezse, ödemediği miktar ödemenin tamamlanmasına kadar faizlendirilir. Bu iade yükümlülüğünün hangi süre içinde gerçekleştirileceği ise tüketiciye kalmış olan bir husustur. Bunun 3 ayı aşması imkanı her zaman vardır. Doğal olarak bu ihtimallerde bir tüketici kredisinden bahsetmek gerekecektir (Atamer, 2016)

Nitekim bu konuda çok açık bir düzenleme örneğinin 2003 yılında yürürlüğe giren "İsviçre Tüketici Kredisini Kanunu"nda bulunmaktadır. Tüketici kredisinin tanımlandığı 1. maddede Kanun, kredi ve müşteri kartları ile kredili hesapların, kredi kullanma opsiyonu verdikleri takdirde tüketici kredisini olarak nitelendirileceğini ifade etmiştir. Kredi opsiyonu, kredi ve müşteri kartının bakiyesinin zamana yayılarak ödenmesi imkânının olduğu hallerde kabul edilir. Değerlendirmede belirleyici olan kartın ekonomik fonksiyonudur, yoksa fiilen tüketicinin kaç ayda geri ödeme yaptığı değil. Dolayısıyla TKHK m. 22/2'de geçen kredi kartının "3 aydan daha uzun süreli" erteleme "imkânı" sağlaması ifadesinin de bu şekilde yorumlanması gerekir (Aslan, 2016).

Türkiye uygulamasına bakıldığında bu türden uzun süreli kredilendirme opsiyonu tanımayan kredi kartı zaten yok gibidir. Ancak dikkat edilmesi gereken bir husus, kredi kartlarıyla ödemeye, Türkiye'de şu sıra yapıldığı gibi, ek bir taksit olanağının sunulmasının bir tüketici kredisinin kabulü açısından önem taşımadığıdır. Böyle bir taksit imkânı sunulmuş olsun olmasın, kredi kartları, borcun son ödeme gününde ödenmemesi ile birlikte tüketiciye bir kredilendirme olanağı verdikleri için tüketici kredisini olarak nitelendirilmek durumundadır.*

Taksit imkanı sağlayan bir kredi kartının değerlendirilmesi noktasında; yurt dışında uygulamasına çok nadir rastlanan, buna karşılık Türkiye'de çok yaygın şekilde uygulanan bu finansman yönteminde de bir kredi sözleşmesinin var

* Bankacılık uygulamasında son dönemde yaygınlaşan ve kredi kartı hesap kesim tarihi öncesinde belirli bir kredi kartı harcaması için "İşlem Ertele" "İşlem Taksidendir" gibi alternatiflerin internet veya telefon bankacılığı aracılığıyla sunulması hallerinde de her seferinde bir kredi sözleşmesi söz konusudur. Bankaların bu tekliflerde ısrarla efektif yıllık faiz oranlarını göstermemeleri, "sadece % 2,02" faiz oranı gibi bilgilerle tüketicileri yanlış yönlendirmesi TKHK ve mevzuata aykırılık teşkil etmektedir (Detaylı bilgi için bkz..Atamer, 2016; Karakocalı ve Kurşun, 2015)

olduğu tartışmasızdır. Uygulamadaki iki türü ayrı ayrı değerlendirildiğinde (Aslan, 2016);

- Tüketicinin kredi kartı ile yaptığı giyim harcamasının 9 taksit şeklinde ödenmesi konusunda anlaşma sağlanmış ancak bu taksitlendirme nedeniyle nakit fiyata eklenen herhangi bir karşılık/ faiz söz konusu değilse, yani tüketici yine aynı meblağı iade etmek yükümlülüğü altındaysa, bu bir kredi sözleşmesi olarak nitelendirilebilecek midir? Buna evet cevabını vermek gerekir, zira yukarıda da ifade edildiği gibi önem taşıyan nokta kredilendirme imkânının olmasıdır. Tüketici ilk giyim taksitinin de kapsam dâhilinde olduğu hesap kesim tarihinde tüm meblağı ödemezse sonuçta toplam borç bakiyesi için bir faiz ödeyecektir. Dolayısıyla faizsiz, vade farksız bir taksitlendirme yapılması imkânı tanınsa bile kredi kartı sonuçta ilk verildiği an itibarıyla tüketiciye istediğinde kredi kullanma opsiyonunu sunmaktadır. O açıdan aşağıda üzerinde durulacak muhtelif koruma imkânlarının bu sözleşme açısından tanınması gerekir.
- Eğer kredi kartına yapılan 9 taksit aynı zamanda bir faiz veya diğer bir bedel karşılığında gerçekleştiriliyorsa bir tüketici kredisinin varlığı konusunda zaten herhangi bir tereddüt kalmayacaktır.

4077 Sayılı eTKHK'na göre “kredi kartı ile mal veya hizmet alımı sonucu nakdi krediye dönüşen veya kredi kartı ile nakit çekim suretiyle kullanılan krediler tüketici kredisi” şeklinde kabul görürken 6502 Sayılı yeni TKHK. 'na göre “faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında, ödemenin üç aydan daha uzun süre ertelenmesi veya benzer şekilde taksitle ödeme imkanı sağlanması halinde” tüketici kredisi sözleşmesi olarak kabul edilecektir. Bu itibarla da kredi kartı sözleşmesi, tüketici kredisi sözleşmesinin taşımak zorunda olduğu şekli ve unsur özelliklerini bünyesinde barındırmak suretiyle düzenlenebilecektir. Sözleşme yazılı olarak ve 12 punto harflerle yazılmalıdır. Ayrıca, uygulanacak olan faiz oranı da kredi kartı sözleşmesi uyarınca belirlenen faiz oranından daha fazla olamayacağı gibi 5464 sayılı BKKKK. ile kredi kartı sözleşmelerine uygulanacak faiz oranları da özel olarak düzenlenmiş (Ceylan, 2015a) ve yeni uygulamada bu oranlar dikkate alınmıştır.

2.1.4 Finansal kiralama

FFFK m. 39/1 uyarınca "*Finansman sözleşmesi, her türlü mal veya hizmet alımının, mali veya hizmeti satın alan gerçek veya tüzel kişinin nam ve hesabına mal veya hizmetin teslim veya temini ile birlikte doğrudan satıcıya ödeme yapılması suretiyle kredilendirilmesini öngören sözleşmedir. Kredi geri ödemeleri, adına kredi açılanlar tarafından finansman şirketlerine yapılır*" Tanımdan da anlaşıldığı üzere burada üçlü bir kredi ilişkisi vardır. Bankanın yerini bir finansman şirketi almıştır. Ancak kurgu aslında taksitle alış veriş yapılan kredi kartı sözleşmelerindeki kurguya benzemektedir. Tüketici ile mal veya hizmeti sunan arasında bir sözleşme kurularak ilgili edim ifa edilir. Tüketici bu ilişkide herhangi bir ödemede bulunmaz. Satıcı/sağlayıcıya ödemeyi finansman şirketi gerçekleştirir, tüketici de daha sonra saptanan taksitler çerçevesinde finansman şirketine ödemeleri yapar. Yani tüketiciye bu ihtimalde nakit ödenen bir kredi yoktur. Para akışı finansman şirketi ve satıcı/sağlayıcı arasındadır (<http://www.fkb.org.tr/ana-sayfa>).

Bu sözleşme türü tüketici mevzuatı açısından bakıldığında üvey evlat konumundadır denilebilir. Zira FFFK'daki ilgili madde dışında aslında bu sözleşmelere ilişkin hiçbir açık düzenleme mevcut değildir. Ancak TKHK m. 22/1 uyarınca "*Tüketici kredisi sözleşmesi, kredi verenin tüketiciye faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında ödemenin ertelenmesi, ödünç veya benzeri finansman şekilleri aracılığıyla kredi verdiği veya kredi vermeyi taahhüt ettiği sözleşmeyi ifade eder*" Dolayısıyla finansman sözleşmeleri de bir tüketici kredisi türüdür. Yani TKHK m. 22-31, Tüketici Kredisi Yönetmeliği ve ilgili diğer tüketici mevzuatı bu sözleşmeler açısından doğrudan uygulama bulur.

2.2 Tüketici Kredisi Sözleşmesinin Unsurları

2.2.1 Sözleşmenin tarafları

Tüketici kredi sözleşmesinde taraflar kredi alan (Tüketici) ve kredi veren* olmak üzere iki taraf görünümündedir.

* Kredi verene ilişkin tanımlama 6502 Sayılı Kanun'un 3. maddesinde "*Mevzuatı gereği tüketicilere kredi vermeye yetkili olan gerçek veya tüzel kişi*" şeklinde ifade edilmektedir. Bu ifadeden hareketle, satıcıların taksitli satışlar suretiyle tüketiciye açmış oldukları krediler, bu maddenin

Tüketici kredisi, TKHK'nin 22. maddesinin 1. fıkrasında tanımlanmıştır. Buna göre; "Tüketici kredisi sözleşmesi, kredi verenin tüketiciye faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında ödemenin ertelenmesi, ödünç veya benzeri finansman şekilleri aracılığıyla kredi verdiği veya kredi vermeyi taahhüt ettiği sözleşmeyi ifade eder."

Bu tanımlardan ortaya çıkabilecek unsurlar şunlardır (Atasoy vd., 2014):

1. *"Tüketici kredisi sözleşmesinin tarafları tüketici ve kredi verendir.*
2. *Tüketici kredisinin konusu nakit ödemenin ertelenmesi, ödünç vb. yöntemlerle tüketicinin bir miktar parayı kullanmasını sağlayan kredidir.*
3. *Tüketicinin krediyi almaktaki amacının bir önemi yoktur, bir mal veya hizmet edinmek için olabileceği gibi mevcut bir borcunu kapatmak için ya da herhangi bir ihtiyaç için olabilir.*
4. *Tüketici kredisinin tipik özelliği, kredi verenin bu krediyi faiz veya başka bir menfaat için kullandırmış olmasıdır."*

2.2.2 Tüketici kredi sözleşmesinin konusu

Tüketici sözleşmeleri, adi sözleşmeler, ticari sözleşmeler gibi bir üst kavramı ifade etmektedirler. Dolayısı ile bünyesinde satım, kira, istisna gibi isimli sözleşmeleri taşıyabileceği gibi, isimsiz sözleşmeleri de taşıyabilir. Bu konuda mutlak bir özgürlük vardır. Sınırlama, sözleşmenin konusuyla ilgilidir. Yalnızca büyük çoğunlukla taşınır mallar ve hizmetler hakkında bir tüketici sözleşmesi kurulmaktadır. Mal kavramı, TKHK m. 3/ h.'de "Mal, alış- verişe konu olan taşınır eşyayı, konut ve tatil amaçlı taşınmaz malları ve elektronik ortamda kullanılmak üzere hazırlanan yazılım, ses, görüntü ve benzeri gayri maddi mallar" diye tarif edilmiştir. Burada da fark edebileceğimiz gibi, genel itibarıyla taşınır mallara ilişkin kanunun hâkim bir bakış açısı mevcuttur. Bu durum ise, tüketici hukukunun ortaya çıkışına ilişkin tarihsel sebeplerle açıklanmakta; tüketicinin zayıf tarafı oluşturması düşüncesinden kaynaklandığı söylenmektedir. Ancak zamanla değişen

dışında kalmakta ve bu duruma ilişkin düzenleme ayrı bir madde hükmü ile kanunda yer almaktadır. Bu düzenlemeye göre göre, banka, özel finans kuruluşu ve finansman şirketleri dışında kişilerle yapılan kredi sözleşmeleri de tüketici kredisinden sayılacak ve m.22 vd. madde hükümlerine göre değerlendirilecektir. (Kredi verenin mahiyeti ve özelliklerine ilişkin geniş bilgi için bkz. Karakocali ve Kurşun, 2015; Atamer, 2016; Aslan, 2016)

tüketim ve tüketici kavramları, tüketiciyi zayıf taraf olarak değil, tüketici sözleşmelerinde dengelenmesi gereken taraf unsuru olarak görmüş ve yine tüketici hukukundaki gelişmelere paralel olarak tüketicinin finansal desteklemesine ilişkin yeni sözleşme türleri sebebiyle yaşam düzeyinin artması, taşınmaz kavramının da bu sözleşmelere dâhil olması gerekliliğini gündeme getirmiştir. Taşınmazı konu alan ilk düzenleme ve diğer deyişle istisna, "Devre tatil sözleşmesi" ile birlikte gündeme gelmiştir. Sonraki ise, "konut finansmanı sözleşmesidir". Bir bakıma zamanla değişen bakış açısına paralel olarak, kanun taşınmaza ilişkin sözleşmeleri, kapsamına alarak, ortaya çıkan ihtiyaçlara cevap vermiştir (Ozanoğlu, 2001).

TKHK m. 3/ f. d'de ise hizmet, "bir ücret veya menfaat karşılığında yapılan mal sağlama dışındaki her türlü faaliyet" olarak tanımlamıştır. Dolayısı ile bir hizmet edimini taahhüt eden bütün sözleşmeler bu kapsamda mütalaa edilebilecektir. Hatta salt hizmetin söz konusu olması gerekmez, mal satışına ilişkin bir sözleşmede dahi yine hizmet ediminin gündeme geleceği söylenebilir. Örneğin, servis hizmeti, bakım, kurulum, eğitim, nakliye vs. gibi hizmetler, malın satın alınması kadar önem arz eden hizmetlerdendir. Öyleyse, hizmet edimi ihtiva eden bir sözleşme, tüketici sözleşmelerinin diğer unsurlarını da taşıyorsa, artık tüketiciyi koruyan düzenlemeler kapsamında korumadan yararlanacaktır (Ozanoğlu, 2001).

2.2.3 Tüketici kredisi sözleşmesinin amacı

Tüketici kredisi sözleşmesinin amacı, tüketicinin çeşitli ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla finansman sağlanmasıdır. Bir kredinin, tüketici kredisi sayılabilmesi için çeşitli kıstaslar getirilmektedir. "Avrupa Toplulukları Konseyi'nin Tüketici Kredileri Hakkındaki Yönergesi"ne göre, tüketicinin mesleki ve ticari amaçlar dışında amaçlarla yaptığı kredi sözleşmeleri "Tüketici Kredisi" olarak kabul edilmektedir (Aslan, 2016).

Birçok tüketici kredisi sözleşmesinde, tüketicinin ne gibi mal veya hizmetleri edinme amacıyla bu krediyi aldığını gösterecek bir hüküm bulunmamaktadır. Esasen bu gerekli de değildir. Çünkü tüketici, aldığı para ile çeşitli mal veya hizmetler edinecektir. Bu çok geniş bir durumu ifade etmektedir. Esasen anlaşılması gereken, "ticari ve mesleki amaçlar dışında amaçlarla" kredi

alınmasıdır. Nitekim, AB Konsey Yönergesi'nde de böyledir'^{*}. Esasen, tüketiciyi tüketici yapan somut işlemdeki amacıdır. Somut işlemdeki amacı, mesleki veya ticari değilse, tüketici söz konusu olacaktır. Bu nedenle, burada da belirtilmesi gereken amaç, bu olmalıydı. Yargıtay bir kararında ticari amaçla alınan kredinin tüketici kredisi sayılmayacağını açıkça kabul etmiştir'^{*}.

Hollanda'da tüketici kredileri ile ilgili olarak dört kıstas uygulanmaktadır. Buna göre a) Bankalar, kooperatif bankaları, tasarruf sandıkları ve sigorta şirketleri de dahil olmak üzere "tüm profesyonel kredi kuruluşları" kanun kapsamındadır, b) Sözleşmenin diğer tarafı gerçek kişi olmalıdır, c) Mesleki ve ticari amaçlar, kira sözleşmeleri için, hayat sigortaları üzerindeki teminatlara ve ipoteklere uygulanmaz. d) Kanun 20.000 ECU değerinin üstündeki krediler için uygulanmaz". "Avrupa Toplulukları Konseyi'nin Tüketici Kredilerine İlişkin Yönerge"nin 2. maddesine göre, Yönerge şu hususlardaki kredilere uygulanmaz (Karakocalı ve Kurşun, 2015; 2008/48/CE Art. 2.2/b; Ceylan, 2010):

- a. " Bir gayrimenkulün mülkiyetine veya onun bakım ve onarımına ilişkin kredi sözleşmelerine,
- b. Mülkiyetin kira süresi sonunda kiracıya geçeceğine ilişkin olanlar hariç kira sözleşmelerine,
- c. Faiz veya masraf alınmaksızın verilen kredi sözleşmelerine,
- d. Kredinin tamamının bir kerede geri ödenecek ve faiz alınmayan kredi sözleşmeleri,
- e. Kredi kartları hariç, para ve kredi kurumlarının hesaplar üzerinde belli bir miktara kadar ekşiye inmek yoluyla tanıdığı kredi sözleşmesine.
- f. 200 Euro ile 75.000 Euro aralığının dışında kalan kredi sözleşmeleri için"

* Teoman (1996) konut kredilerini de tüketici kredileri arasında saymıştır, ancak o tarihte taşınmazlar TKHK kanun kapsamı dışında olduğundan, Yargıtay, konut kredilerini tüketici kredisi olarak kabul etmemiştir. 4822 sayılı kanundan sonra ise, konut kredilerinin de tüketici kredi olarak kabulü gerekmektedir (Aslan, 2016)

* "Kullanılan kredi ticari araç alımına ilişkin olup, düzenlenen sözleşmenin de ticari nitelikli Genel Kredi Sözleşmesi olması ve nihayet uyumsuzluğun niteliği ve Tüketici Mahkemesi ve Ticaret Mahkemesi arasındaki görev uyumsuzluğu bakımından görevsizlik kararı verilmiş olmasında da bir isabetsizlik bulunmamaktadır." "Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına ve kullanılan kredi ticari araç alımına ilişkin olup, düzenlenen sözleşmede ticari nitelikli Genel Kredi Sözleşmesi olmasına ve nihayet uyumsuzluğun niteliği ve Tüketici Mahkemesi ile Ticaret Mahkemesi arasındaki görev uyumsuzluğu bakımından görevsizlik kararı verilmiş olmasında da bir isabetsizlik bulunmamasına göre, davalı banka vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir." YARGITAY 11. HD. 21.1.2002-E. 8035/K. 325YKD Cilt: 28, Sayı: 5, Mayıs 2002; Krş. AKİPEK, s. 200-201

Yönerge'nin şekle ve içeriğe ilişkin 6. maddesi, şu kredi sözleşmelerine de uygulanır:

- a. *"200 € dan çok 200.000 €'dan az miktardaki sözleşmeler,*
- b. *Tüketicinin kredinin tamamını üç ayı aşmayan bir süre içinde veya en fazla 12 aylık bir süre içinde ve en çok 4 taksitte ödemeyi kabul ettiği kredi sözleşmeleri."*

Tüketici kredileri ile ilgili düzenlemelerde bir alt ve üst sınır getirilmesi alışılmış bir tekniktir'. TKHK, böyle bir alt veya üst sınır getirmemiştir. 4822 sayılı Kanun ile 4077 sayılı Kanun değiştirilmeden önce, taşınmazlar, Kanun'un kapsamı dışında bulunmakta idi. Yargıtay gayrimenkul alımı için alman bir kredinin tüketici kredisi sayılmayacağına karar vermiştir.* Ancak yapılan değişikliklerle ve 6502 sayılı Kanun'la da, konut ve tatil amaçlı taşınmazlar da kanunun kapsamına alındığından, bundan böyle konut ve tatil amaçlı taşınmaz edinme amaçlı olarak tüketici kredisi yapma olanağı bulunmaktadır (Atamer, 2016).

* "Alman kredinin "ticaret konusu taşınır eşya" için değil, mesken alımı için kullanıldığı anlaşılmış olup, Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanuna göre bu kredinin 10. maddede düzenlenen tüketici kredisi olarak kabul edilmesi olanaklı bulunmadığından, davaya bakma görevi tüketici mahkemesine ait değildir." "Hemen belirtmek gerekir ki, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 10. maddesinde tüketici kredisi, tüketicilerin banka ve benzeri finans kurumlarına bir mal veya hizmeti satın almak amacıyla kullandıkları kredi olarak tanımlanmıştır. Yine aynı yasanın 23. maddesinde bu kanunun uygulanması ile ilgili olarak çıkacak uyuşmazlıklara Tüketici Mahkemeleri'nde bakılacağı öngörülmüştür. Ancak, 4077 Sayılı kanunun 3. maddesinde mal tanımı "ticaret konusu taşınır eşya" olarak yapılmıştır. Bu nedenle söz konusu mal tanımından yola çıkıldığında gayri menkul alımı için verilen kredileri tüketici kredisi olarak kabul etmek mümkün değildir.

Görülmekte olan davada dosya içerisindeki sözleşme ve resmi ipotek senetlerinden, davacının aldığı kredinin mesken alımı için kullanıldığı anlaşılmakla, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna göre bu kredinin 10. maddede düzenlenen tüketici kredisi olarak kabul edilmesi olanaklı bulunmadığından, bu davaya bakma görevi Tüketici Mahkemesi'ne ait değildir." Yargıtay 11. HD. 14.1.2002 T., -E. 7701 E., K. 244 K. YKD Cilt: 28, Sayı: 6, Haziran 2002

3 KREDİ SÖZLEŞMESİNİN KURULMASI, SONLANMASI VE HUKUKİ SONUÇLARI

3.1 Tüketici Kredi Sözleşmesi

Önceki bölümde etraflıca değinilmeye çalışılan tüketici kredi sözleşmesinin oluşum ve sonuçlanma sürecine ilişkin hükümler 6502 Sayılı TKHK'da m.22-31 aralığındaki kanun maddeleri hükümleri ile ele alınmıştır.

3.1.1 Genel olarak

4077 sayılı eTKHK'nun hem ilk halinde hem de 4822 sayılı kanunla değişik halinde, tüketici kredisi sözleşmesine ilişkin bir tanım verilmemiştir. Tüketici kredisi sözleşmesi için eski Kanun döneminde yürürlükte olan Tüketici Kredisi Sözleşmelerinin yürürlükten kaldırdığı Tüketici Kredisinde Erken Ödeme İndirimi ve Kredinin Yıllık Maliyet Oranını Hesaplama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'te* bir tanım verilmişti. Bu tanım 4077 sayılı Kanun'un 10. maddesinde tüketici kredileri için verilmiş tanıma paralel bir tanımdır**. eTKHK m. 10 hükmünde tüketici kredileri, *"tüketicinin bir mal veya hizmet edinmek için kredi verenden nakit olarak aldıkları kredi"* şeklinde tanımlanırken, Bahsi geçen eski yönetmeliğin 4/a maddesinde tüketici kredisi sözleşmeleri, *"kredi veren ile tüketici arasında bir mal ya da hizmet edinmek amacıyla kredi verenden nakit olarak alınan krediye ilişkin sözleşme"* şeklinde tanımlanmaktaydı***. Tanımlar arasındaki bu yakınlık ve benzerliğinde bir neticesi olarak Yargıtay'ın tüketici kredisi kavramını tüketici kredisi sözleşmelerini de kapsayan bir üst başlık olarak kabul ettiğini, tüketici kredisi

* R.G.: 25186-1.8.2003.

** 4077 sayılı kanunun ilk halinde tüketici kredilerine yönelik bir tanım verilmemiştir. Bununla birlikte doktrinde 10. maddede yer alan diğer ifadelerden hareketle tüketici kredileri, "bir mal veya hizmetin tedarik edilmesi amacıyla ve ticari amaçlar dışında işlemek kaydıyla gerçek veya tüzel kişilere bunlara duyulan kişisel güven, gelir ve mal varlıkları nazara alınarak; banka veya diğer finansman kurumlarınca, önceden belirlenen koşullar çerçevesinde taksitlerle geri ödenmek üzere verilen krediler" şeklinde tanımlanmaktaydı. Daha ayrıntılı bilgi için, bkz. (Akipek 1999)

*** Çeşitli ülkelerde tüketici kredisi sözleşmelerine yönelik verilen tanımların birbirlerine yalan tanımlar oldukları görülür. Bu tanımlar için bkz.: (Gezder, 1998)

sözleşmeleri kavramı yerine eTKHK 10. maddede yer alan tüketici kredisi kavramından hareketle uyuşmazlığa uygulanacak hükümleri tespit ettiğini görmekteyiz*.

6502 sayılı Kanun döneminde ise tüketici kredisi sözleşmesine ilişkin doğrudan bir tanım verildiğini görürüz. TKHK m.22/f.1 hükmünde kredi verenin faiz veya benzeri menfaat karşılığında ödemenin ertelenmesi, ödünç veya benzeri finansman şekilleri aracılığıyla kredi verdiği veya kredi vermeyi taahhüt ettiği sözleşme olarak tanımlanmıştır.

6502 sayılı Kanun'un tüketici kredileri bakımından ilk farklılığı tüketici kredilerinin kapsamını oldukça geniş tutmasıdır. Zira tüketicinin mal veya hizmet edinmek için kredi talep edip etmediğinin önemi yoktur ve sadece nakit krediler değil ödemenin ertelenmesi, ödünç verilmesi ve benzeri araçlarla verilen her türlü kredi tüketici kredisi olarak kabul edilecektir. O halde herhangi bir kredi sağlama aracı ile ve tüketicinin krediye ihtiyaç duyma amacı önemli olmaksızın taraflardan birinin **kredi** veren diğerinin tüketici olduğu her türlü kredi sözleşmesi tüketici kredisi sözleşmesidir. Kredi veren TKHK m.3/ğ hükmünde "*Mevzuatı gereği tüketicilere kredi vermeye yetkili olan gerçek veya tüzel kişi*" olarak tanımlanmıştır. Kredi alanın tüketici olmaması halinde ise doğal olarak TKHK m.22-31 hükümleri uygulanmayacaktır.

3.1.2 Hukuki niteliği

Bir sözleşmenin Borçlar Kanunu'nda veya çeşitli kanunlarda asli edim yükümlülükleri asgari hüküm ve sonuçlarıyla düzenlenmiş olması bu sözleşmeye tipik bir sözleşme niteliği kazandırırken, bazı sözleşmeler tarafların sahip oldukları özgürlükler neticesinde istenilen şekil ve mahiyette oluşturulan atipik sözleşmeler olarak adlandırılır. Bir sözleşmenin tipik bir sözleşme olması bu sözleşmeye düzenlendiği kanun hükümlerinin uygulanması sonucunu doğururken, atipik sözleşmelere tarafların öngördüğü hükümler ve genel hükümler uygulanır (Karakocalı ve Kurşun, 2015).

Tüketici kredisi sözleşmelerinin TKHK m. 22 vd. hükümlerinde düzenlenmekle birlikte tipik bir sözleşme olarak karşımıza çıktığını söylemek mümkündür.

* Yargıtay. 11.HD 17.12.2001 T., 2001/9065 E., 2001/9636 K.; Yargıtay. 11. HD 18.11.2002 T., 2002/5848 E., 2002/10535 K. (Karartek Mevzuat ve İçtihat Bilgi Sistemi (Karartek))

Dolayısıyla bu sözleşmelere öncelikli olarak uygulanacak hüküm, TKHK'da konuya ilişkin olarak doğrudan düzenleme öngören hükümlerdir (TKHK m.22-31). Bununla birlikte genel hükümlerinde uygulanabileceğini TKHK m.83 hükmünden çıkarmak mümkündür. Bu noktada ise, karşımıza bu sözleşmelerin mahiyetine en uygun olan tüketim ödünç sözleşmelerinin uygulanabilirliği çıkar (Akipek, 1999; Erzurumluoğlu, 2013). Belirtmek gerekir ki tanım itibariyle tüketici kredisi sözleşmesi ancak kredi verenin faiz veya benzeri menfaat karşılığı kredi kullandırması halinde mümkün olur. Buna göre kredi sözleşmesinden kredi veren hiçbir menfaat sağlamayacaksa artık bu sözleşme faizsiz ödünç sözleşmesi olarak nitelendirilebilir (Akipek, 1999). Dolayısıyla böyle bir sözleşmeye kredi kullanan tüketici olsa dahi TKHK m.22-31 hükümleri değil TBK m. 386 vd. hükümleri uygulanır.

Bir yandan TBK hükümlerinin bir yandan da TKHK'nın uygulanabilmesi bu sözleşmelerin hukuki niteliği konusunda tam bir belirleme yapmamızı zorlaştırırsa da bu durumun tüketici kredisi sözleşmelerinin tipik bir sözleşme olmasını değiştiremeyeceği ve esas olarak TKHK'nın uygulanması gerektiği düşüncesinin önüne geçemeyeceği kanaatindeyiz. Dolayısıyla, tüketici kredileri sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklarda ve uyuşmazlıkların çözümü konusunda TKHK hükümlerinin esas alınması ve öncelikli olarak uygulanması gerekir.

3.1.3 Kredi sözleşmesinin kurulması

3.1.3.1 Sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğü

Kredi sözleşmeleri genel itibariyle bir çok hukuki detayı barındırmakla birlikte özellikle kredi verenin kendini garanti altına alma çabası ve bunu hukuki müeyyidelerle sağlama gayretiyle şekillenmektedir. Dolayısıyla bu tür sözleşmelerin düzenlenmesinde hukuk alanında bilgili ve yetkili kurum çalışanları etkili olmakta ve haliyle bu kimseler kredi alana nazaran hukuki usul ve esasları daha iyi ve doğru bir biçimde bilmektedirler. Tüketici aleyhinde olan bu bilgi farkının önceki dönemlerde yapılan uygulamalarda bir çok haksız sonucu veya bilgi eksikliğinden kaynaklanan mağduriyeti dava konusu olmuştur. Taraflar arasındaki bu farklılığı gidermek adına kanun koyucu, özellikle de daha bu hususta daha cahil olan tüketiciyi korumak adına düzenleme yoluna gitmiş ve yapılacak tüketici kredisi sözleşmelerinde ve

başkaca bir çok tüketici sözleşmesinde kanun hükmü ile sabit olarak tüketicinin imza edeceği sözleşmeye ilişkin olarak bilgilendirilmesini kural olarak belirlemiştir. Bu kural, kredi verenin yükümlülüğü görünümünde olup TKHK m.23 hükmüne göre "*Kredi verenin ve varsa kredi aracısının, tüketiciye, teklif ettikleri kredi sözleşmesinin koşullarını içeren sözleşme öncesi bilgi formunu, sözleşmenin kurulmasından makul bir süre önce vermesi zorunludur*" Bilgilendirme yükümlülüğünün esasları ise Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği'nde düzenlenmiştir. Sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğü TKHK m.4/f.1 hükmüne uygun olarak en az 12 punto büyüklüğünde; açık, anlaşılır ve sade bir dille düzenlenen kâğıt veya kalıcı veri saklayıcısı ile birlikte tüketiciye verilmekle yerine getirilir. Aynı husus Yönetmelik'in 5'inci maddesinde ifade edilmiştir. Hemen belirtmek gerekir ki sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğünün içeriği belirli süreli kredi sözleşmeleri (Yönetmelik m.6) ve belirsiz süreli kredi sözleşmeleri (Yönetmelik m.7) için ayrı ayrı düzenlenmiştir. Sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğünden muafiyeti düzenleyen Yönetmelik'in 8'inci maddesine göre "*Yardımcı sıfatıyla kredi aracıları gibi hareket eden mal veya hizmet sağlayıcılarının, sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğü bulunmamaktadır. Ancak bu durum, kredi verenin, teklif edilen kredi sözleşmesinin koşullarını içeren sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz.*" Buna göre mal veya hizmet sağlayıcıları kredi aracıları gibi hareket ediyorsa bilgilendirme yükümlülüğü satıcı/sağlayıcı da değil kredi verendedir. Kredi aracıları Yönetmelik m.4/ğ hükmünde "*Ticari veya mesleki amaçlarla tüketicilere kredi sözleşmesi sunan veya teklif eden, kredi sözleşmeleri için hazırlık çalışmaları yaparak tüketicilere yardım eden ya da kredi veren adına tüketicilerle kredi sözleşmesi kuran gerçek ya da tüzel kişi*" olarak tanımlanmıştır. Muafiyetin mantığı kredi aracıları gibi hareket eden satıcı/sağlayıcının sadece kredi teklifinde bulunması ve kredi sözleşmesinin tarafı kabul edilmemesidir. Sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğün yerine getirilmemesinin yaptırımını olarak "Ceza hükümleri" başlıklı TKHK m.77/f. 1 uyarınca sözleşme başına 200,00 TL idari para cezası öngörülmüş ve fakat sözleşmenin akıbetine ilişkin düzenleme yapılmamıştır. Sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğünün yerine getirilmemesinin sadece tüketicinin ileri

sürebileceği geçersizliğe yol açacağı savunulabilir*. Kredi verenin bilgilendirme yükümlülüğünün son halkası Yönetmelik'in 9'uncu maddesinde "*Tüketicinin kredi talebinin reddedildiği durumlarda; kredi verenin yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciyi derhal ve ücretsiz olarak bilgilendirmesi zorunludur.*" denilerek ifade edilmiştir. İşbu yükümlülüğün ihlali halinde henüz sözleşme kurulmadığı için kredi verenin sözleşmesel sorumluluğuna gidilemeyecek ise de "culpa in contrahendo" sorumluluğu uyarınca tüketici tazminat talep edebilecektir (Atamer, 2016; Karakocalı ve Kurşun, 2016).

3.1.3.2 Sözleşmenin şekli

Şekil bakımından tüketici kredisi sözleşmesi taksitle satış sözleşmesine benzemektedir. TKHK madde 22'nin üçüncü fıkrasında sözleşmenin yazılı olarak yapılması zorunluluğu getirilmiştir. Aynı hükme göre bu düzenlemeye uymamanın sonucu geçersizliktir. Bu hüküm karşısında kredi veren ve tüketici birbirlerine karşı sözleşmede yer almayan hiçbir hususu ileri süremeyeceklerdir. TKHK m.4/f.1 hükmüne göre sözleşmenin bir nüshasının tüketiciye verilmesi zorunlu olup kredi veren sözleşmeyi tüketiciye vermekten kaçınamayacaktır. Burada nüshadan bahsedildiğine göre sadece sözleşmenin fotokopisinin verilmesi yeterli olmayıp tarafların imzalarının bulunduğu bir nüshanın tüketiciye verilmesi gerekir (Zevkiler ve Aydoğdu, 2004).

Sözleşmenin zorunlu içeriği belirli süreli kredi sözleşmesi (Yönetmelik m.11)** ve belirsiz süreli kredi sözleşmesi (Yönetmelik m.12)* bakımından ayrı ayrı

* Benzer şekilde geçersizliğin ileri sürülmesinde bkz. (Özen, 2014)

** Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği m.11 hükmünde aşağıdaki hususların sözleşmede yer almasının zorunluluğuna işaret edilmektedir:

“(1) Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmesinin aşağıda yer alan bilgileri içermesi zorunludur:

- a) Kredinin türü.
- b) Tüketicinin adı, soyadı ile kredi verenin ve varsa kredi aracısının unvanı, MERSİS numarası, açık adresi, telefon numarası, varsa diğer iletişim bilgileri.
- c) Kredi sözleşmesinin süresi.
- ç) Kredinin toplam tutarı ve kredi alınmasına ilişkin şartlar ile varsa tüketiciden talep edilecek ücretler.
- d) Bağlı kredi sözleşmesinde sözleşme konusu mal veya hizmete ilişkin bilgi.
- e) Aylık ve yıllık akdi faiz oranı ve akdi faiz oranının uygulanmasına ilişkin şartlar.
- f) Kredi sözleşmesinin kurulduğu tarihte hesaplanan efektif yıllık faiz oranı, bu oranın hesaplanması için kullanılan bütün bileşenler ve tüketici tarafından ödenecek toplam tutar.

-
- g) Sözleşmenin eki olarak da verilebilecek ödeme planı.
- ğ) Kredi veren ile tüketici arasında kurulan sözleşmenin bir örneğini, düzenlenme tarihinden sonraki ilk yıl için tüketicinin ücretsiz olarak alma hakkı olduğuna ilişkin bilgi.
- h) Kredi sözleşmesine ilişkin bir hesap açılması ve bu hesaptan sadece kredi ile ilgili işlemler yapılması durumunda, bu hesaba ilişkin herhangi bir isim altında ücret veya masraf talep edilmeyeceğine ve bu hesabın, tüketicinin aksine yazılı talebi olmaması hâlinde kredinin ödenmesi ile kapanacağına ilişkin bilgi.
- ı) Gerektiğinde noter masraflarının tüketici tarafından ödeneceğine ilişkin bilgi.
- i) Gecikme faiz oranı.
- j) Tüketicinin, ödemelerini ödeme tarihinde yapmamasının ve temerrüde düşmesinin hukuki sonuçları.
- k) Varsa istenecek teminatlar ve bu teminatların tüketicinin edimlerine karşılık olarak alınan şahsi teminatlardan olması halinde her ne isim altında olursa olsun adi kefalet sayılacağına ve tüketicinin alacaklarına ilişkin karşı tarafça verilen şahsi teminatların diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmadıkça müteselsil kefalet sayılacağına ilişkin bilgi.
- l) Cayma hakkının kullanılma şartları, süresi ve usulüne ilişkin bilgi ile bu hakkın kullanılması durumunda anapara ile bu paranın faizini ödeme yükümlülüğü ve hesaplanma şekline dair bilgiler de dâhil olmak üzere cayma hakkının kullanılmasına ilişkin diğer şartlar.
- m) Bağlı kredi sözleşmesiyle ilgili olarak 19 uncu maddede yer alan tüketicinin haklarına ve bu hakların kullanılmasına ilişkin açıklayıcı bilgi.
- n) Tüketicinin erken ödemede bulunma hakkı ve ödenen tutara göre kredi verenin indirim yapma yükümlülüğüne ilişkin bilgi.
- o) Tüketicilerin uyuşmazlık konusundaki başvurularını tüketici mahkemesine veya tüketici hakem heyetine yapabileceklerine dair bilgi.
- ö) Varsa tüketicilerin başvurabileceği diğer çözüm yollarına ilişkin bilgi.
- p) Kredinin yabancı para birimi cinsinden kullanılması durumunda, geri ödemeye ilişkin taksitlerin ve toplam kredi tutarının hesaplanmasında, hangi tarihteki kurun dikkate alınacağına ilişkin bilgi.
- r) Taksit vadesinin, kanunlarda tatil olarak kabul edilen bir güne rastlaması durumunda kendiliğinden bu günü izleyen ve tatil olmayan ilk güne geçeceğine ilişkin bilgi.
- s) Temerrüt hali de dahil olmak üzere kredi sözleşmelerine dayanılarak yapılan her türlü işlemde bileşik faiz uygulanamayacağına ilişkin bilgi.”
- * Belirsiz süreli tüketici kredi sözleşmelerinde bulunması gereken unsurlar TKSŞY m.12 uyarınca aşağıdaki şekliyle ifade edilmektedir:

Belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmesinin aşağıda yer alan bilgileri içermesi zorunludur:

- a) Kredinin türü.
- b) Tüketicinin adı, soyadı ile kredi verenin ve varsa kredi aracısının unvanı, MERSİS numarası, açık adresi, telefon numarası, varsa diğer iletişim bilgileri.
- c) Kredi limitinin ne zaman ve nasıl bildirileceğine ilişkin bilgi ile bu limitin değiştirilmesinde uygulanacak düzenlemeler.
- ç) Akdi faiz oranı ile bu oranın uygulanmasına ilişkin şartlar ve değiştirilmesinde esas alınacak düzenlemeler.
- d) Varsa faiz dışında tüketiciden talep edilecek ücretler.
- e) Kredi sözleşmesinin feshedilmesine ilişkin usul ve şartlar.
- f) Gecikme faiz oranı.

düzenlenmiştir. Hemen belirtmek gerekir ki sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğünde olduğu gibi sözleşme metni de TKHK m.4/f.1'e uygun olarak en az 12 punto büyüklüğünde; açık, anlaşılabilir ve sade olmak durumundadır. Sözleşmenin şekle tabi yapılmaması veyahut Yönetmelik'te belirlenen zorunlu içeriği ihtiva etmemesi halinde geçersizlik kredi veren tarafından tüketici aleyhine ileri sürülemeyecek olup sadece tüketici tarafından TMK m.2 ile sınırlı olarak ileri sürülebilecek ve sadece tüketici lehine re'sen nazara alınabilecektir. Tüketici kredisi sözleşmelerinde sözleşmenin zorunlu içeriğindeki eksiklikler bakımından oldukça önemli bir düzenleme bulunmaktadır. TKHK m.25/f.2 hükmüne göre *"Tüketici kredisi sözleşmelerinde, akdifaiz, efektif yıllık faiz veya kredinin toplam maliyetinin yer almaması durumunda, kredi tutarı faizsiz olarak sözleşme süresinin sonuna kadar kullanılır."* İşbu hüküm 6502 Sayılı Kanun'un yürürlüğünden önce bankaların sözleşmede faiz bölümünü boş bırakması ve ihtilaf halinde fahiş faiz oranları ile boşluğu doldurması şeklinde görülen uygulamaları sebebiyle getirilmiş olup hükümde adeta medeni hukuk cezası düzenlenmiştir(Özen, 2014)

Tarafların rızasına bağlı olarak oluşan ve şekil şartları kanun ile belirlenmiş olan kredi sözleşmelerinin geçerlilik kaidesinin tarafların imzalaması olduğu açıktır. Buna göre kredi alan ve kredi verenin hazırlanan sözleşmeye imza atmaları itibariyle sözleşme kanunen geçerlilik arz edecek ve sonrasında sözleşmeye ilişkin ihtilaflarda kanun hükmüne göre hareket edilecektir. Yazılı

-
- g) Tüketicinin, ödemelerini ödeme tarihinde yapmamasının ve temerrüde düşmesinin hukuki sonuçları.
 - ğ) Varsa istenecek teminatlar ve bu teminatların tüketicinin edimlerine karşılık olarak alınan şahsi teminatlardan olması halinde her ne isim altında olursa olsun adi kefalet sayılacağına ve tüketicinin alacaklarına ilişkin karşı tarafça verilen şahsi teminatların diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmadıkça müteselsil kefalet sayılacağına ilişkin bilgi.
 - h) Cayma hakkının kullanılma şartları, süresi ve usulüne ilişkin bilgi ile bu hakkın kullanılması durumunda anapara ile bu paranın faizini ödeme yükümlülüğü ve hesaplanma şekline dair bilgiler de dâhil olmak üzere cayma hakkının kullanılmasına ilişkin diğer şartlar.
 - i) Tüketicilerin uyuşmazlık konusundaki başvurularını tüketici mahkemesine veya tüketici hakem heyetine yapabileceklerine dair bilgi.
 - ı) Varsa tüketicilerin başvurabileceği diğer çözüm yollarına ilişkin bilgi.
 - j) Kredi veren ile tüketici arasında kurulan sözleşmenin bir örneğinin düzenlenme tarihinden sonraki ilk yıl için tüketicinin ücretsiz olarak alma hakkı olduğuna ilişkin bilgi.
 - k) Ödeme gününün, kanunlarda tatil olarak kabul edilen bir güne rastlaması durumunda kendiliğinden bu günü izleyen ve tatil olmayan ilk güne geçeceğine ilişkin bilgi.

geçerlilik şekline bağlı olan kredi sözleşmelerinde metnin kim tarafından hazırlandığının bir önemi olmamakla birlikte (kanuni şartları taşımadığı durumlarda sözleşmenin geçersiz olacağı da kanun hükmü ile belirlenmiştir) imzanın usule uygun olan sözleşmeyi geçerli kılan unsur olduğu ve geçerliliğin işareti olarak sayıldığı görülmektedir (Eren, 1988).

İmzanın şekli ise hukuk sisteminde herhangi bir koşula bağlanmamış olup, sahibinin iradesini ifade eden bir işaret olarak değerlendirilmektedir. Günümüzde, bu işaret parmak basma, elle imzalama ve gelişen teknolojiyle birlikte elektronik imza şeklindeki yöntemlerle uygulanmaktadır.

3.1.3.3 Sözleşme koşullarının tüketici aleyhinde değiştirilememesi

Koşul (şart) kavramı teknik anlamı itibariyle, “*gelecekte veya öngörülen belirli bir süre içerisinde gerçekleşip gerçekleşmeyeceği belirsiz olay*” anlamına gelmekle birlikte bir gerekliliği veya içinde bulunulan durumun genel özelliklerini ya da bir sözleşmenin hükümlerini veya genel işlem koşullarını ifade etmek üzere de kullanılabilir (İnal, 2012). Sözleşme için söz konusu olan koşullar, şekil şartlarının yanı sıra oluşan borcun geri ödenmesi ve ödemenin vadesinde yapılamaması hallerinde oluşacak olan cezai koşullarla birlikte borcun ödenmesi akabinde sözleşmenin hükmünün ortadan kalkması şeklindeki durumları içermektedir.

Cezai koşul, Borçlunun borcunu hiç veya gereği gibi ifa etmediği takdirde alacaklıya karşı vermeyi önceden taahhüt ettiği edim olarak ifade edilmektedir (BK m. 158/I, TBK m. 179/I). Esas itibariyle ceza koşulunun iki temel amacından birincisi borçluyu borcunu ifaya zorlamak diğeri ise borcun ifa edilmemesi halinde doğacak zararın önceden ve götürü olarak belirlenmesidir (Ökten-Çevik, 2012).

Kredi sözleşmelerinde koşullar tüketici aleyhinde değiştirilemeyeceği gibi tüketicinin sözleşmeden doğan sorumluluklarını yerine getirmemesi halinde karşılaşılabilecek cezai koşullar da sözleşme aşamasında belirlenerek ve öncesinde bilgilendirilmesi suretiyle ortaya konmakta ve tüketicinin bu koşullara rıza göstermesiyle birlikte imza etmesi akabinde koşullardan kaynaklanacak sonuçlardan sorumlu ve alacaklı olmaktadır.

TKHK madde 4'ün ikinci fıkrasına göre kredi veren aradaki sözleşmeyi tüketici aleyhine olarak değiştiremeyecektir. Kanımızca bu düzenleme tüketicinin korunması açısından yerinde bir düzenlemedir. Nitekim daha önceki yıllarda kredi verenlerin daha sonradan ortaya çıkan koşullara göre sözleşmede değişiklik yapma haklarını saklı tuttıkları görülmektedir. Bu bağlamda kredi verenler taksit miktarları ile taksit sayısını, faiz oranlarını tüketicinin aleyhine olabilecek şekilde değiştirebilmekteydiler. TKHK tüketici aleyhine sonuçlar doğuran bu haksızlığı önlemek için emredici nitelikte bir kural getirmiştir. Hüküm emredici nitelikte olduğundan tüketici aleyhine değiştirilen koşullar geçerli olmayacaktır (Zevkiler ve Aydoğdu, 2004). Kanunla getirilen yasak sadece tüketiciler aleyhine değişiklik yapılmasını kapsamaktadır. Bu nedenle tüketicinin lehine olacak değişiklikler yapılmasının önünde bir engel bulunmamaktadır (Ceylan, 2006).

3.1.3.4 Tüketicinin cayma hakkı

Cayma, genel itibarıyla vaz geçme olarak ifade edilebilir. Tüketici kredilerinde cayma ise tarafların üzerinde anlaşmaya vardıkları hususlar dairesinde meydana gelen/gelecek olan kredi sözleşmesinden süresi ve kaideleri dairesinde vaz geçme olarak değerlendirilebilecektir.

Süre bakımından cayma, 6502 Sayılı TKHK m.24/f. 1 hükmü uyarınca tüketicinin başlangıç süresinden itibaren 14 gün içerisinde herhangi bir gerekçe gösterme zarureti olmadan ve hiçbir cezai müeyyideye maruz kalmaksızın cayma hakkını kullanabilmekte ve sözleşmeyle doğacak olan bağdan kurulabilecektir. Cayma süresinin başlangıcı Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği'nin 24'üncü maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenmiştir. Hükmüne göre; *"Cayma hakkı süresi, sözleşmenin kurulduğu tarihte başlar. Ancak sözleşmenin bir örneğinin yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye verildiği tarihin sözleşmenin kurulduğu tarihten daha sonra olması durumunda, bu süre, tüketicinin sözleşmenin bir örneğini aldığı tarihten itibaren başlar."* Taksitle satış sözleşmelerinde olduğu gibi cayma hakkının kullanıldığına ilişkin bildirim cayma süresi içinde yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile kredi verene yöneltilmiş olması yeterlidir (TKHK m.24/f.2, Yönetmelik m.24/f.3). Sürenin başlangıcı bakımından üzerinde durulması gereken bir husus da TKHK m.24/f.2 hükmünde yer alan kredi verenin cayma hakkı konusunda tüketiciyi

bilgilendirdiğini ispatla yükümlü olduğuna ilişkin düzenlemedir. Gerek hükümde gerekse de Yönetmelik'te bilgilendirmenin gereği gibi yapılmamasının yaptırımını düzenlenmemiştir. Ancak cayma hakkı hususunda tüketicinin gereği gibi bilgilendirilmemesi durumunda cayma süresi başlamaz*. Ayrıca cayma hakkı hususunda bilgilendirme yükümlülüğünün ihlaline TKHK m.77/f.3 hükmünde sözleşme başına 1000,00 TL Tik idari para cezasını öngörülmüştür (Karakocalı ve Kurşun, 2015).

Cayma hakkının kullanılması, hukuki olarak sonuç doğuran bir eylemdir. Buna göre tüketici, sözleşme kurulmasına ilişkin irade beyanını geri çekmiş olacağından ötürü sözleşme hiç kurulmamış hükmünde olacaktır. Bu noktada, tüketicinin krediden henüz faydalanmamış olması söz konusu ise herhangi bir sorun oluşmamakla birlikte tüketicinin krediden faydalanmış olması halinde durum farklılık göstermektedir. Bu durumda başlamış olan sözleşmesel ilişkinin tasfiyesiyle birlikte tarafların süresi zarfında meydana gelen cayma işlemiyle birlikte birbirlerinden aldıklarını iade sorumlulukları da gündeme gelmektedir. Tüketici, kullandığı kredinin faydalandığı miktarını ve bu miktardan doğan faizi de kredi verene ödemek zorundadır. Nitekim 6502 Sayılı TKHK m.24/f.3 hükmünde tüketicinin cayma bildiriminde bulunmasından itibaren en geç 30 gün içerisinde kullandığı anaparayı iade etmesinin gerektiği ve fiili olarak iade edilen güne kadar akdi faiz oranı doğrultusunda oluşan faiz miktarını da kredi verene geri ödeme yükümlülüğü doğmuş olacaktır. Kanun ile işaret edilen yasal süre ve miktarların ödenmemesi halinde ise tüketicinin cayma hakkını kullanmadığı sayılacak ve bu aşamadan itibaren hukuk kuralları bu doğrultuda işletilebilecektir (Karakocalı ve Kurşun, 2015).

6502 Sayılı TKHK m.24/f.3 hükmünde "...tüketiciden, hesaplanan akdifaiz ve bir kamu kurum veya kuruluşuna veya üçüncü kişilere ödenmiş olan masraflar dışında herhangi bir bedel talep edilemez." İfadesiyle tüketiciden talep edilebilecek olan ödemenin mahiyeti belirtilmiştir. Madde hükmü doğrultusunda, tüketiciden, madde ile sayılanlar dışında herhangi bir ad altında başkaca bir bedelin tahsil edilmesi kanunen imkansız kılınmıştır. Buna rağmen

* Cayma hakkı hususunda gereği gibi bilgilendirmemenin tüketicinin 14 günlük cayma süresi ile bağlı olmaması sonucunu doğurduğu (TKHK m.47/f.6'dan kıyasen) ve fakat üst sınırın TKHK m.47/f.6 hükmündeki bir yıllık süre değil makul bir süre olduğu görüşünde bkz.(Gümüş, 2014).

kredi verenin sayılan bu ödeme türleri dışında herhangi bir tahsilatta bulunması yani kanun hükmüne aykırı hareket etmesi halinde ise Yönetmelik m.24/f.5 hükmüne göre fazlaca alınana bedelin 7 gün içerisinde tüketiciye iadesi söz konusudur (Aslan, 2016).

Sonuç olarak Tüketici Kredileri Sözleşmesi Yönetmeliği m.24/f.6 hükmü dikkate alındığında "*Kredi sözleşmesine bağlı olarak tüketiciye başka bir hizmetin de sunulması halinde, tüketicinin kredi sözleşmesinden cayması ile birlikte bu hizmete ilişkin sözleşme de sona erer.*" İfadesi doğrultusunda tüketicinin cayma hakkını kullanması ile birlikte başlamış olan sözleşme ilişkisi ve bağlı olan borç ve alacaklar da sonlanmış olacaktır.

3.1.4 Kredi sözleşmesinin ifası süreci

3.1.4.1 Sözleşmeye konu kredinin alacaklına verilmesi

Tüketici kredisi sözleşmesinde kredi verenin asli edim yükümü kredi sağlamaktır. Kredi sağlama edimi ödemenin ertelenmesi suretiyle olabileceği gibi ödünç verme olarak da belirlenebilir. Kredi sağlama edimi ödünç verme teşkil ediyorsa işbu borç uygulamada tüketici adına hesap açılarak bu hesaba yatırılmak suretiyle ifa edilmektedir. İşte TKHK m.31/f.1 hükmüne göre belirli süreli kredi sözleşmesine istinaden hesap açılması ve bu hesapta sadece kredi ile ilgili işlem yapılması halinde hesaba ilişkin tüketiciden hiçbir ücret ve masraf talep edilemeyecek ve kredinin geri ödenmesi ile birlikte tüketicinin aksine yazılı talebi olmadıkça hesap kapatılacaktır. Böylelikle kredi verenin sağladığı ödünçten faiz geliri elde etmesinden başka tüketiciye hesap açıp bu hesaba ilişkin de ücret talep ederek deyim yerindeyse kredi verenin bir tüketiciden iki kere para kazanması engellenmiş olmaktadır. Buna karşılık tüketici, açılan banka hesabını kredi dışında şahsi işleri için de kullanıyor söz gelimi hesaptan havale talimatı veriyorsa bu halde banka havale ücreti talep edebilecektir. TKHK m.31/f.2 hükmüne göre de tüketicinin açık talimatı olmaksızın belirli

sürelili kredi sözleşmesine ilişkin tüketici adına kredili mevduat hesabı* açılmayacaktır.**

3.1.4.2 Kredi ile ilgili sigorta yaptırılması

4077 sayılı Kanun'un yürürlüğü zamanında bankalar tüketici kredisi sözleşmesinde yer alan kayıtlara dayanarak tüketiciler adına hayat sigortası yaptırmakta ve sigorta primi talep etmekteydi. Söz konusu hayat sigortası tüketici lehine olduğu için de haksız şart denetimi yolu ile sigorta yapılacağına ilişkin sözleşme kaydının hükümsüzlüğü sonucuna ulaşılamamakla(Karakocalı ve Kurşun, 2015) birlikte Yargıtay'ın bu yöndeki görüşü*** de yine yapılan sigorta ile kredi verenin alacağını teminat altına almasının amaçlandığı ve bu durumun tüketici lehine olduğu değerlendirilmekteydi.

Bunun üzerine 6502 sayılı Kanun konuya ilişkin 29'uncu madde hükmünde "Tüketicinin yazılı veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla açık talebi olmaksızın kredi ile ilgili sigorta yaptırılmaz. Tüketicinin sigorta yaptırmak istemesi hâlinde, istediği sigorta şirketinden sağladığı teminat, kredi veren tarafından kabul edilmek zorundadır. Bu sigortanın kredi konusuyla, meblağ sigortalarında kalan borç tutarıyla ve vadesiyle uyumlu olması gerekir."

Bu kanun düzenlemesi ile tüketicinin açık talebi olmaksızın sigorta yapılamayacağı hükme bağlanmıştır. Bundan başka tüketicinin sigorta talebi halinde sigorta şirketini de kendisinin belirleyeceği ifade edilmiştir (Atamer, 2016).

* Madde 4-Tanımlar: (...)ı Kredili mevduat hesabı sözleşmesi: Kredi verenin önceden tüketiciyle açıkça kararlaştırarak belirli bir limit dâhilinde tüketicinin mevduat hesabında var olan aktiften fazlasını kullanmasına izin verdiği sözleşmeyi,

** Madde 4-Tanımlar: (...) Uygulamada belirli süreli kredi sözleşmesi ile birlikte tüketici adına kredili mevduat hesabı açılmakta ve tüketici taksit ödeme borcunu ifa etmediği takdirde taksit bedeli kredili mevduat hesabından karşılanarak tüketici ödemediği taksit bedeli için daha yüksek faiz oranlarının uygulandığı kredili mevduat hesabına borçlandırılmaktadır. İşbu hüküm ile

*** Yargıtay'ın sigorta yapılmasına ilişkin olarak 4077 Sayılı Kanun'un yürürlükte olduğu dönemde verdiği bir karar da"*Dairemizin yerleşik içtihatlarında da vurgulandığı üzere, bankaların kredi borçlusuna hayat sigortası yaptırmasındaki asıl amacının, kredi borcunu teminat altına almak olduğu ve hayat sigortası nedeni ile kredi borçlusunun belli bir prim ödeme borcu altına girdiği anlaşılmakla birlikte, hayat sigortası kapsamına alınmasında kredi borçlusu tüketicilerin de bir menfaatinin olduğu açıktır. Hal böyle olunca, sözleşme kapsamında tahsil edilen sigorta primlerine ilişkin kayıtların haksız şart niteliğinde olduğunun kabulüne ise olanak bulunmamaktadır,*" denilmekte ve sigortanın yapılmasının her iki taraf için de menfaat doğurduğu savunulmak suretiyle uygulamaya destek verilmekteydi. Yargıtay 13. HD., 13.12.2013 T., 2014/5658 E., 2014/9592 K.; Aynı yönde, Aynı yönde bkz. Yargıtay 13.HD T. 07.05.2009 T., 2009/380 E., 2009/6239 K. (<http://emsal.yargitay.gov.tr>)

Hemen belirtmek gerekir ki burada sözü edilen sigorta tüketicinin de menfaatine olan sigortalardır. Zira kredi verenin menfaatine olan sigortalar için zaten TKHK m.4/f.3 hükmündeki *"(...)sözleşmeyi düzenleyenin kendi menfaati doğrultusunda yapmış olduğu masraflar için ek bir bedel talep edilemez(...)"* düzenlemesi sebebiyle tüketiciden herhangi bir ücret ve masraf talep edilemeyecektir.

Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği'nin 26'ncı maddesi uyarınca meblağ sigortalarında (can sigortalarında) poliçedeki teminat tutan kredi tutarından fazla olamaz ve sigorta vadesi de kredi vadesinden uzun olamaz.

Yine aynı hükme göre kredi borcunun vadeden önce ifa edilmesi veya kredi borç yapısında değişiklik olması halinde sigorta sözleşmesi sonlandırılır. Burada sigorta yapılmasının sebebinin kredi sözleşmesi olması nedeniyle kredi borcunun ortadan kalkması veya yapısının değişmesi halinde sigorta sözleşmesinin deyim yerindeyse tüketicie ayak bağı olması engellenmek istemiştir. Aynı hükme göre kredi verenin bilgilendirmesi ve tüketicinin açık talebi üzerine sigorta sözleşmesi aynen veya yeni borç yapısına göre revize edilerek devam ettirilebilir (Aslan, 2016).

3.1.4.3 Faiz oranı ve uygulanması esasları

Tüketici kredisi sözleşmesinde tüketicinin asli edim yükümü sağlanan krediye karşılık faiz, ücret ve benzeri menfaat ödemedir. Zira TKHK m.22/f.1'de de aynı husus vurgulanmıştır. Faiz, anapara faizi ve temerrüt faizi olarak ikiye ayrılabilir. Tüketici hukukunda faize ilişkin en önemli meselelerden biri yıllık faiz oranıdır. Anapara faiz oranı (akdi faiz oranı) sözleşmede kararlaştırılabileceği gibi kararlaştırılmayabilir de. TBK m.88/f.1 hükmüne göre sözleşmede kararlaştırılmamışsa yıllık faiz oranı faiz borcunun doğduğu tarihte yürürlükte bulunan mevzuat hükümlerine göre belirlenir. Hemen belirtmek gerekir ki tüketici kredisi sözleşmesinde faiz oranının belirtilmemesi halinde TKHK m.25/f.2 uyarınca kredi faizsiz kullanılmış olacaktır. O halde TKHK m.25/f.2 hükmü TBK m.88/f. 1 hükmüne de istisna teşkil eder. TBK m.88/f. 1 'de belirtilen mevzuat hükümleri 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine

İlişkin Kanun*'dur. Söz konusu Kanun tarafından yetkilendirilen bakanlar kurulu kanuni faiz oranını %9 olarak tespit etmiştir. TBK m.88/f.2 uyarınca akdi faiz oranı %9'luk kanuni faizin %50 fazlasını aşamayacağından akdi faiz en fazla % 13,5 olarak kararlaştırılabilir.

Temerrüt faizi oranı da (gecikme faizi oranı) tıpkı anapara faizi gibi sözleşmede kararlaştırılabilir. Sözleşmede kararlaştırılan temerrüt faizi oranı, Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği'nin madde 4/e uyarınca belirli süreli kredi sözleşmelerinde akdi faiz oranının %30 fazlasını geçemez. Buna göre belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde en yüksek akdi faiz oranı %13,5, en yüksek temerrüt faizi oranı % 17,55 olarak kararlaştırılabilir.

Belirsiz süreli kredi sözleşmelerindeki temerrüt faizi oranı ise ilgili mevzuat hükümlerine göre belirlenir. 3095 sayılı Kanun'a göre kanuni temerrüt faiz oranı %9'dur. TBK m.120/f.2 uyarınca sözleşmede kararlaştırılan temerrüt faiz oranı %9'luk kanuni temerrüt faizinin %100 fazlasını geçemeyeceğinden en fazla %18 olarak kararlaştırılabilir. Buna göre belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde akdi faiz oranı en fazla %13,5, temerrüt faiz oranı en fazla %18 olarak kararlaştırılabilir (Karakocalı ve Kurşun, 2015).

Tüketici kredisi sözleşmelerinde faiz bakımından önemli bir oran da efektif faiz oranıdır. Efektif yıllık faiz oranı Yönetmelik'in madde 4/ç hükmünde "*Kredinin toplam maliyetinin yıllık yüzde değeri olarak hesaplanması sonucu ortaya çıkan yıllık maliyet oranı*" olarak ifade edilmiştir. Örnekle açıklamak gerekirse bankanın tüketiciye sağlayacağı nakdi kredi 100.000 TL olsun. Akdi faiz oranı ve sair ücret ve masraflar ile tüketicinin geri ödeyeceği miktar 125.000 TL ise efektif yıllık faiz oranı %25'tir. TKHK m.25/f.2 hükmüne göre "*Efektif faiz oranı, olduğundan düşük gösterilmişse, kredinin toplam maliyetinin hesaplanmasında esas alınacak akdi faiz oranı, düşük gösterilen efektif faiz oranına uyacak şekilde yeniden belirlenir. Bu hâllerde ödeme planı, yapılan değişikliklere göre yeniden düzenlenir.*" Burada bankaların efektif faiz oranını düşük göstererek tüketicileri kendilerinden kredi almaya yönlendirmesi ve ardından akdi faiz oranının yüksek olmasından istifade ederek beyan ettiklerinden daha fazla faiz geliri elde etmelerinin önüne geçilmek istenmiştir. Başka bir deyişle tüketiciden

* 19.12.1984 Tarih ve 18610 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır.

talep edilecek meblağın bankaca beyan edilen efektif faiz oranını aşmaması amaçlanmıştır. Söz konusu hükmü yukarıdaki örnekten devam ederek açıklamak gerekirse 100.000 TL Tik kredinin akdi faiz oranı %10 olursa tüketicinin geri ödeyeceği meblağda 10.000 TL faizi, 15.000 TL de diğer masrafları teşkil eder.

Buna rağmen banka %25'lik efektif faiz oranını %18 gösterecek olursa hükme göre tüketiciden 15.000 TL her türlü tahsil edileceğinden ve %18'lik efektif faiz oranına göre de en fazla 118.000 TL talep edilebileceğinden kalan 3.000 TL'ye uygun olarak akdi faiz oranı %3 olarak düzenlenir. Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği'nin 14'üncü maddesine göre efektif faiz oranı belirli süreli kredi sözleşmelerinde belirlenen süre boyunca sözleşmenin geçerli olacağı ve tarafların yükümlülüklerini zamanında yerine getireceği varsayılarak hesaplanır*. Burada anlatılmak istenen şudur: tüketici taksit ödemede temerrüde düşmesi durumunda temerrüt faizi ödeyeceğinden kredi borcu tamamen geri ödendiği takdirde efektif faiz oranına göre hesaplanan toplam maliyetten daha fazla ödeme bulunmuş olacaktır. Ancak bu ek ödeme tüketicinin temerrüdü sebebiyle gerçekleştiğinden efektif faiz oranının düşük gösterilmesi söz konusu olmayacaktır. Benzer bir kural aynı hükümde belirsiz süreli kredi sözleşmeleri bakımından da sonradan akdi faiz oranının değiştirilmesine karşı öngörülmüştür.

Nihayet yukarıda temel ilkeler başlığı altında belirtildiği üzere anapara faizinin anaparaya eklenerek tekrar faiz yürütülmesi veya temerrüt faizine tekrar temerrüt faizi yürütülmesi şekillerinde tezahür eden bileşik faiz yasağı tüketici kredisi sözleşmelerinde de söz konusudur

Faiz oranının değiştirilmesi önemli bir husus olarak karşımıza çıkmakta ve bu durum yukarıda izaha çalışılan haksız şartlara bir örnek teşkil etmekteydi. Bankaya tek taraflı olarak faiz oranını değiştirme yetkisi veren sözleşme kayıtlarının haksız şart teşkil ederek kesin hükümsüz olacağına değinilmişti.

* Efektif yıllık faiz oranının hesaplanmasına ilişkin olarak m 14-(...)

(3) Efektif yıllık faiz oranı hesaplanırken, kredi sözleşmesinin kararlaştırılmış olan süre boyunca geçerli olacağı ve tarafların kredi sözleşmesinde belirlenen şart ve tarihlerde yükümlülüklerini yerine getirecekleri kabul edilir.

(4) Efektif yıllık faiz oranına dâhil olan ancak hesaplama esnasında belli olmayan ücretlerin olması veya ilgili mevzuat gereği belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde yer alan akdi faiz oranının değişebilecek olması durumunda, efektif yıllık faiz oranı hesaplanırken, bu ücretlerin veya akdi faiz oranının sabit olduğu ve bunların kredi sözleşmesinin sonuna kadar geçerli olduğu kabul edilir....)

Burada da faiz oranının değiştirilmesine ilişkin hükümler açıklanmaya çalışılacaktır.

Faiz oranlarında değişiklik yapılması kuralları tüketicici kredisi sözleşmesinin belirli süreli veya belirsiz süreli olmasına göre farklılık gösterir. Belirli süreli kredi sözleşmelerinde "*Sözleşmede değişiklik yapılması*" başlıklı TKHK m.26/f.1 uyarınca sözleşme süresince tüketicici aleyhine değişiklik yapılamaz. Yönetmelik'in 22'inci maddesinin ilk fıkrasına göre ise "*Belirli süreli tüketicici kredisi sözleşmelerinde faiz oranı sabit olarak belirlenir. Sözleşmenin kurulduğu tarihte belirlenen bu oran tüketicici aleyhine değiştirilemez*" Buna göre belirli süreli tüketicici kredi sözleşmelerinde faizin değiştirilmesinin mümkün olmadığı söylenebilecektir.

Belirsiz süreli kredi sözleşmeleri bakımından ise TKHK m.26/f.2 hükmü uyarınca faiz oranlarının değiştirilmesi halinde kredi veren değişikliğin yürürlüğe girmesinden en az 30 gün önce kğit veya kalıcı veri saklayıcısı * ile ödemelerin tutarı, sayısı ile aralıklarının değişmesine ilişkin ayrıntılara yer vererek tketiciciye bildirimde bulunur. Tüketicici bildirim tarihinden itibaren en geç 60 gün içinde kredi borcunun tamamını ödeyerek kredi kullanmaya son verirse faiz artışından etkilenmez. Ancak her halde faiz değişikliği geçmişe doğru yrtlemeyecektir (Atamer, 2016)

3.1.4.4 Erken deme durumunda faiz indirimi

TKHK m.27 hükmü "*Tüketicici, vadesi gelmemiş bir veya birden çok taksit ödemesinde bulunabilir veya kredi borcunun tamamını erken deyebilir. Bu hâllerde kredi veren, erken ödenen miktara göre gerekli tüm faiz ve diğer maliyet unsurlarına ilişkin indirim yapmakla yükümlüdür.*" taksitle satış sözleşmelerine ilişkin TKHK m. 20 hükmüne özdeştir. Erken deme halinde kredi verence yapılacak indirimin kuralları Tüketicici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği'nin 15 ila 17'inci

* Kalıcı veri saklayıcısı "Tüketicinin gönderdiği veya kendisine gönderilen bilgiyi, bu bilginin amacına uygun olarak makul bir süre incelemesine elverecek şekilde kaydedilmesini ve değiştirilmeden kopyalanmasını sağlayan ve bu bilgiye aynen ulaşılmasına imkn veren kısa mesaj, elektronik posta, internet, disk, CD, DVD, hafıza kartı ve benzeri her türlü araç veya ortamı"(6502 Sayılı K. M.3/f) ifade etmekte ve kullanılmasındaki amaç tanımdan hareketle taraflar arasındaki olası ihtilaf durumlarında bu verilere başvurularak ihtilafın üzülmesi şeklinde görünmektedir. Verinin değiştirilememesine yapılan atıf, delil niteliği olarak değerlendirilmelidir.

madde hükümleri arasında düzenlenmiş ve yönetmelik eklerinde de örneklerle açıklanmıştır.

Tüketicinin temerrüdü üzerine kalan taksit tutarlarının tamamının muacceliyeti 4077 sayılı Kanun yürürlük döneminde 4822 Sayılı Kanun Ta yapılan değişiklikten önce kanunda muacceliyet kayıtlarına ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamaktaydı. Bu nedenle kredi verenler herhangi bir sınırlamaya bağlı olmadan sözleşmelere muacceliyet kayıtları koymuşlardır. 2003 yılında yapılan değişiklikle muacceliyet kaydının geçerliliği ancak kredi verenin bütün edimlerini ifa etmesi ve tüketicinin birbirini izleyen en az iki taksiti ödemede temerrüde düşmesi koşuluna bağlanmıştır. Benzer bir hüküm kanunda taksitli satışlarla ilgili olarak da bulunmaktadır. Ancak taksitli satışlara ilişkin 6/A maddesinde ödenmeyen taksit toplamının satış bedelinin en az onda birini oluşturması şartı da getirilmiştir. Kanımızca kanun koyucunun tüketici kredilerinde aynı şartı aramaktan vazgeçmesi isabetli değildi. Yine aynı maddede kredi verenin bu hakkını kullanabilmesi en az bir hafta süre vererek muacceliyet uyarısında bulunması koşuluna da bağlanmıştır (Karakocalı ve Kurşun, 2015).

6502 sayılı TKHK m.28 hükmüne göre satıcının kalan taksit bedellerinin tamamını talep edebilmesinin şartlarından ilki sözleşmede tüketicinin temerrüdü halinde kalan taksitlerin tamamının muaccel olmasına yönelik bir kayıt bulunmalıdır (satıcı veya sağlayıcının, kalan borcun tümünün ifasını talep etme hakkını saklı tutması). İkinci olarak satıcı/sağlayıcı bütün edimlerini ifa etmiş olmalıdır. Bundan başka tüketicinin taksitleri ödemede temerrüde düşmüş olması gerekir. Çoğu kere taksit ediminin ifa zamanı belirli veya belirlenebilir vade olarak kararlaştırılacağından ihtara gerek olmaksızın temerrüt gerçekleşecektir. Bununla birlikte her temerrüt hali değil ancak birbirini izleyen en az iki taksitte temerrüt işbu şartı sağlayacaktır. Nihayet tüketiciye en az 30 gün süre verilerek yazılı olarak muacceliyet ihbarında bulunulması gerekir. Ancak bu şartların sağlanması halinde satıcı/sağlayıcı kalan taksitlerin tamamını talep edebilir. Tüketici kredisi sözleşmelerinde kalan taksit tutarlarının muacceliyetindeki tüketicinin temerrüdü şartı bakımından taksitle satış sözleşmesinden farklı olarak birbirini izleyen iki taksitte temerrüt yeterli görülmüş ve taksit bedellerinin kalan taksit tutarının en az onda birini teşkil etmesi aranmamıştır (Aslan, 2016).

3.1.5 Sözleşmenin sona ermesi ve hükümleri

Belirli süreli kredi ve diğer finansman sözleşmelerinde normal şartlarda ümit edilen, tüketicinin, kredi sözleşmesinin taksitlerini hep vaktinde ödemesi ve sözleşmenin, borcun tümünün ifasıyla son bulmasıdır. Ancak ne yazık ki uygulamada bunun aksi olabilmekte, taksitlerin bazılarında temerrüde düşülebildiği gibi ödemelerin tümüyle durdurulması ile de karşılaşılmaktadır. Bu gibi durumlarda ilk akla gelen, tüketicinin sadece ilgili taksite ilişkin olarak temerrüde düşürülmesi ve bunun takip edilmesidir. Nitekim dönemsel edim sağlayan diğer sözleşmelerde, örneğin kira sözleşmesinde ödenmeyen bir aylık kira bedeli için de aynı şey yapılacaktır. Buna karşılık kredi verenin tüketicinin genel ödeme gücüne ilişkin haklı şüphelerinin olması durumunda tümden sözleşmeyi sonlandırmak ve henüz vadesi gelmemiş kalan kredi taksiti ödemelerini muaccel kılmak istemesi de mümkündür. Yine belirli süreli kira sözleşmesinin feshi ve kalan kira bedellerinin talep edilmesinde olduğu gibi (örn. BK m.325/1). Ancak doğaldır ki, bir kredi taksitini ödemede temerrüde düşen tüketicinin bir anda kalan bütün krediyi ödemesi talebi ile karşılaşması çok ciddi bir tehdittir ve tüketicinin özellikle korunmasını gerektirir. Kuşkusuz kredi sözleşmesinin feshi tehlikesi tüketicinin temerrüt dışında başka sözleşmeye aykırı davranışları nedeniyle de doğabilir. Buna karşılık belirsiz süreli kredi sözleşmeleri açısından soruna bakıldığında aynı kaygı geçerli değildir. Zira kredi kartı veya kredili mevduat hesabı gibi sözleşmelerde zaten tüketicinin tüm borcu her ay muaccel olduğu için sözleşmenin feshi halinde muaccel olacak meblağda bu anlamda bir değişiklik söz konusu olmayacaktır. Dolayısıyla bu ihtimalde feshi sınırlama gereği çok daha azdır (Atamer, 2016).

Belirli süreli sözleşmelerde tüketicinin sözleşmeye aykırılığı nedeniyle kredi verenin sözleşmeyi sona erdirmesi hususu ne 1987 ne de 2008 tarihli Yönerge'de düzenlenmiş, bu konu tamamıyla üye ülkelerin iç hukuklarına bırakılmıştır (Atamer, 2016) Nitekim 1995 tarihli TKHK'dan beri özellikle belirli süreli kredi sözleşmesinin temerrüt nedeniyle kredi veren tarafından süresinden önce sonlandırılması, taksitle satım sözleşmelerine ilişkin hüküm örnek alınarak düzenlenmiş bulunmaktadır. Ancak bunun dışında kalan nedenlerle sözleşmenin sonlandırılması konusunda herhangi bir hüküm bulmak mümkün değildir. Aynı şekilde sözleşmenin kredi verenin sözleşmeye aykırı

davranışı nedeniyle tüketici tarafından sona erdirilmesi de ele alınmamıştır (Karakocalı ve Kurşun, 2015)

3.1.5.1 Sözleşmenin kredi veren tarafından sona erdirilmesi

- Tüketicinin Temerrüdü ve Muacceliyet Kayıtları

TKHK m. 19 taksitli sözleşmeler ve taşınırlara ilişkin finansal kiralamada, TKS Yönetmeliği m. 28 tüketicinin temerrüde düşmesi halinde uygulanacak rejimi belirlemektedir. FFFK m. 31 vd. da genel olarak finansal kiralama sözleşmelerinde temerrüt ele alınmaktadır. Bütün bu düzenlemelerin ilk bakışta ortak yönü sözleşmenin kolayca sona erdirilmesini engellemek ve temerrüde düşen tüketiciye ek bir şans sunmak gayreti olduğu söylenebilir. Yani sözleşmenin sonlandırılması ancak temerrüdün özel bir ağırlığının olması ve şekli bazı şartların gerçekleştirilmesi halinde mümkündür.

Kredi sözleşmeleri açısından tüketicinin temerrüdü halinde kredi veren sözleşmeyi feshetmektedir.* Yani sözleşme ileriye dönük olarak son bulmakta ve tüketicinin, normalde vadelere yayılarak geri ödeyeceği kredinin kalan taksitlerinin hepsini bir anda ödemesi gerekmektedir. Taksitli sözleşmelerde ise durum biraz daha farklıdır. Zira burada iki ihtimal söz konusu olabilecektir. Birinci ihtimal temerrüt nedeniyle kalan bütün taksit borçlarının muaccel hale getirilmesi (muacceliyet kayıtları) ancak sözleşmenin yine de ayakta kalmasıdır. Zira tüketici aldığı malı/ hizmeti iade etmemekte, sadece taksitlere yayılan ödeme borcu bir anda temerrüt ile toptan muaccel olmaktadır. Bu sözleşmelerde kredi ve mal/ hizmet tedariki bir arada olduğu için sözleşmenin bu bölümü ayakta kalmaktadır. Ancak mal satım sözleşmeleri için kuşkusuz ikinci bir ihtimal sözleşmeden gerçekten dönülmesi olabilecektir. Bu durumda tüketici malı geri verecek ve kullanım karşılığı ödeyecek, satıcı ise o ana kadar kendisine yapılmış olan ödemeleri faizi ile iade edecektir. Yani bu ihtimalde geriye etkili olarak sözleşme tasfiye edilmektedir. Ancak görüleceği üzere, özellikle tüketicilerin edindikleri malı iade etmek istemeyecekleri düşüncesi ile dönme hakkının kullanımı da muacceliyet kayıtlarının tâbi tutulduğu sınırlamalara tâbi tutulmuştur.

* Bu durum söz konusu olduğunda Tandoğan (2008) bir nevi fesihden bahsedilmesi gerektiği yönünde görüş bildirmektedir. (Geniş bilgi için bkz. Tandoğan, 2008) "bir nevi fesihden" bahsedilmesi gerektiği yönünde *Tandoğan, Özel Borç İlişkileri, C. 1/2, s. 362.*

Finansal kiralama sözleşmelerinde durum taksit satım ve kredi sözleşmesi arasında bir yerdedir. Zira prensip, tüketicinin menkul veya gayri menkulü iade etmesi ve bunun satışa çıkarılmasıdır. Ancak sözleşmenin geriye dönük bir tasfiyesi söz konusu değildir, aynı bir kira sözleşmesinde olduğu gibi. Dolayısıyla burada da bir feshin söz konusu olduğu fakat kredi sözleşmesinden farklı olarak feshe, edinilen malın iadesi sonucunun bağlandığı görülmektedir. Tüketicinin aleyhine olacak bu sonucun doğması yine belirli bazı sınırlamalara tâbidir.

Buna bağlı olarak tüketici kredilerinde *;

- i. Sözleşmede açıkça tüketicinin temerrüdü halinde borcun tamamının ifasını talep hakkının saklı tutulmuş olması gerekir. Tüketicinin bu konuda gerek ön bilgilendirme formunda (TKYm. 6(I), veKFYm. 6(l), n) gerekse yazılı sözleşme metninde (TKYm. 11 (l), j ve KFYM. 9(l)) uyarılmış olması şarttır,
- ii. Diğer yandan kredi verenin bütün edimlerini ifa etmiş olması aranır, dolayısıyla onun tarafından gerçekleştirilmiş bir sözleşmeye aykırılık olmamalıdır,
- iii. En önemli kriter, tüketicinin birbirini izleyen en az 2 taksitin ödenmesinde temerrüde düşmesidir. Yani, taksitler birbirini izlemiyor ve aralıklı olarak temerrüt gerçekleşiyorsa kalan borcun tümünü muaccel kılmak mümkün değildir. Düzenlemenin arkasında yatan mantık 2 kez arka arkaya temerrüde düşülmesi ve ödememe konusunda ısrarcı olunması durumunda artık kalıcı ödeme güçlüğüne düşmüş olması ihtimalinin yüksek görülmesidir.**
- iv. Son olarak kredi verenin tüketiciye muacceliyet ihbarında bulunması ve en az 30 günlük bir ödeme süresi vermesi gerekir. Muacceliyet uyarısının kağıt ortamında yazılı veya diğer bir sürekli veri taşıyıcısı aracılığıyla yapılması***,

* TKHKm. 28(l) vem. 34(l), Tüketici Kredileri Yönetmeliği m. 18(l) ve Konut Finansmanı Yönetmeliği m. 13 (1).

** Finansal kiralama yoluyla konut edinilmesi ihtimalinde de tüketici mevzuatındaki özel düzenlemeler öncelikli olacağı için FFFKm.31(l) 'deki fesih hükmü tüketiciler açısından uygulama bulmayacaktır. Nitekim FFFK m. 2 (4)'de konut finansmanı konusunda özel hükümlerin saklı olduğu ifade etmiştir. Dolayısıyla tüketicinin arka arkaya iki kez temerrüde düşmüş, ancak kendisine verilen süre içinde ödemede bulunmuş olması veya birden fazla kez ama birbirini izlemeyen taksitleri ödemekte temerrüde düşmüş ve ödeme yapmış olması halinde konut finansmanı kuruluşunun bir fesih hakkı olmayacaktır. Ayrıca bkz. *Çabri*, s. 390 vd.

*** Her ne kadar tüketicinin temerrüdüne ilişkin maddelerde bu konuda bir açıklık olmasa da Tüketici Kredileri Yönetmeliği m. 25(2) belirsiz süreli sözleşmelerin feshi açısından açıkça "yazılı olarak

ödemekte gecikilen tutar, temerrüt faizi oram ve varsa diğer masraflar hakkında bilgi içermesi ve ödememe halinde kalan tüm borcun muaccel olacağı konusunda açık bir uyarı vermesi zorunludur.* Eğer bu şartların tümü gerçekleşmiş ve tüketici temerrüde düştüğü iki taksiti ve temerrüt faizini 30 günlük sürenin sonunda halen ödememişse artık kalan bütün taksitler muaccel kılınmış olacaktır. ** Buna karşılık tüketici süresi içinde ödemeyi gerçekleştirdiği takdirde kredi kurumunun sözleşmeyi fesih hakkı düşer.

• **Taksitli sözleşmelere ilişkin finansal kiralama sözleşmeleri:** TKHK m. 19(1) ve Taksitli Sözleşmeler Yönetmeliği m. 9 hem taksitli sözleşmeler hem de aynı hükümlere tâbi tutulan finansal kiralama sözleşmeleri için muacceliyet kayıtlarının geçerlilik şartlarını düzenlemektedir. Tüketicinin, sözleşmenin sonunda finansal kira konusu malın mülkiyetini edinmesi mecburiyeti olan hallerde taksitli sözleşmelere ilişkin düzenlemeler FFFKya nazaran öncelikli uygulanır. Ancak klasik kredi sözleşmelerinde muacceliyet kayıtları ile mukayese edildiğinde taksitli sözleşmelerde daha sıkı koşulların arandığı hemen

veya kalıcı veri saklayıcısı" ile bildirimde bulunulmasını yeterli saymıştır. Bu düzenlemenin genel olarak bütün fesih ihtimallerinde uygulanması söz konusu olacaktır. TKm. 18(3) tacirler arası işlemlerde temerrüde düşürmeye, sözleşmeyi feshe, sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbarlar veya ihtarların noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanılarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapılacağını öngörmüşse de bu kural iki tarafın da tacir olduğu ihtimallerde uygulanır. Ancak tüketicinin gereği gibi bilgilenebilmesi ve ispat sorunu yaşanmaması açısından noter aracılığıyla yapılacak bir muacceliyet uyarısı kuşkusuz daha güvenli olacaktır.

* Y13HD, 4.10.2011, E. 2011/13404, K. 2011/13822: "Ancak davacı Bankanın kredi sözleşmesinin 14. maddesinde saklı tuttuğu, 'kalan borcun tamamının defaten ödenmesini talep hakkını' kullanabilmesi için, 4077 Sayılı Kanununun 10. maddesi hükmüne göre, kredi borçlusuna, 'birbirini izleyen en az iki taksitin belirlenerek ödenmesi, aksi halde bakiye tüm taksitlerin muaccel olacağı' uyarısını taşıyan ve 7gün süreli [*bugün 30 gün, YMA*] ihtarname gönderilmesi zorunludur. Davacı tarafından keşide edilen 21.7.2008 tarihli ihtarda ise, temerrüde düşürülen borç yanında, ileriye yönelik taksit miktarlarının da ödenmesi istenildiğinden, bu ihtar 4077 Sayılı Kanununun 10. maddesi şartlarına uygun bir muacceliyet ihtar olarak kabul edilemez ve dolayısıyla tüm kredi borcu için takip yapılamaz." Aynı yönde Yargıtay 13HD, 16.02.2011, E. 2011/934, K. 2011/2185.

** Yargıtay'ın yerleşik içtihadı uyarınca genel yasa olarak İİK m. 68/b ve m. 150/1'nin daha özel düzenlemeler içeren TKHK karşısından tüketici ihtilafları açısından uygulanması mümkün değildir: "*Aksi düşünüldüğünde tüketici kredilerinde de İİK'nun 68/b koşullarında çekilen ihtarla başlatılan ilamsız veya ilamlı takip kesinleştirilmiş olacak, özel yasada düzenlenen muacceliyet ve temerrüt koşulları tartışılmadan alacağın tahsili, gayrimenkulün satışı gerçekleşecek, tüketici, kendisi lehine getirilen yasa maddelerine rağmen diğer kredi borçluları ile aynı koşullarda icra takibine muhatap kılınarak mağdur edilecektir. Bu durumda alacağın tüketici kredisinden kaynaklanması halinde, borçlunun temerrüde düşüp düşmediği, alacağın muaccel olup olmadığı, ne kadar miktarının tahsil edilebilir olduğu, faiz miktar ve oranlarının tespiti, Tüketici Yasası koşullarında yargılama yapılmasını gerektirir. Bu durumda İİK'nun 68/b ve ÜK'nun İSO/1 maddesinin tüketici kredilerinde uygulama olanağı yoktur.*" (Yargıtay 8HD, 18.02.2014, E. 2013/13704, K. 2014/2655). Aynı yönde örn. Yargıtay 8HD 24.09.2013, E. 2013/6435, K. 2013/13216; Yargıtay 12HD, 30.04.2012, E. 2012/9559, K. 2012/14518; Yargıtay 12HD, 4.10.2011, E. 2011/2511, K. 2011/18608 Kararlar için bkz. (Atamer, 2016)

dikkati çekmektedir. Bunun sebebi, Yasa Koyucunun BK m. 259'da getirilmiş olan rejime paralel bir düzenleme yapma zorunluluğunu hissetmiş olmasıdır. Yukarıda da üzerinde durulduğu gibi, BK'nın hazırlanmasında TKHK'nın tamamen göz ardı edilmiş olmasının en çarpıcı örneği taksitli sözleşmelerdir. 2012'de BK'nın yürürlüğe girmesi ile ortaya çıkan çelişkileri gidermek TKHK'ya düşmüştür. Bunun sonucunda da kaçınılmaz olarak tüketici kredileri ile taksitli sözleşmeler arasında bir tutarsızlık doğmuştur. (Aslan, 2016) Gerek taksitli sözleşmelerde gerekse aynı hükümlere tâbi tutulan menkullere ilişkin finansal kiralama sözleşmelerinde* tüketicinin taksitleri ödemede temerrüde düşmesi durumunda muacceliyet kayıtlarının geçerli olması için

1. öncelikle sözleşmede temerrüdün bu sonuçlan hakkında tüketicinin açık bir hükümle uyarılmış olması gerekir (Taksitli Sözleşmeler Yönetmeliği m. 6, i),
2. Diğer yandan yine satıcı/sağlayıcı/kiralayanın herhangi bir sözleşmeye aykırılığı söz konusu olmamalıdır,
3. Tüketici kredilerine nazaran farklılık ise, üst üste iki taksitin ödenmesinde tüketicinin temerrüde düşmesinin yeterli görülmemekle, buna ek olarak, temerrüde düşülen toplam meblağın kalan borcun** en az onda birini oluşturmasının aranmasıdır. Farklılık bununla da sınırlı kalmamakta ve temerrüde düşülen meblağın toplam borcun en az dörtte birini oluşturması halinde arka arkaya iki taksit şartı aranmaksızın muacceliyet kaydının geçerli olacağı kabul edilmektedir.
4. Son olarak tüketiciye yine bir süre tanınması gerekir. Buna göre tüm borcun muaccel olması için tüketiciye en az 30 gün* verilerek yazılı olarak uyanda bulunulması zorunludur. TKHK ve mevzuatta satıcının sözleşmeden dönmesi hali ise ayrıca düzenlenmemiştir. Ancak BK m. 259(2) uyarınca dönme hakkının kullanılması da muacceliyet şartları ile

* FFFK m. 31(1) tüketicilerle akdedilen taşınırlara ilişkin finansal kiralama sözleşmeleri açısından uygulama bulmayacaktır. Bu hallerde taksitle satıma ilişkin özel düzenlemeler devreye girecektir.

** Taksitle satıma ilişkin BK-TKHK farklılıkları noktasında; BK'da satış bedelinin onda birini oluşturan bir meblağda temerrüt aranırken TKHK'da bu düzenleme 'kalan borcun onda biri olarak değiştirilmiştir. Nedeni konusunda bir açıklama bulmak mümkün değilken tüketiciyi daha fazla korumak da söz konusu olmamıştır, zira açıktır ki tüm semenin onda biri her zaman kalan borcun onda birinden yüksek olacaktır. Dolayısıyla da tüketicinin temerrüde düşmesi gereken meblağ TKHK'da daha düşük bir meblağdır. Bkz. (Atamer, 2016)

* Her ne kadar BKm. 259(2)'de 15 günlük bir süre öngörülmüş olsa da TKHK hükümleri öncelikli olarak uygulanacaktır. Detaylı bilgi için bkz. (Atamer, 2016)

aynı önkoşulların varlığına tâbi tutulmuştur. Dolayısıyla BK'daki bu hüküm tüketici sözleşmeleri açısından da TKHK m. 83 atfı gereği uygulama bulacaktır.

Dikkat edilmesi gereken bir nokta, finansal kiralama sözleşmeleri açısından, yukarıda da ifade edildiği gibi, muacceliyet ihbarının dönme değil bir fesih anlamına geleceğidir. Yani, ilgili şartlar gerçekleşir ve tüketici ödemeyi 30 gün içinde yapmazsa kiralayan sözleşmeyi feshedebilir ancak finansal kiralama sözleşmelerinin özelliği gereği tüketici malı yine de iade etmek zorunda kalır.

Gerek FFFK m. 39'da düzelenmiş olan finansman sözleşmeleri gerekse Katılım Bankacılığı alanında kullanılan ve tüketiciyi finanse etme amacına hizmet eden sözleşmeler açısından muacceliyet kayıtlarına ilişkin özel bir düzenleme yoktur.

Ancak Yasa Koyucunun bu sözleşmelerde tüketiciyi daha az korumak istediği düşünülemeyeceğine göre bu sözleşmeler açısından da tüketici kredilerine ilişkin düzenlemenin (TKHK m. 28) uygulanacağını kabul etmek en doğru çözüm olacaktır. Finansman sözleşmeleri de mahiyetleri itibariyle tüketici kredisi sayıldığı için aynı hükümlere tâbi olacaklardır.

- Tüketicinin Temerrüt Dışında Sözleşmeye Aykırılığı

Kredi sözleşmesinin süresinden önce sonlandırılmasının en çok karşılaşılan sebebi kuşkusuz tüketicinin temerrüde düşmesidir. Ancak bunun dışında da taraflar arasındaki güven ilişkisini sarsan ve dolayısıyla kredi verene kredi ilişkisini haklı sebeplerle sonlandırma ve kredinin kalanım talep etme hakkının verilmesi gereken bazı durumlar daha vardır.* Hatalı sebep sayılabilecek bu durumlara örnekler şunlar olabilir (Atamer, 2016):

Tüketicinin henüz temerrüde düşmediği bir aşamada kredi veren, tüketicinin ödeme güçlüğüne düştüğünü ve malvarlığı durumunda ciddi bir değişikliğin olduğunu ispatlayabilecek durumdaysa tüketicinin temerrüdünü beklemeden kalan kredi borcunu muaccel kılma hakkına sahip olması gerekir. BK m. 98 ve onun karz akdine özgü uygulaması olan BK m. 390** benzer bir durumu ele

* Tüketim ödünç sözleşmesinde haklı sebeple feshin mümkün olması gerektiği yönünde geniş bilgi için bkz. (Gümüş, 2013)

** "(1) Ödünç alan, ödünç sözleşmesinin kurulmasından sonra ödeme güçsüzlüğüne düşerse ödünç veren, ödünç konusunun tesliminden kaçınabilir. (2) Ödünç veren, ödünç alanın sözleşmenin

almaktaysa da ikisi de ancak kredi meblağının henüz tüketiciye ödenmediği durumda bir aciz defî ve sonrasında dönme imkânı vermektedir. BK'da bunun dışında da bir dizi maddede (temsil/ vekalet: m. 43/513; bağışlama: m. 296; kira: m. 332) taraflardan birinin iflası gerekçesiyle sözleşme ilişkisini sonlandırma imkânı öngörülmüştür. Dolayısıyla bu hükümlerden kıyasen faydalanılması mümkündür.

Öncelikle ödeme güçlüğünden ne anlaşılması gerektiği saptanmalıdır. Bu konuda çıtayı yüksek tutmak gerekir. Nasıl ki Yasa Koyucu sadece tek taksitte temerrüdü yeterli saymamışsa, tüketici açısından bir ödeme güçsüzlüğünün kabulü konusunda da çekingen olmak gerekir. Sadece bir çekin karşılıksız çıkması değildir kast edilen, ama tüketici hakkında başka alacaklılar tarafından icra takibine başlanmış olması ciddi bir duruma delalet edebilir. Aynı şekilde tüketici tarafından verilmiş olan teminatlardan birinin değerinde önemli bir azalma olması da bu tür bir haklı sebep oluşturabilir (Atamer, 2016).

İki ihtimalde de doğru gözükürken BK m. 98 veya 390'a paralel olarak iki kademeli bir süreç benimsemektir. Yani, tüketicinin ödeme güçlüğüne düşmesi veya verdiği teminatların değerinin düşmesi durumunda önce kendisine teminat veya ek teminat sunma imkânının verilmesi gerekir. Derhal sözleşmeyi sonlandırmak ve tüketicinin bütün kalan anaparayı ödemesi gibi zor bir duruma sokulması yerine öncelikle sözleşmeyi ayakta tutan ama kredi verenin de haklı menfaatlerini göz ardı etmeyen bir çözüm yolu tercih edilmelidir. Eğer makul bir süre içinde tüketici yeterli teminat sağlayamıyorsa bu durumda artık sözleşmenin haklı sebeple feshi kapısı aralanmalıdır.

Diğer yandan tüketicinin kredi kurumu açısından önem taşıyan bazı bilgileri saklamış veya tahrif etmiş olması, kara para aklama gibi cezayı gerektiren bazı fiillerde bulunması durumunda da bir haldî sebebin varlığı kabul edilecek ve kredinin kalan miktarının muaccel kılınması imkânı verilecektir (Karakocalı ve Kurşun, 2015).

kurulmasından önce ödeme güçsüzlüğüne düşmüş olduğunu daha sonra öğrenmişse, aynı hakka sahiptir." (Erzurumluoğlu, 2013)

3.1.5.2 Sözleşmenin Sonlanmasında Erken Ödeme İndirimi, Tazminat ve Tasfiye

Sözleşmenin Sonlanması Nedeniyle 'Erken Ödeme İndirimi'

Yukarıda el alman haklı sebeplerden birinin varlığı durumunda, kredi veya diğer finansman ilişkilerinde kredilendirme son bulur ve kredi veren henüz vadesi gelmemiş olan taksitlerinin hepsini bir anda talep edebilir. Bu durumda sorulması gereken ilk soru kredi verenin sadece anaparayı mı yoksa anapara faizini de mi isteyebileceğidir. Aslında her bir taksit ödemesi içinde hem anapara hem de faiz olduğu düşünülecek olursa muaccel hale gelen borç acaba hangisidir? Tüketim ödünçü sözleşmesinin mantığı bu sorunun cevabını bulmakta yön göstermektedir. Buna göre, ilgili sözleşmenin konusu para ödünçünün zamana yayılarak geri ödenmesidir. Kullanım süresine paralel olarak faiz borcu doğmaktadır. Ancak kullanım süresi bir anda sıfırlanınca ve bütün borcun derhal iadesi gerekince açıktır ki ilgili anapara kısmı için faiz borcu da ortadan kalkacaktır (Atamer, 2016). Dolayısıyla gerek faiz gerekse bu zaman dilimine denk düşen masrafların tüketici tarafından yapılacak ödemeden düşülmesi gerekir (Aslan, 2016; Gümüş, 2013). Her ne kadar eski TKHK döneminde bu husus yasada yer almamış olsa da, artık yeni Kanun m. 19(2), 28(2) ve 34(2) bu konuyu açıkça düzenlemektedir. Buna göre "*muaccel kılınan taksitlerin hesaplanmasında faiz, komisyon ve benzeri masraflar dikkate alınamaz*" Nitekim tüketicinin erken ödeme yapması halinde de aynı mantık işlemekte ve erken ödeme indirimi yapılmaktadır.* Yani vadesinden önce ödemenin tüketici tarafından gönüllü veya gönülsüz (temerrüt nedeniyle cebren) yapılıyor olması bu konuda bir şey değiştirmemektedir. Finansal kiralama ve diğer finansman sözleşmeleri için benzer bir düzenleme ilgili mevzuatta yer almamaktaysa da doğal olarak bu sözleşmelerde de taraflardan biri tüketici ise ve kalan taksitler bir anda muaccel kılmıyorsa ilgili hükümler kıyasen uygulama bulacak ve gerekli indirim yapılacaktır (Atamer, 2016).

Temerrüt Faizi ve Tazminat

Gerekli indirim yapıldıktan sonra kalan anapara borcuna temerrüt anından itibaren ödemenin yapıldığı ana kadar temerrüt faizi işletilir. Yani kredi

* TKHK m. 27 ve 28'in ifadelerinin tam örtüşmemesine, m. 28'de daha fazla indirim yapılacağı yönünde anlam yüklenmesi doğru gözükmemektedir. Yasa Koyucunun böyle bir iradesi saptanamamaktadır. Bu yönde örn.Atamer, 2016.

kurumunun geç ödeme nedeniyle doğacak olası zararları bu şekilde telafi edilecektir. Ancak bu durumda yine açık kalan bir soru, kredi verenin acaba sözleşmenin erken feshi nedeniyle uğradığı faiz zararını ayrıca müspet zarar kalemi olarak istemesinin mümkün olup olmadığıdır. Zira tüketici temerrüde düştükten kısa süre sonra bütün borcunu kapatırsa kredi kurumu normalde elde edeceği anapara faizi getirisinden çok daha düşük bir faiz elde etmiş olacaktır. Her ne kadar temerrüt faizi oranı daha yüksek olsa da* önemli olan tüketicinin gecikme süresidir (Atamer, 2016; Aslan, 2016).

Konu, örneğin Alman hukukunda hayli tartışmalıdır (Atamer, 2016) Ancak en azından konut kredileri dışında kalan haller için bugün hakim görüş, Alman Yasa Koyucusunun konuyu temerrüde ilişkin § 497 BGB'de kesin olarak düzenlemek istediği ve zarar hesabının soyut olarak sadece temerrüt faizi üzerinden gerçekleşeceği yönündedir. Bunun ötesinde bir müspet zarar tazmini reddedilmektedir. Bu kabulün kaçınılmaz sonucu olarak, sözleşmeyi gereği gibi ifa eden tüketicinin aslında sözleşmeyi ihlal edene nazaran daha kötü bir duruma sokulmuş olacağı da vurgulanmaktadır. Fakat Alman Yasa Koyucusunun 497(2), c. 2 BGB'de temerrüt nedeniyle zararın azami olarak temerrüt faizi düzeyinde tazmin edileceğini vurgulamak suretiyle bu sonucu bilerek göze aldığı savunulmaktadır (Atamer, 2016).

* Faize ilişkin olarak TBK m. 120 ve 3095 sayılı Kanuni Faiz Ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun m. 2'ye göre borcun temerrüde düştüğü tarihi izleyen günden itibaren borçlunun temerrüt faizi ödemek zorundalığı söz konusudur. TCMB'nın BKKK m. 26'dan kaynaklanan kredi kartı akdi ve gecikme faizlerini belirleme yetkisi yapılan değişiklikle birlikte yeni bir kritere bağlanmış; TBK m 88 ve 120 maddelerinin işaret ettiği üzere kredi kartı faizleri artık 3095 sayılı kanuna göre belirlenmesi gerekmektedir. Nitekim Yargıtay'ın bu husustaki görüşü de bu 6098 Sayılı TBK'nın 88 ve 120'nci maddelerinin temerrüt hesabında dikkate alınması yönündedir. Bu doğrultuda "6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (TBK)'nun 88. maddesindeki <Faiz ödeme borcunda uygulanacak yıllık faiz oranı, sözleşmede kararlaştırılmamışsa faiz borcunun doğduğu tarihte yürürlükte olan mevzuat hükümlerine göre belirlenir. Sözleşme ile kararlaştırılacak yıllık faiz oranı, birinci fıkra uyarınca belirlenen yıllık faiz oranının yüzde elli fazlasını aşamaz> hükmünü içermesinin yanı sıra, temerrüt faizine ilişkin 120. maddesinde de aynen; <Uygulanacak yıllık temerrüt faizi oranı, sözleşmede kararlaştırılmamışsa, faiz borcunun doğduğu tarihte yürürlükte olan mevzuat hükümlerine göre belirlenir. Sözleşme ile kararlaştırılacak yıllık temerrüt faizi oranı, birinci fıkra uyarınca belirlenen yıllık faiz oranının yüzde yüz fazlasını aşamaz. Akdi faiz oranı kararlaştırılmakla birlikte sözleşmede temerrüt faizi kararlaştırılmamışsa ve yıllık akdi faiz oranı da birinci fıkrada belirtilen faiz oranından fazla ise, temerrüt faizi oranı hakkında akdi faiz oranı geçerli olur.> düzenlemesine yer verilmiştir. Tüm bu açıklamalar ışığında somut olay incelendiğinde; uyuşmazlığın çözümü bakımından karar tarihinden sonra yürürlüğe girmiş bulunan ve halen devam eden davalarda da uygulanması gereken hükümler içeren 6098 sayılı TBK 88 ve 120. maddelerinin ve 6101 sayılı yürürlük Kanununun somut olaya etkisinin bulunup bulunmadığının irdelenip değerlendirilmesi gerekmektedir." Şeklindeki karar metni de bu gerekliliği destekler niteliktedir. (Yargıtay 13.HD., 20.02.2013 T., 2012/23677 E., 2013/3886 K., <http://emsal.yargitay.gov.tr;>)

Türk hukuku açısından konu tartışılmamıştır. Her ne kadar yasada bu konuda açık bir düzenleme olmasa da konut kredileri dışında kalan tüketici kredileri için Alman hukukunda kabul edilen yaklaşım benimsenebilir. Bu kredilerin özellikle süre sınırlamaları nedeniyle çok uzun olmayacağı düşünülecek olursa kredi verenin müspet zararının temerrüt faizi ile karşılanamadığı haller daha az olacaktır. Ancak konut kredileri için aynı şeyi söylemek mümkün değildir. En azından bunlar açısından erken ödeme tazminatının temerrüt hallerinde de talep edilebileceğini kabul etmek adaletli olacaktır. Yoksa kredisini sözleşmeye uygun davranıp erken ödeyen tüketici bir erken ödeme tazminatından sorumlu tutulurken, iki taksitte temerrüde düşen ve bu şekilde sözleşmenin feshini sağlayan tüketici derhal bütün meblağı öderse sadece 2 aylık taksitlerine ilişkin bir temerrüt faizinden sorumlu olacaktır. Bu meblağın erken ödeme tazminatına nazaran daha düşük olması halinde en azından aradaki farkın tazminat olarak istenmesi uygun düşmektedir (Atamer, 2016).

Klasik kredi sözleşmelerinden farklı olarak gerek taksitli sözleşmeler gerekse finansal kiralama sözleşmelerinde finansman ilişkisinin yanı sıra bir de mal temini sözleşmesi söz konusudur. Dolayısıyla kredinin iadesi konusunda temerrüde düşülmesi halinde kredi verenin aynı zamanda bu mal teinini sözleşmesini ne yapacağı sorusu ortaya çıkmaktadır. Taksitli satımda tüketicinin malı iade etmesi sadece dönme opsiyonunun kullanılması halinde söz konusuysen finansal kiralama sözleşmelerinde iade bir mecburiyet oluşturmaktadır. İki sözleşmenin ayrı ayrı ele alınmasında fayda vardır (Karakocalı ve Kurşun, 2016):

Taksitli satım sözleşmeleri: Yukarıda üzerinde durulmuş olan muacceliyet şartlarının gerçekleşmesi halinde satıcı/kredi veren kalan satım bedelini muaccel hale getirip bir anda talep etmek yerine, satım sözleşmesinden dönüp malın iadesini ve bir kullanım karşılığı isteyebilir.* Bu durumda kendisi de o güne kadar ödenmiş olan taksitleri faizi ile tüketiciye iade edecektir. Ancak BK m. 260 bu noktada önemli bir sınırlama getirmekte ve satıcının, sözleşme zamanında ifa edilmiş olsaydı elde edecek olduğundan fazlasını isteyemeyeceğini öngörmektedir. Yani kalan, ama ödenmemiş taksitlerin toplamının değeri talep edilebilecek kullanım karşılığı açısından bir üst limit

* Satım sözleşmesinde dönme üzerine tasfiye rejimi konusunda bilgi için bkz.(Atamer, 2016)

oluşturmaktadır. Bunun arkasında yatan mantık, tazminatın daha yüksek olması halinde satıcıyı sözleşmeyi ayakta tutmaya ve sadece kalan taksitleri muaccel kılıp bunları istemeye yönlendirmektir. Aynı zamanda talep edilebilecek olan tazminat müspet zararlarla sınırlandırılmaktadır.

Finansal kiralama sözleşmelerinde: Finansal kiralama sözleşmelerinde Yasa Koyucu gerek taşınmazlar için TKHK m. 34(3)'de gerekse taşınırılar için (tüketiciye özel bir hüküm olmadığından bakılacak olan) FFFK m. 33(1)'de temerrüt durumu için benzer bir tasfiye rejimi benimsemiştir. Buna göre tüketicinin finansal kira konusu malı her halde malikine iade etmesi gerekir. Feshin etkisi ileriye dönüktür. Geçmişte ödenmiş olan kira bedellerinin tasfiyesi söz konusu olmaz. Kiraya verene, geleceğe dönük kira bedellerinin tümünü talep etme imkânı, kredi sözleşmelerinden farklı olarak, açıkça verilmiştir. Bu meblağ sözleşmenin erken feshi nedeniyle uğranılan müspet zararı oluşturacaktır. Ancak ilgili taşınır/taşınmaz malın bir değer olarak artık kiraya verenin elinde olması nedeniyle bu değer her halde ilgili zarardan düşülmesi gerekir. (Çetiner, 2013). Aksi takdirde kiraya veren zenginleşmiş olurdu. Nitekim taşınmazlar açısından TKHK m. 34(3) konut finansmanı kuruluşunun konutu derhal satışa çıkarması mecburiyetini getirmiştir. Aslında burada ilgili taşınır/taşınmaz bir teminat olarak düşünülmektedir (Çabri, 2010). Yani tüketicinin yapacağı toplam ödemenin teminatı. Dolayısıyla bu satıştan elde edilen meblağdan öncelikle kredi kurumu tüketicinin borcunu tahsil eder, kalan meblağ da tüketiciye verilir. Taşınırılar için FFFK m. 33 (1)'in, malın satılmasını veya üçüncü bir kişiye finansal kiralama yöntemiyle yeniden kiralan maşım kiralayalım ihtiyarına bırakıyor ve ancak mal satılırsa veya kiralanırsa elde edilen meblağın borçtan düşüleceğini öngörüyor olması yanılmamalıdır. Doğaldır ki malın kendisi kiraya verende kaldığı sürece onun açısından mahsup edilmesi gereken bir değer söz konusu olacaktır. Dolayısıyla satmaması veya kiralamaması halinde bile malın objektif piyasa değerinin borçtan düşülmesi ve arta kalan bir şey olursa onun da tüketiciye verilmesi şarttır (Karakocalı ve Kurşun, 2015).

3.1.5.3 Sözleşmenin Tüketici Tarafından Sona Erdirilmesi

Uygulamada belirli süreli kredi sözleşmesinin sonlandırılması çoğunlukla kredi veren tarafından gerçekleştiriliyor olsa da kredi alan tüketicinin feshi de

üzerinde en azından teorik olarak durulması gereken bir opsiyondur. Öncelikle tüketicinin yukarıda ele alınmış olan erken ödeme suretiyle kredi sözleşmesini her zaman sonlandırma imkânı olduğu unutulmamalıdır. Ancak kredi verenin bir sözleşmeye aykırılığı nedeniyle de tüketici fesih hakkım kullanabilir. Haklı sebeple fesih kuşkusuz sadece kredi veren için değil kredi alan tüketici için de bir haktır. Örneğin kredi verenin tüketicinin gizli bilgilerini ifşa etmesi, esnek faizli bir kredide faiz hesaplamalarını gereği gibi yapmaması, tüketiciyi sözleşme devam ederken gereği gibi bilgilendirmemesi gibi sebepler tüketici açısından artık kredi ilişkisinin devamını çekilmez kılıyorsa sözleşmeyi feshetme hakkı olacaktır. Bu durumda tüketicinin kalan anapara borcunu yine ödemesi gerekecektir. Ancak, konut kredilerinde bir erken ödeme tazminatı söz konusu olmayacaktır, zira sözleşmenin sonlandırılmasının sebebi kredi verendir. Ayrıca tüketicinin uğradığı bir zarar varsa bunun da talep edilmesi mümkündür. Örneğin tüketici kredinin iadesi için başka bir bankadan daha yüksek faizle kredi almak zorunda kalmışsa aradaki fark zarar olarak talep edilebilir (Atamer, 2016).

Belirsiz süreli sözleşmelerde tüketicinin zamansız bir fesih karşısında korunması ihtiyacı çok daha sınırlıdır. Yukarıda da ifade edildiği gibi kredi kartı veya kredili mevduat hesabı türü sözleşmelerde zaten tüketicinin kredi borcu her ay tümüyle muaccel olmaktadır. Dolayısıyla fesih nedeniyle tüketicinin bir anda çok büyük bir meblağ ödemek zorunda kalması gibi bir kaygı söz konusu değildir. Belirsiz süreli sözleşmelerde sorun daha çok kredi verenin feshi nedeniyle tüketicinin bir anda kredi kartım kullanamayacak olması veya kredili mevduat hesabının kapanmasına bağlı yaşayabileceği sorunlardır. Tüketici açısından bu olumsuz etkileri azaltmak için gerekli olan bir feshi ihbar süresidir (Aslan, 2016).

Nitekim 2008/48 sayılı Yönerge ile yeni gelen m. 13(1) belirsiz süreli sözleşmelerde tam da bu hususu düzenlemektedir. Buna göre belirsiz süreli kredi sözleşmelerinde kredi verenin süresiz bir kredi sözleşmesini feshetmesi, sözleşmede bu konuda bir düzenleme olması ve en az 2 aylık bir önel verilmesi şartıyla mümkündür. Bu feshin tüketiciye yazılı veya sürekli bir veri taşıyıcısı aracılığıyla aktarılması gerekir. Buna karşılık tüketici, süresiz bir kredi sözleşmesini her zaman ve herhangi bir bedel ödemeksizin feshetme imkânına

sahiptir. Tarafların sözleşmede bir fesih öneli kararlaştırması mümkündür, ancak bu önel Yönergeye göre 1 ayı geçemez. Yani tüketicinin çabuk bir şekilde sözleşmeden kurtulması imkânı verilmek istenmişken kredi verenin feshinde tüketiciye gerekli önlemleri alabilmesi için en az 2 aylık bir süre tanınmıştır (Aslan, 2016).

Her ne kadar TKHK'da bu konuda açık bir düzenleme olmasa da* Tüketici Kredileri Yönetmeliği m. 25'de konu Yönergeye tümüyle paralel olarak düzenlenmiştir. Buna göre belirsiz süreli kredi sözleşmelerinde kredi veren için feshi ihbar süresi en az 2 ay olacak ve sözleşmede bu fesih imkânının açıkça düzenlenmiş olması aranacaktır. Tüketici açısından kural olarak fesih hakkı herhangi bir ihbar süresine bağlı değildir. Ancak sözleşmede bunun öngörülmesi halinde en fazla 1 aylık bir önel kararlaştırılabilecektir. Diğer yandan Yönetmelik m. 25(3), Yönerge m. 13(2) yi iç hukukumuza aktararak, kredi verenin haklı sebeplerin varlığı halinde bir ihbar süresine uymadan dahi sözleşmeyi sonlandırabileceğini kabul etmiştir. Kuşkusuz aynı şey tüketici açısından da kabul edilmek gerekir. Yönerge '*objektif açıdan haklı sebeplerden* bahsetmektedir. Yönergenin Dibacesinde açıklandığı üzere (N. 33) tüketicinin kredi konusu meblağı hukuka aykırı amaçlarla kullanma niyetinin olması veya krediyi geri ödeme yeteneğinin ciddi bir şekilde azalması tehdidi varsa haklı sebeple derhal fesih imkânı kullanılabilir (Atamer, 2016).

* Doğal olarak BK m. 392'de belirsiz süreli tüketim ödünçü sözleşmeleri için öngörülmüş olan fesih rejimi tüketici kredileri açısından da uygulama bulmaktaydı. Ancak artık Yönetmelik bu hususu özel olarak düzenlemiş olduğu için BK hükmüne nazaran tercih edilecektir. Detaylı bilgi için bkz. (Gümüş, 2013)

4 SONUÇ

Önceki uygulamalarda kanun koyucu, taraflara ilişkin yükümlülükleri bir kısım durumlarda özellikle yazılı şekil şartı ile düzenlemiş ve bu düzenlemelere aykırı durumlara ilişkin yaptırımların kesin hükümsüz olacağı kabul edilmiş, bazı durumlarda ise eksik bilgilendirmeye rağmen sözleşmenin kurulmasına ancak tüketicinin bilgilendirilmediği hususlarda buna ilişkin olarak sözleşme düzenleyen aleyhinde tüketicinin bazı haklardan yararlanması şeklinde uygulamaya gidilmiştir. Bu yaklaşımlar karşısında mağduriyet genel itibariyle tüketici tarafta yaşanmakta ve daha güçsüz taraf olarak tüketici külfet altına sokulmaktaydı.

Yaşanan bu mağduriyetlerin giderilmesi noktasında kanun koyucu uygulamada olan Mülga 4077 Sayılı Kanun'un iyileştirilmesi ve eksikliğini giderilmesi amacıyla kanuni düzenlemeler yoluna gitmiş ve netice itibariyle 2014 yılından beri yürürlükte olan 6502 Sayılı TKHK yürürlüğe sokulmuştur. Yeni kanun, öncekine nazaran belirsizliklerden daha uzak, tanımları mümkün olduğunca somut bir biçimde ele alan ve tüketicinin korunması odaklı olarak oluşturulmuştur. Yapılan bu yenilikler tüketici kredi sözleşmeleri anlamında da unutulmamış ve önceki dönemlerde yaşanan tüketici kredilerine ilişkin mağduriyetlerin özellikle de tüketiciyi bilgilendirmek ve kanuni esasların tüketici kredi sözleşmelerinde uygulanmasını sağlamak yolu ile düzenlemeler yapılmıştır.

Buna ek olarak 22.11.2015 tarihli Tüketici Kredi Sözleşmeleri Yönetmeliği'nin yürürlüğe girmesiyle birlikte Tüketici Kredisi Sözleşmeleri yeni bir şekil kazanmakla birlikte yapılan değişikliklerle de sözleşmenin kurulmasından önce ve kurulması aşamasında tüketicinin bilgilendirilmesine önem verilmiştir. Bu düzenleme ile birlikte tüketici kredilerinde tüketicinin korunması amaçlanmış ve kurulacak olan sözleşmeye ilişkin hukuki olarak tüketicinin daha çok bilgiye sahip bir biçimde sözleşme yapmasının sağlanmasına çalışılmıştır.

Yapılan bu yeni düzenlemeler içerisinde tüketicinin sözleşme öncesinde ve sözleşmenin ifası sürecinde bilgilendirilmesi en önemlilerindedir. Kanun, tüketicinin kredi sözleşmesi başvurusundan itibaren kredi veren tarafından kredi şartları, ödeme, faiz ve diğer hakları noktasında bilgilendirilmesini sağlamıştır. Bu yaklaşım, sözleşme bilgisi kredi verene göre çok daha az olan tüketicinin kredi alırken hangi yükümlülükler altına girdiğini ve hangi haklarının oluştuğunu bilmesi açısından oldukça önemlidir.

Kanun koyucunun yeni kanun ile ortaya koyduğu bir diğer hususta faize ilişkin esaslardır. Önceki uygulamalarda temerrüde düşen krediler için bankaların keyfi faiz uygulamalarının varlığı söz konusu olmaktadır. Bu keyfiyet, zaten ödeme güçlüğü çeken tüketici açısından artı bir yük ve daha büyük bir borç doğurmaktaydı. Kanun koyucu, yasal sınırlarını belirlediği faiz oranları ve buna bağlı olarak belirlenecek olan temerrüt faizi kuralı ile keyfiyeti ortadan kaldırmış ve tüketicinin mağduriyet durumunda faiz borcu altında ezilmesinin önüne geçmiştir.

Yapılan bir diğer düzenleme de cayma hakkına yönelik olmuştur. Tüketici, kredi sözleşmesinin kurulması aşamasında veya sonrasında yasal süre içerisinde sözleşmeden cayabilmektedir. Cayma hakkının kötüye kullanılmaması noktasında da kanun koyucu kredi veren için yasal süre içerisinde varsa tüketicinin kullandığı kredi miktarının en geç 30 gün içerisinde ve faizi ile birlikte geri ödenmesini şart koşmuştur. Cayma hakkı kanun ile tanımlanan 14 günlük süre içerisinde kullanılmadığı durumda yasa tarafından kullanılmamış sayılacak ve sözleşmeye ilişkin yükümlülükler aynen devam edecektir.

Tüketici kredi sözleşmelerine ilişkin yapılan yeni düzenlemeler içerisinde öne çıkanlardan bir diğeri de erken ödemeye bağlı olarak faiz indirimidir. Tüketici, uzun vadede sözleşme dairesinde ödeyeceği faiz miktarını bilmekle birlikte imkan halinde krediyi erken ödemesi durumunda da bu faiz oranında ve krediye ilişkin diğer maliyet unsurlarında indirim hakkına kavuşmuştur. Yapılan erken ödemeye bağlı olarak kanun koyucu kredi verenin süreye bağlı oluşan maliyet ve faizlerin de yine sürenin kısalması ile birlikte azalmasını öngörmüş, bu uygulama da yine tüketicinin korunması noktasında önemli bir sonuç olarak kendini göstermiştir.

Diğer taraftan kanun koyucunun tarafsızlık ilkesi dairesinde davrandığını söylemek te mümkün olmaktadır. “İyi niyet” karinesi doğrultusunda düzenlemelere giden kanun koyucu bunun suiistimali halinde de kredi veren tarafın mağduriyetinin önüne geçmektedir. Tüketicinin iyi niyet dairesinde tüm hakları korunmaya çalışılırken kredi verenin de tüketicinin art niyetine karşın zarar görmemesi de kanun düzenlemeleri içerisinde yer almaktadır. Temerrüde düşme halinde tüketicinin ödediği miktarlar veya temerrüde düşen taksit sayısı gözetilirken diğer taraftan kredi verenin de alacağını tahsil noktasında mağdur olmayacağı bir biçimde temerrüt faizi uygulamasına imkan tanımaktadır.

Araştırmada elde edilen bir diğer neticede tüketici kredi sözleşmesi koşullarına ilişkindir. Sözleşmenin şekli unsurlarının sağlanmaması halinde geçersiz sayılacağı söz konusu olmakla birlikte sözleşmenin kurulması ve yürütülmesi sürecinde tarafların usule aykırı davranışları dairesinde cezai uygulamalar da söz konusu olabilmektedir. Bu noktada, kredi sözleşmesinin kurulması sürecinde sözleşme öncesinde kredi verenin kredi alanı bilgilendirme yükümlülüğü bulunmakla birlikte bu yükümünü yerine getirmemesi halinde TKHK’da “Ceza hükümleri” başlığı altında m.77/f.- 1 uyarınca sözleşme başına 200,00 TL idari para cezasının uygulanabileceği öngörülmüştür. Ancak, bu durumun gerçekleşmesi sonrasında sözleşmenin akıbetinin ne olacağı ile ilgili bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu durumda, kredi alanın geçersizliği ileri sürebilmesi tüketicinin korunması bağlamında mümkün olmalıdır. Lakin, “iyi niyet/kötü niyet” ayrımının da göz ardı edilmemesi suretiyle bir hüküm kurulması hakkaniyete daha uygun olacaktır. Öte yandan, bu yükümlülüğün ihlali halinde henüz sözleşme kurulmadığı için kredi verenin sözleşmesel sorumluluğuna gidilemeyecek ise de “culpa in contrahendo” sorumluluğu uyarınca tüketici tazminat talep edebilecektir

Bir diğer cezai husus da sözleşmenin ihtiva etmesi gereken içeriğin sözleşmede yer almaması neticesinde söz konusu olmaktadır. Sözleşmenin yazılı kurulması zorunluluğunun yanı sıra TKHK m.4/f.1'e uygun olarak en az 12 punto büyüklüğünde; açık, anlaşılabilir ve sade olmak zorunluluğu da vardır. Sözleşmenin şekle tabi yapılmaması veyahut Yönetmelik'te belirlenen zorunlu içeriği ihtiva etmemesi halinde geçersizlik kredi veren tarafından tüketici aleyhine ileri sürülemeyecek olup sadece tüketici tarafından TMK m.2 ile sınırlı

olarak ileri sürülebilecek ve sadece tüketici lehine re'sen nazara alınabilecektir. Tüketici kredisi sözleşmelerinde sözleşmenin zorunlu içeriğindeki eksiklikler bakımından oldukça önemli bir düzenleme bulunmaktadır. TKHK m.25/f.2 hükmüne göre *"Tüketici kredisi sözleşmelerinde, akdîfaiz, efektif yıllık faiz veya kredinin toplam maliyetinin yer almaması durumunda, kredi tutarı faizsiz olarak sözleşme süresinin sonuna kadar kullanılır"* şeklindeki hüküm, 6502 Sayılı Kanun öncesinde bankaların sözleşmede ki boşluktan yararlanarak ihtilaf halinde fahiş faiz oranları ile boşluğu doldurması şeklinde yaşanmış olan uygulamaların bir anlamda Medeni Hukuk ile cezalandırılması görünümündedir. Netice itibariyle tüketicinin korunmasına ilişkin çıkarılan kanun hükümleri elbette ki tüketici taraflı olacaktır. Bununla birlikte TKHK, diğer kanunlarla ilişkili olarak ele alındığından kredi verenin hakları büyük oranda BK hükümleri dairesinde ve TKHK ile ilişkili olarak yürütülecektir.

KAYNAKLAR

- Akbulak, Y.**, (2014), “İpotek Finansman Kuruluşlarına Dair Esaslar”, İBD., 88(6), ss. 253-269.
- Akıntürk, T. ve Ateş-Karaman D.**, (2014), Borçlar Hukuku-Genel Hükümler Özel Borç İlişkileri, 22. Baskı, Beta Yayınları: İstanbul.
- Akipek, Ş.**, (1999), Türk Hukuku ve Mukayeseli Hukuk Açısından Tüketici Kredisi, Sözkese Matbaacılık: Ankara, 1999.
- Amadi, W.C.**, (2012), “An Examination Of The Adverse Effects Of Consumer Loan”, International Journal of Business and Management, Vol:7, (3), pp.22- 31.
- Aral, F. ve Ayrancı, H.**, (2012), Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 9. Baskı, Yetkin Hukuk Yayınları: Ankara.
- Aras, G.**, (1996), Ticari Bankalarda Kredi Portföyünün Yönetimi, Sermaye Piyasası Kurulu, Yayın No: 30, İstanbul.
- Arkan, S.**, (1995), Tüketici Kredileri, Batider 1995, C. XVIII, S. 1-2, ss. 35-42.
- Arkan, S.**, (2004), Ticari İşletme Hukuku, 7. Bası, Seçkin Yayıncılık: Ankara.
- Aslan, İ. Y.** (2014), 6502 sayılı Kanuna Göre Tüketici Hukuku, 4. Baskı, Ekin Yayınevi: Bursa.
- Aslan, İ. Y.** (2016), Tüketici Hukuku Dersleri, 6. Baskı, Ekin Yayınevi: Bursa.
- Atamer, M. Y.**, (2010), “Tüketici Kredisi Hukukunda Reform Projeleri ve Avrupa Birliği Hukuku ile Uyumu”, Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu, 1. Baskı, XII Levha, İstanbul, s.241-274.
- Atasoy, Ö., A., Taşkın T, M. Ve Acar, H.**, (2000), Tüketiciyi Koruma Hukuku (İlgili Mevzuat Ve Yargıtay Kararları), 2. Bası, Yargı Yayınevi: Ankara.
- Bakkal, S. ve Aysan E.**, (2011), Türk Bankacılık Sisteminde Ekonomik Krizin Tüketici Kredilerine Etkisi, Hiperlink Yayınları: İstanbul.
- Beares, R. P.**, (2001), Consumer Lending, 4'th Edition, American Bankers Association, New York.
- Ceylan, E.**, (2002), Belçika Hukukunda Tüketici Kredileriyle İlgili 12 Haziran 1991 Tarihli Yasa, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Kemal Oğuzman Anısına Armağan, İstanbul ss. 747-767.
- Ceylan, E.**, (2006), Tüketicilerin Korunması Semineri, (Ed. E. Ceylan), Ankara.
- Ceylan, E.**, (2014), “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'daki Tüketici Kredileri İle İlgili Yeni Düzenlemeler”, İstanbul Barosu Dergisi, Cilt:88, 2014.
- Ceylan. E.**, (2015), 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Getirdiği Düzenlemeler, Leges Yayınevi: İstanbul, 2015.
- Ceylan. E.**, (2015a), “Kredi Kartlarıyla İlgili 6502 Sayılı Yeni Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Getirdiği Yenilikler”, TBB Dergisi (117), 233-284.
- Çabri, S.**, (2010), Konut Finansmanı Sözleşmeleri, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul,

- Çağlar, F.**, (2002), : 4077 Sayılı Kanunla Ortaya Çıkan Tüketicinin Hak Arama Yolları, T.C. Sanayi Ve Ticaret Bakanlığı Tüketicinin Ve Rekabetin Korunması Genel Müdürlüğü, Uzmanlık Tezi, Ankara.
- Eren F.**, (1988), Borçlar Hukuku, C.I İstanbul.
- Erzurumluoğlu, E.**, (2013) Sözleşmeler Hukuku (Özel Borç İlişkileri), 3. Baskı, Yetkin Yayınları;: Ankara, 2013.
- Ezengin, M.**, (2009), "Tüketici Kredileri Ve Kredi Kartları Kullanım Miktarları İle Enflasyon İlişkisinin İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ekonometri Anabilim Dalı, İstanbul.
- Gümüş, A.**, Borçlar Hukuk-Özel Hükümler, 3. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014.
- Güney, A.**, (2007), Banka İşlemleri, Beta Basım Yayın Dağıtım: İstanbul.
http://www.tbb.org.tr/turkce/temel_bankacilik/ticari%20krediler.doc
18.05.2017
- İbicioğlu, M.**, (2011), "Tüketici Kredisi Talebini Etkileyen Faktörler: Türkiye Üzerine Bir Uygulama", Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Ankara.
- İmren, A.**, (1994), Tüketici Kredileri Türkiye'deki Ve Dünyadaki Örnekler, EraYayıncılık: İstanbul.
- İnağ, N.**, (1990) : Tüketici Kredileri, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Araştırma Genel Müdürlüğü, Tartışma Tebliği, No: 9011, Ankara.
- İnal, E.**, (2012), "Koşullar", Borçlar Kanunu Genel Hükümler Konferansları, Prof. Dr. İsmet Sungurbey'e Armağan, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul.
- Kuntalp, E.**, (1998), "Finansal Kiralama Kanunu Ve Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna Göre Tüketim Ve Yatırım Malı Ayırımı", Ali Bozer'e Armağan, Banka Ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1998, s. 286-310.
- Ozanoğlu, H. S.**, (2001), "Tüketici Sözleşmeleri Kavramı", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 50, S.1, 2001, S. 55-90.
- Öktem-Çevik, S.**, (2012), "Ceza Koşulu - Bağlanma Parası Cayma Parası", Borçlar Kanunu Genel Hükümler Konferansları, Prof. Dr. İsmet Sungurbey'e Armağan, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul.
- Ömer T.**, (1996), Hukuki Yönden Kredi Kartı Uygulaması, 2. bs., İstanbul, 1996, s. 233 vd..
- Ömer T.**, "Kredi Kartı Uygulaması Açısından Tüketicinin Korunması" Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu, XII Levha, 1. bs., İstanbul, 2010,
- Özen B.** (2014). 6502 Sayılı TKHK Çerçevesinde Tüketici Kredileri. Bankacılık ve İnşaat Sektörlerinde Tüketici Hukuku ve Uygulamaları. (Ed: Hakan Tokbaş/İsa Döner). Bilge Yayınevi.
- Parasız, İ.**, (2000), Para-Banka ve Finansal Piyasalar, Ezgi Kitapevi, 7.Baskı, Bursa
- Reisoğlu, S.**, (2012), Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 23. Bs., Beta: İstanbul, 2012.
- Renan B.**, (2004), Türkiye'de Tüketici Kredileri, Tüketici Kredilerinde Yeni Gelişmeler, İstanbul.
- Rosenberg, M. J.**, (1982), Dictionary Of Banking And Finance, John Willey And Sons Inc, Canada.
- Söğütçü, M.**, (2011), "Tüketici Ve İhtisas Kredilerinin Bazı Makro Ekonomik Göstergeler Üzerindeki Etkisinin Analizi: Türkiye Örneği",

Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Kütahya.

- Şakar, B.**, (2006), Banka Kredileri ve Yönetimi, 2.Basım, Beta Basım Yayın Dağıtım: İstanbul.
- Takan, M.**, (2001), Bankacılık Teori Uygulama ve Yönetim, 1.Baskı,Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.
- Taşkın, M.**, (1997), Tüzel Kişilerin ve Şirketlerin Tüketici Vasfı, ABD, (1), ss. 30- 37.
- Tekinalp, G. ve Tekinalp, Ü.**, (2000)l: Avrupa Birliği Hukuku, 2. Bası, İstanbul.
- Tekinalp, Ü.**, (1988), Banka Hukukunun Esasları, Vedat Yayınevi, İstanbul.
- Yetim, S.**, (1997), Kredi Kartları Ve Tüketici Kredileri, Sermaye Piyasası Kurulu, Yayın No: 69.
- Zevkliler, A. ve Gökyayla, K. E.**, (2013), Borçlar Hukuku-Özel Borç İlişkileri, 13. Baskı, Turhan Kitabevi: Ankara.
- Zevkliler, A.**, (2004), Tüketicinin Korunması Hukuku, 3. Bası, Ankara.

ÖZGEÇMİŞ

1991 yılında Erzincan iliç ilçesinde doğdum. İlk , orta ve lise eğitimini Erzincan'da tamamladıktan sonra 2009 yılında İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesini kazandım. 2014 yılında İstanbul Aydın Üniversitesinden mezun olup aynı içinde İstanbul Barosu Avukatlık stajına başladım. 2015 yılında avukatlık ruhsatını almaya hak kazandım.2016 yılında Paşaoğlu Hukuk Ve Danışmanlık bürosunu kurup serbest avukatlık yapmaya başladım.